Informatīvais ziņojums
Par makroekonomisko situāciju valstī

RĪGA
2016.gada jūlijs

Ievads

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju ir sagatavojusi trīsdesmit trešo informatīvo ziņojumu par makroekonomisko situāciju valstī.

Ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 15.aprīļa sēdes protokola Nr.24 43.§ 6.punktu, kas uzdod Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju līdz 2008.gada 15.jūnijam un turpmāk reizi divos mēnešos iesniegt kārtējo ziņojumu Ministru kabinetā par makroekonomisko situāciju valstī. Ziņojuma iesniegšanas termiņi ir precizēti Ministru prezidenta Valda Dombrovska 2009.gada 16.oktobra rezolūcijā Nr.12/SAN-1005/21380, kas uzdod sagatavot kārtējo informatīvo ziņojumu līdz 2009.gada 29.decembrim un nākamos reizi trīs mēnešos.

Saskaņā ar 2008.gada 12.decembra sēdes protokola Nr.94 88.§ 2.punktu, Ekonomikas ministrija, sagatavojot kārtējo informatīvo ziņojumu, ir ņēmusi vērā arī patērētāju, ražotāju un pakalpojumu sniedzēju konjunktūras apsekojumu rezultātus.

Ziņojums ietver kopsavilkumu un 8 nodaļas – ārējā ekonomiskā vide, tekošās situācijas raksturojums reālajā, ārējā un finanšu sektorā, tendences darba tirgū, cenu izmaiņas, kā arī ekonomiskās attīstības prognozes.

Visa skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītajos gadījumos, ir ņemti no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes vai *Eurostat* datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti maksājumu bilances un monetāro rādītāju aprakstā. Finanšu ministrijas un Valsts kases dati izmantoti valdības finanšu raksturojumā.

Saturs

Attēlu un tabulu saraksts 5
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums 7
1. Ārējā ekonomiskā vide 8
2. Produkcijas izlaide 12
3. Pieprasījums 26
4. Ārējais sektors 31
5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors 37
6. Darba tirgus 44
7. Cenas 48
8. Prognozes 57

Saīsinājumi

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ĀTI	Ārvalstu tiešās investīcijas
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EE	Igaunija
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EKS	Eiropas kontu sistēma
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro, oficiālā Eiropas Savienības naudas vienība
EU-28	Eiropas Savienība (visas 28 dalībvalstis)
IKP	Iekšzemes kopprodukts
LT	Lietuva
LV	Latvija
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija
RCI	Ražotāju cenu indekss
USD	ASV dolārs

Attēlu un tabulu saraksts

Attēlu un tabulu saraksts **5**
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums **7**
1. Ārējā ekonomiskā vide **8**
1.1.tabula. IKP dinamika pa valstīm 11
2. Produkcijas izlaide **12**
2.1.attēls. IKP dinamika pa ceturkšņiem 16
2.1.tabula. IKP dinamika 16
2.2.attēls. Tautsaimniecības struktūra 16
2.3.attēls. Ekonomikas sentimenta indekss 16
2.4.attēls. Nozaru ieguldījums IKP pieaugumā 17
2.5.attēls. Mazumtirdzniecība 17
2.6.attēls. Būvniecība 18
2.7.attēls. Kravu apgrozījums 18
2.8.attēls. Apstrādes rūpniecība 19
2.9.attēls. Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze 19
2.2.tabula. Apstrādes rūpniecības struktūra un nozaru attīstības tendences 19
2.10.attēls. Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji 20
2.11.attēls. Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji 20
2.12.attēls. Vieglo rūpniecību raksturojošie rādītāji 21
2.13.attēls. Kokapstrādi raksturojošie rādītāji 21
2.14.attēls. Papīra ražošanu un poligrāfiju raksturojošie rādītāji 22
2.15.attēls. Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru raksturojošie rādītāji 22
2.16.attēls. Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji 23
2.17.attēls. Metālapstrādi raksturojošie rādītāji 23
2.18.attēls. Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji 24
2.19.attēls. Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji 24
2.20.attēls. Transporta līdzekļu ražošanu raksturojošie rādītāji 25
3. Pieprasījums **26**
3.1.tabula. IKP no izlietojuma puses 28
3.1.attēls. Iekšzemes kopprodukts 29
3.2.attēls. Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.3.attēls. Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.4.attēls. Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem 30
3.5.attēls. Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem 30
3.6.attēls. Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem 30
4. Ārējais sektors **31**
4.1.attēls. Preču eksports un imports pa mēnešiem 34
4.1.tabula. Preču eksports un imports pa galvenajām preču grupām 34
4.2.attēls. Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem 35

4.2.tabula. Pakalpojumu eksports un imports 35
4.3.attēls. Maksājumu bilance pa ceturkšņiem 36
4.4.attēls. Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā 36
5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors 37
5.1.attēls. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji 41
5.2.attēls. Nodokļu ieņēmumi 41
5.3.attēls. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti 43
5.4.attēls. Kredītu % likmes, (atlikumiem, eiro) 43
6. Darba tirgus 44
6.1.attēls. Nodarbinātība 46
6.2.attēls. Bezdarbs 46
6.1.tabula. Aizņemtās darbavietas 46
6.3.attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 47
6.4.attēls. Darba samaksas dinamika 47
6.5.attēls. Darbaspēka izmaksas un produktivitāte 47
7. Cenas 48
7.1.attēls. Patēriņa cenu pārmaiņas 49
7.1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos 49
7.2.attēls. Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās 50
7.3.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu 51
7.4.attēls. Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem 51
7.5.attēls. Ražotāju cenu pārmaiņas 53
7.6.attēls. Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā 53
7.7.attēls. Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas 53
7.8. attēls Eksporta un importa vienības vērtības indeksi un tirdzniecības nosacījumi 54
7.9.attēls. Elektroenerģijas cenu dinamika 55
8. Prognozes 57
8.1.tabula. IKP dinamika, % pret iepriekšējo gadu 57
8.1.attēls. Darba tirgus attīstības tendences 58
8.2.attēls. Patēriņa cenu tendences 59

Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums

Neskatoties uz saspringto ģeopolitisko situāciju reģionā, Latvijas ekonomika turpina augt. 2015.gada izaugsme sasniedza 2,7% (2014.gadā – 2,4%).

Tāpat kā pagājušā gada 1.ceturksnī, arī 2016.gada 1.ceturksnī IKP pieauguma tempi bija mēreni. Šī gada 1.ceturkšņa IKP apjoms bija par 2,1% lielāks nekā pirms gada. Ekonomikas izaugsmes tempus 1.ceturksnī lielā mērā ietekmēja vājāki darbības rādītāji janvārī. Piemēram, apstrādes rūpniecībā janvārī ražošanas apjomi bija par 4,9% mazāki nekā pirms gada, taču kopumā šogad 1.ceturksnī ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā bija par 0,5% lielāki nekā 2015.gada 1.ceturksnī. Arī preču eksportam lielākais kritums šogad bija vērojams tieši janvārī.

Saglabājas stabils privātā patēriņa pieaugums. 2015. gadā privātais patēriņš palielinājās par 3,3%, bet šogad 1.ceturksnī tas bija par 3,7% lielāks nekā pirms gada. Privātā patēriņa pieaugumu nosaka ne tikai situācijas uzlabojumu darba tirgū, bet arī zemā inflācija. Augot valsts budžeta izdevumiem, turpina augt sabiedriskais patēriņš. Savukārt investīciju dinamika pēdējos gados ir svārstīga. 2015.gadā investīcijas pieauga par 2,7%, bet 2016.gada 1.ceturksnī, galvenokārt bremzējoties struktūrfondu apguvei, tās bija par 15,8% mazākas nekā pirms gada.

Zemais pieprasījums ārējos tirgos ir ietekmējis eksporta dinamiku, un tā kļuvusi mērenāka. Preču un pakalpojumu eksporta apjomi 2015.gadā bija par 1,4% lielāki nekā pirms gada. 2016.gada 1.ceturksnī eksporta apjomi saruka par 1,9%, salīdzinot ar 2015.gada 1.ceturksni.

Nozaru griezumā gan 2015., gan 2016.gadā stabila izaugsme vērojama apstrādes rūpniecībā, tirdzniecībā un komercpakalpojumos. Apstrādes rūpniecībā piecos mēnešos izlaide bija par 3,1% lielāka nekā pirms gada. Šajā laikā mazumtirdzniecības apjomi pieauga par 2,3%. Turpretim būvniecības apjomi būtiski atpaliek no pagājušā gada rādītājiem.

Turpina uzlaboties situācija darba tirgū. 2015.gadā bezdarba līmenis samazinājās līdz 9,9%, bet nodarbināto skaits pieauga par 1,3%. Uzlabojumi vērojami arī 2016.gadā – 1.ceturksnī nodarbināto skaits bija par 0,6% lielāks nekā pirms gada.

2015.gadā bija vērojama mērena cenu dinamika. 2015.gada decembrī patēriņa cenas bija tikai par 0,3% augstākas nekā pirms gada un gada vidējā inflācija bija 0,2%. 2016.gadā turpinās ļoti mērens cenu pieaugums, ko galvenokārt ietekmē pārtikas cenu kāpums, kā arī cenu kritums siltumenerģijai un degvielai. 2016.gada maijā, salīdzinot ar 2015.gada decembri, patēriņa cenu līmenis bija palielinājies par 1,2%. Būtiskā energoresursu cenu krituma dēļ 2016.gadā vidējā inflācija varētu būt tuvu nullei.

Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2016.gadā, neraugoties uz vājo ārējo pieprasījumu, IKP pieaugums varētu būt 2,8% robežās.

1. Ārējā ekonomiskā vide

Globālā ekonomikas attīstība joprojām ir vāja un dažādos reģionos atšķirīga. Attīstītajās valstīs izaugsmes perspektīvas lēni uzlabojas. Savukārt attīstības valstīs situācija ir nedaudz pasliktinājusies, lai arī izaugsmes tempi tajās joprojām ir salīdzinoši strauji.

Eiropas Savienībā kopš 2013.gada 2.ceturkšņa IKP pieaug, ko lielā mērā sekmē situācijas uzlabošanās finanšu tirgos. 2016.gada 1.ceturksnī ES IKP pieauga par 0,5%, salīdzinot ar 2015.gada 4.ceturksni (eirozonā – par 0,6%) un bija par 1,5% (eirozonā – par 1,6%) lielāks nekā pirms gada. Ekonomiskās aktivitātes ES pakāpeniski palielinās, tomēr fiskālās problēmas eirozonā joprojām ir aktuālas un sagaidāms, ka ekonomikas atveseļošanās tempi būs mēreni.

Lai arī kopumā ES ekonomiskā situācija stabilizējas, attīstības tendences dalībvalstīs joprojām ir ļoti atšķirīgas. Vācijā turpinās ekonomikas izaugsme – 2016.gada 1.ceturksnī IKP pieauga par 0,7% un bija par 1,3% lielāks nekā pirms gada. Pieaugumu galvenokārt veicināja spēcīgais iedzīvotāju patēriņa izdevumu pieaugums un investīcijas. Lielbritānijā 2016.gada 1.ceturkšņa laikā IKP pieauga par 0,4%, bet gada laikā izaugsme sasniedza tikai 0,5%. Savukārt Francijā 2016.gada 1.ceturksnī IKP apjomi pieauga par 0,6%, bet gada laikā – par 1,4%. Francijā IKP pieaugumu nodrošināja mājsaimniecību patēriņa un valsts izdevumu, kā arī investīciju kāpums. Straujākie pieauguma tempi ES 2016.gada 1.ceturksnī bija Maltā un Luksemburgā. IKP pieauguma tempi straujāk nekā 2015.gada 1.ceturksnī pieauga arī vairākās jaunajās ES dalībvalstīs – Rumānijā, Slovākijā, Bulgārijā, Horvātijā, Čehijā, Polijā, Slovēnijā, Lietuvā un Latvijā.

Ekonomiskā situācija pamazām uzlabojas arī krīzes smagāk skartajās Dienvideiropas valstīs – Spānijā, Portugālē un Kiprā. Dienvideiropas valstu turpmāko attīstību lielā mērā ietekmēs valstu budžetu konsolidācija un spēja nodrošināt finanšu sektora stabilitāti.

Atšķirīgas attīstības tendences vērojamas Eiropas Ziemeļvalstīs – Zviedrijā 2016.gada 1.ceturksnī turpinājās stabila izaugsme par 3,7%, kamēr Somijā IKP pieauga tikai par 1,2 procentiem.

Pēdējos gados **Baltijas valstīs**, pavājinoties ārējam pieprasījumam, eksporta dinamika ir ļoti mērena un kopējie ekonomikas izaugsmes tempi ir piebremzējušies. Latvijas ekonomika 2016.gada 1.ceturksnī auga straujāk nekā Igaunijā, bet lēnāk nekā Lietuvā. Latvijas IKP 2016.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo ceturksni, palielinājās par 2,1%. Lietuvā IKP pieaugums gada griezumā bija 2,3%, bet Igaunijā – 1,7 procenti.

ASV ekonomikā izaugsme 2016.gada sākumā ir kļuvusi lēnāka nekā iepriekš tika prognozēts, naftas cenu krituma, zemo investīciju un lēnākas eksporta izaugsmes dēļ. 2016.gada 1.ceturkšņa laikā ASV ekonomiskās aktivitātes palielinājās par 0,2% un IKP bija par 2% lielāks nekā pirms gada. Ekonomikas izaugsmi galvenokārt noteica iedzīvotāju patēriņa lēnāks pieaugums un investīciju apjoma kritums. Preču pirkšanas apjoms praktiski saglabājies iepriekšējā ceturkšņa līmenī, uzrādot vājāko rādītāju pēdējo gandrīz piecu gadu laikā. Savukārt augstā ASV dolāra vērtība turpina negatīvi

ietekmēt valsts ārējo tirdzniecību. ASV Federālo rezervju sistēma 2015.gada decembra vidū paaugstināja bāzes procentu likmi un ir plānots turpināt pakāpenisku procentu likmes paaugstināšanu līdz 2016.gada beigās. Tā ir pirmā reize kopš 2006.gada, kad ASV paaugstinājusi bāzes procentu likmi, kas ietekmēs visu globālo finanšu sistēmu, pakāpeniski nodrošinot lielākus ieguldījumus ASV dolāros un ASV vērtspapīros. Taču tas vienlaikus arī paaugstinās aizņēmumu izmaksas gan ārvalstu valdībām, gan uzņēmumiem. Lielam skaitam valstu ir izveidojušās apjomīgas parādsaistības, no kurām liela daļa ir izteikta ASV dolāros. Procentu likmju pieaugums un dolāra vērtības kāpums globāli var negatīvi ietekmēt uzņēmumus, bankas un valdības.

Āzijas valstis globālo krīzi bija pārvarējušas veiksmīgāk nekā citu reģionu valstis. Tomēr pēdējā laikā izaugsmes tempi tajās mazinās.

Japānas IKP 2016.gada 1.ceturksnī piedzīvoja straujāku izaugsmi par sākotnēji prognozēto – par 0,5%, salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni. Salīdzinājumā ar 2015.gada 1.ceturksni IKP saglabājās nemainīgs. Japānas ekonomikas kāpumu ceturkšņa laikā galvenokārt ietekmēja iedzīvotāju patēriņa pieaugums.

Ķīna piedzīvo lēnāko izaugsmi kopš 90.-to gadu sākuma, kas savukārt ietekmē pasaules finanšu tirgu. 2016.gada 1.ceturksnī Ķīnas ekonomikas izaugsmes tempi gada griezumā bija 6,7%. Vājš ārējais pieprasījums, pārmērīgs ražošanas apjoms atsevišķās nozarēs un algu pieaugums turpina negatīvi ietekmēt Ķīnas ekonomikas izaugsmi. Pēdējos gados Ķīna mēģina pārorientēties no ekonomikas, kas atkarīga no smagās rūpniecības, uz ilgtspējīgāku ekonomiku, kas balstītos uz iekšzemes patēriņu un pakalpojumiem, par ko liecina arī rūpnieciskās aktivitātes palēnināšanās.

Indijas ekonomika saglabā savu statusu kā pasaulē visstraujāk pieaugošā lielā tautsaimniecība. Indijas IKP 2016.gada 1.ceturksnī bija par 7,9% lielāks nekā 2015.gada attiecīgajā periodā, kas bija augstākais rādītājs pēdējo sešu ceturkšņu laikā. To galvenokārt veicināja kāpums visās galvenajās nozarēs. No izlietojuma puses, kāpums bija vērojams privātajam un valdības patēriņam, savukārt investīciju pieauguma tempi samazinājās un eksports saruka straujāk par importu. Lai veicinātu ekonomisko aktivitāti, Indijas Centrālā banka 2015.gada septembrī ievērojami samazināja bāzes procentu likmi, bet 2016.gada aprīlī turpināja to samazināt, norādot uz nepieciešamību kontrolēt inflāciju un reaģējot uz pazīmēm par ekonomikas izaugsmes palēnināšanos. 2015./2016. fiskālajā gadā, kas Indijā beidzās 2016.gada martā. 2015./2016. fiskālā gada izaugsme bija 7,6%, kas ir augstāks rādītājs nekā iepriekšējā fiskālajā gadā (7,2%).

Krievijā 2016.gada sākumā vērojama lēnāka IKP lejupslīde nekā 2015.gada 4.ceturksnī. 2016.gada 1.ceturksnī IKP bija par 1,2% mazāks nekā pirms gada. Tomēr ekonomiskā situācija joprojām nav stabila. Naftas cenu un rubļa vērtības stabilizēšanās dēļ Krievijas ekonomikas pieaugums varētu atgriezties 2016.gada beigās. Krievijas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2016.gada 1.ceturksnī bija par 28% mazāks nekā pirms gada. Šajā laikā Krievijas eksports samazinājās par 34%, bet imports – par 15 procentiem.

Salīdzinot ar 2016.gada janvāra prognozēm, 2016.gada aprīlī SVF samazināja globālās ekonomikas izaugsmes prognozes. Pēc SVF aplēsēm globālā ekonomika 2016.gadā pieaugs par 3,2%. Pasaules ekonomikai riskus rada galvenokārt deflācija, valūtas maiņas kursu augstās svārstības, naftas cenu kritums, kas rada zaudējumus naftas eksportētājvalstīm, bet ieguvumus naftas importētājvalstīm. Krievijas ekonomikas lejupslīde ietekmēs izaugsmi kaimiņvalstīs. Saskaņā ar SVF prognozēm Krievijā IKP 2016.gadā samazināsies par 1,8% (salīdzinot ar 2016.gada janvāri prognoze ir pasliktināta par 0,8 procentpunktiem). ASV 2016.gadā tiek prognozēta izaugsme par 2,4%, kas, salīdzinot ar 2016.gada janvāra prognozi, ir samazināta par 0,2 procentpunktiem. Ekonomikas aktivitātes kāpumu ASV ietekmē privātā patēriņa kāpums, galvenokārt saistībā ar zemajām naftas cenām, kā arī mērenāka fiskālā un monetārā politika, bet ASV dolāra augstais kurss ietekmē procentu likmju kāpumu un eksporta kritumu. Eirozonas ekonomikā turpināsies mērena izaugsme 2016.gadā – par 1,5% (samazināta par 0,2 procentpunktiem).

Nodaļas turpinājumā tabulā sniegta informācija par Eiropas ekonomiskās zonas valstu, kā arī ASV un Japānas ekonomiku attīstības tendencēm pēdējo astoņu ceturkšņu laikā.

1.1.tabula. **IKP dinamika pa valstīm**

	% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni (t/t-4), sezonāli neizlīdzināti dati								% pret iepriekšējo ceturksni (t/t-1), sezonāli izlīdzināti dati							
	2014			**2015**				**2016**	**2014**			**2015**				**2016**
	II	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**
ES-28	1,3	1,3	1,2	1,8	1,9	2,0	2,1	1,5	0,3	0,4	0,5	0,6	0,4	0,4	0,5	0,5
Eiro zona	0,6	0,8	1,0	1,4	1,7	1,6	1,9	1,6	0,1	0,3	0,4	0,6	0,4	0,3	0,4	0,6
Latvija	2,3	2,3	2,1	1,8	2,8	3,5	2,7	2,1	0,3	0,3	0,7	0,7	1,1	0,8	-0,4	0,1
Lietuva	3,8	2,6	1,7	1,3	1,4	1,7	2,0	2,3	0,4	0,2	0,3	0,3	0,6	0,5	0,5	0,8
Igaunija	2,9	2,7	3,4	1,1	1,5	1,0	0,7	1,7	0,5	0,3	1,3	-0,8	0,8	-0,3	1,3	0,0
Austrija	0,5	0,3	-0,2	0,5	1,0	0,9	1,0	1,6	-0,3	0,1	-0,1	0,6	0,4	-0,2	0,3	0,8
Beļģija	1,3	1,5	1,1	1,2	1,5	1,3	1,6	1,4	0,2	0,4	0,3	0,3	0,5	0,2	0,5	0,2
Bulgārija	2,6	0,7	2,4	3,3	2,8	3,0	2,9	3,0	0,7	0,5	0,8	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7
Čehija	2,1	2,6	1,0	4,0	4,5	4,1	4,3	2,6	0,7	0,9	1,0	1,3	1,2	1,1	0,4	0,4
Dānija	0,8	1,3	1,2	1,3	2,3	0,7	0,4	0,1	0,0	0,8	0,3	0,5	0,5	-0,6	0,1	0,5
Francija	0,3	0,7	0,7	1,4	1,2	1,1	1,5	1,4	-0,3	0,3	0,2	0,6	-0,1	0,4	0,4	0,6
Grieķija	0,4	1,6	0,6	0,3	1,3	-1,7	-0,7	-1,3	-0,4	1,4	-0,8	0,0	0,3	-1,2	0,1	0,1
Horvātija	-0,7	-0,2	0,2	0,5	1,2	2,8	1,9	2,7	-0,4	0,2	0,2	0,2	0,8	1,5	-0,6	0,6
Itālija	-0,5	-0,3	-0,4	0,2	0,9	0,8	1,1	0,8	-0,1	-0,1	-0,1	0,4	0,3	0,2	0,2	0,3
Īrija	7,0	3,7	6,0	7,7	7,1	7,2	9,2	:	1,5	2,1	0,6	2,7	2,1	1,5	2,7	:
Kipra	-2,0	-2,1	-1,8	0,2	1,4	2,3	2,5	2,6	-0,2	-0,6	-0,1	1,0	0,8	0,5	0,5	0,9
Lielbritānija	3,8	2,9	1,5	2,3	2,2	3,0	1,8	0,5	0,8	0,7	0,7	0,5	0,6	0,4	0,6	0,4
Luksemburga	2,4	3,3	6,5	5,2	5,4	5,4	3,5	4,5	0,7	1,3	3,3	-0,2	1,1	1,1	1,5	0,7
Malta	2,7	2,7	5,4	6,3	6,8	6,5	6,2	5,2	1,2	1,0	2,2	1,5	1,7	1,4	1,4	0,3
Nīderlande	1,2	1,2	1,6	2,5	1,9	2,0	1,6	1,4	0,5	0,5	0,9	0,6	0,2	0,2	0,3	0,5
Polija	3,1	2,9	3,8	3,8	3,1	3,3	4,3	2,5	1,0	0,6	0,7	1,3	0,5	0,8	1,3	-0,1
Portugāle	1,1	1,4	0,3	1,6	1,5	1,5	1,2	1,4	0,5	0,2	0,4	0,5	0,4	0,1	0,2	0,2
Rumānija	1,7	3,2	2,8	4,3	3,4	3,6	3,8	4,3	0,1	1,6	0,9	1,2	0,0	1,5	1,1	1,6
Slovākija	2,5	2,4	2,8	2,9	3,4	3,7	4,3	3,4	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0	0,8
Slovēnija	3,3	3,6	2,8	2,8	2,7	2,6	3,3	2,5	1,1	0,8	0,3	0,7	0,7	0,4	0,6	0,5
Somija	-0,8	-0,9	-0,8	0,2	0,8	0,3	1,3	1,2	-0,1	0,2	-0,2	0,3	0,6	-0,1	0,5	0,6
Spānija	1,4	1,6	1,8	2,7	3,3	3,5	3,3	3,5	0,5	0,6	0,7	0,9	1,0	0,8	0,8	0,8
Ungārija	4,1	3,4	3,3	3,5	2,7	2,4	3,2	0,9	1,1	0,7	0,4	1,4	0,4	0,3	0,6	-0,8
Vācija	1,0	1,2	1,6	1,3	1,6	1,7	2,1	1,3	-0,1	0,2	0,6	0,4	0,4	0,3	0,3	0,7
Zviedrija	2,3	2,3	2,6	3,1	4,1	4,0	5,4	3,7	0,7	0,4	0,9	1,1	1,1	0,9	1,6	0,5
Islande	2,6	4,5	1,6	4,1	6,7	2,0	3,2	4,2	0,2	5,4	-1,8	-1,0	4,4	1,2	-1,1	-0,5
Norvēģija	0,0	1,7	3,0	1,4	2,3	2,7	0,1	0,7	1,0	0,3	1,2	-0,3	0,1	1,7	-1,3	1,0
Šveice	1,6	1,7	2,1	1,3	1,1	0,7	0,3	0,7	0,1	0,7	0,7	-0,4	0,3	-0,1	0,4	0,1
ASV[1]	2,6	2,9	2,5	2,9	2,7	2,1	2,0	2,0	1,1	1,1	0,5	0,2	1,0	0,5	0,3	0,2
Japāna[1]	-0,4	-1,5	-0,9	-1,0	0,7	1,7	0,8	0,0	-1,9	-0,7	0,5	1,3	-0,4	0,4	-0,4	0,5
Ķīna[1]	7,4	7,2	7,2	7,0	7,0	6,9	6,8	6,7	1,8	1,9	1,7	1,3	1,8	1,8	1,5	1,1
Krievija[1]	0,7	0,9	0,4	-2,2	-4,6	-4,1	-3,8	-1,2	0,5	-0,6	-0,7	-1,2	-1,3	-0,6	:	:

Avots: *Eurostat*;
[1] data.oecd.org

2. Produkcijas izlaide

2014.gadā vājā izaugsme ES un ekonomiskās situācijas pavājināšanās Krievijā ietekmēja Latvijas ekonomikas izaugsmes tempus un IKP pieauga par 2,4%. Neskatoties uz sasprīngto ģeopolitisko situāciju reģionā, 2015.gadā Latvijas ekonomika turpināja augt. Kopumā 2015.gadā IKP bija par 2,7% lielāks nekā 2014.gadā. Tomēr IKP joprojām ir par gandrīz 5% mazāks nekā pirms krīzes 2007.gadā.

2016.gadā IKP turpina pieaugt un 1.ceturksnī bija par 2,1% lielāks nekā 2015.gada atbilstošajā periodā.

Pēc vājas izaugsmes 2013. un 2014.gadā, 2015.gadā **apstrādes rūpniecībā** izlaide pieauga un ražošanas apjomi bija par 4,3% lielāki nekā iepriekšējā gadā. Apstrādes rūpniecību pozitīvi ietekmēja darbības atsākšana vienā no lielākajiem uzņēmumiem KVV Liepājas metalurgs, kā arī stabilā izaugsme lielākajā apstrādes rūpniecības apakšnozarē – kokapstrādē. Pārējās apstrādes rūpniecības apakšnozarēs turpinājās iepriekš vērotās tendences – atsevišķās nozarēs turpinājās stabila izaugsme, savukārt citās nozarēs dažādu faktoru ietekmē ražošanas apjomi saruka.

Neraugoties uz situāciju ārējā vidē, 2016.gada pirmajos mēnešos apstrādes rūpniecības apjomi turpina pieaugt. 2016.gada piecos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada janvāri-aprīli, izlaide apstrādes rūpniecībā pieauga par 3,1 procentu.

Joprojām ražošanas apjomi turpina stabili aug kokapstrādē. 2016.gada četros mēnešos saražotās produkcijas apjomi nozarē bija par 9,1% lielāki nekā pirms gada.

Salīdzinoši straujš apjomu pieaugums 2016.gadā vērojams nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanā, kur janvārī-aprīlī bija saražots par 8,4% vairāk produkcijas nekā pirms gada. Ražošanas apjomi pieaug arī mašīnu un iekārtu ražošanā, papīra ražošanā un poligrāfijā, elektrisko un optisko iekārtu ražošanā un vieglajā rūpniecībā.

Savukārt pārtikas rūpniecībā 2016.gada sākumā saražotās produkcijas apjomi turpina samazināties – janvārī-aprīlī tie bija par 1,9% mazāki nekā pirms gada. Nozares attīstību turpina ietekmēt Krievijas noteiktās sankcijas atsevišķu pārtikas produktu importam.

2016.gada četros mēnešos strauji samazinājās ražošanas apjomi ķīmiskajā rūpniecībā un tie bija par 9,6% mazāki nekā pirms gada. Ražošanas apjomi gada pirmajos mēnešos ir sarukuši arī transportlīdzekļu ražošanas nozarē. ES tērauda ražošanas sektora konkurētspējas pasliktināšanās globālajā tirgū negatīvi ietekmē arī Latvijas metālu un metāla izstrādājumu ražošanas nozari.

Turpinoties ražotāju cenu samazinājumam, 2016.gadā sarūk arī apstrādes rūpniecības apgrozījums. Janvārī-aprīlī tas bija par 0,3% mazāks nekā pirms gada. Šajā laikā eksportētās produkcijas apgrozījums pieauga par 0,4%, savukārt vietējā tirgū realizētās produkcijas apgrozījums saruka par 1,7%. Lielākais pozitīvais devums kopējā apgrozījuma pieaugumā bija kokapstrādei un vieglajai rūpniecībai, bet lielākā negatīvā ietekme bija apgrozījuma samazinājumam pārtikas rūpniecībā un metālapstrādē.

2016.gada četros mēnešos 65,8% no visas apstrādes rūpniecībā saražotās produkcijas tika eksportēta. ¾ no visas eksportētās produkcijas tika realizēta ES valstu tirgos. Gandrīz 30% no visas eksportētās produkcijas tika realizēti Lietuvā un

Igaunijā. Pēdējā laikā pieaug eksporta apjomi uz trešajām valstīm. Savukārt eksports uz NVS valstīm 2016.gada četros mēnešos veidoja 11% no kopējā apstrādes rūpniecības produkcijas eksporta, kas bija par 2 procentpunktiem mazāk nekā 2015.gadā.

Kopš 2012.gada vidus ražošanas jaudu noslodzes līmenis apstrādes rūpniecībā saglabājas salīdzinoši augsts – 71-73% līmenī. 2016.gada 2.ceturksnī jaudu noslodzes līmenis bija 73 procenti. Savukārt Latvijas ražotāju konfidences novērtējums pēc zināmas stabilitātes 2011.-2013. gadā kopš 2014. gada marta pasliktinājās, zemāko līmeni sasniedzot 2015. gada vidū. Kopš 2015. gada otrās puses apstrādes rūpniecības uzņēmumu vērtējums saistībā ar nākotnes perspektīvām ir nedaudz uzlabojies.

Pārējo rūpniecības nozaru (elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde) attīstība ir lielā mērā saistīta ar laika apstākļiem un saražotajiem elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomiem. Nozarē pēc samazinājuma 2014.gadā, 2015.gadā bija vērojams pieaugums un kopumā gadā izaugsme sasniedza 1,4 procentus. Ņemot vērā, ka 2016.gada pirmajos mēnešos laika apstākļi bija ievērojami aukstāki nekā gadu iepriekš, palielinājās patērētās elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomi. 2016.gada 1.ceturksnī pārējās rūpniecības nozarēs izlaides apjomi pieauga par 10,5% salīdzinājumā ar 2015.gada atbilstošo periodu.

Lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē 2015.gadā turpinājās izaugsme. Lai arī 2015.gada 1.ceturksnī ražošanas apjomi lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē bija par 3,9% mazāki nekā pirms gada, kopumā gadā ražošanas apjomi pieauga par 5%. Nozares izaugsmi lielā mērā sekmēja rekordaugstā graudu raža. 2015. gadā augkopības produkcijas apjomi pieauga par 27,9%. Palielinājās arī lopkopības produkcijas apjomi (par 4,9%), taču vienlaikus saruka gaļas un, it īpaši, piena iepirkuma cenas. 2015. gadā izcirstās koksnes apjomi saruka par 12 procentiem. 2016.gada 1.ceturksnī lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē ražošanas apjomi bija tikai par 0,4% lielāki nekā pirms gada.

Būvniecības nozares attīstība lielā mērā ir saistīta ar publiskajiem pasūtījumiem un ES fondu projektiem. Pēc strauja būvniecības apjomu pieauguma 2015. gadā būvniecības nozares izaugsme bija vāja un būvniecības apjomi saruka par 1,1%. 2015.gadā negatīvās tendences daļēji skaidrojamas ar struktūrfondu apguves pārejas periodu, kas turpinās arī 2016.gadā.

2016.gada 1.ceturksnī būvniecības apjomi bija par 19% zemāki nekā pirms gada un sarukums bija vērojams gan ēku, gan inženierbūvju pamatkategorijās.

Visstraujāk saruka inženierbūvju būvniecības apjomi – gandrīz par 40%. To galvenokārt ietekmēja šoseju, ielu, ceļu un tiltu un tuneļu būvniecības apjomi. Inženierbūvju kategorijā būvniecības apjomu pieaugums bija vērojams tikai vietējo cauruļvadu un kabeļu līniju un rūpniecības komplekso būvju būvniecībā. 2016.gada 1. ceturksnī inženierbūvju būvniecības apjomu īpatsvars veidoja vairs tikai 27% no visas būvniecības (salīdzinājumam 2015.gada 4.ceturksnī – 52%). Inženierbūvju būvniecības apjomu kritums daļēji ir skaidrojams ar ES struktūrfondu apguves pārejas periodu, ņemot vērā, ka būvniecības nozares attīstība lielā mērā ir saistīta ar publiskajiem pasūtījumiem un ES fondu projektiem.

Ēku būvniecības apjomi 1.ceturksnī saruka par 8%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Visstraujākais samazinājums bija vērojams divu dzīvokļu māju būvniecības kategorijā. Savukārt nedzīvojamo māju būvniecības apjomi 1.ceturksnī saglabājās iepriekšējā gada attiecīgā perioda līmenī. Rūpniecisko ražošanas ēku un noliktavu būvniecības apjomi saruka par 4,6%. Sarukums bija vērojams arī skolu kategorijā (dēļ ES struktūrfondiem). Tajā pašā laikā pieauga viesnīcu, sporta ēku un lauksaimniecības palīgēku būvniecības apjomi.

Jāatzīmē, ka pēc ievērojama krituma 2014.gada beigās un 2015.gada sākumā, atsāk pieaugt izsniegto būvatļauju skaits. 2016.gada 1.ceturksnī tika izsniegtas 859 būvatļaujas, kas bija par 4,9% vairāk nekā 2015.gada attiecīgajā periodā. No kopējā izsniegto būvatļauju skaita lielākā daļa (68%) būvatļaujas izsniegtas jaunbūvju būvniecībai (galvenokārt viena dzīvokļa māju un citu nedzīvojamo ēku būvniecībai).

Būvniecības nozares turpmākā attīstība būs lielā mērā atkarīga no jaunā Eiropas Savienības fondu perioda uzsākšanas.

Pēc pieauguma 2014.gadā, 2015.gads **transporta un uzglabāšanas nozarei** nebija tik veiksmīgs. 2015.gadā transporta un uzglabāšanas nozarē sniegto pakalpojumu apjomi būtībā saglabājās iepriekšējā gada līmenī. Lielā mērā to noteica kravu apgrozījuma kritums ostās un dzelzceļā. 2015.gadā pārvadāto kravu apjomi ostās un dzelzceļā bija attiecīgi par 6,2% un 2,4% mazāki nekā 2014.gadā.

Transporta un uzglabāšanas nozarē 2016.gada 1.ceturksnī apjomi pieauga par 1,6%, salīdzinot ar 2015.gada atbilstošo periodu. Pieaugumu pamatā nodrošināja noliktavu darbības, kamēr galvenajos kravu pārvadājumu veidos kravu apjomi saruka. Ar autotransportu pārvadātās kravas 1.ceturknī bija par 5,8% mazākas nekā pirms gada, savukārt ostās un dzelzceļā šajā laikā kravu apjomi saruka attiecīgi par 14,1% un 20,6 procentiem.

Tirdzniecības nozarē (ieskaitot izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumus) turpinās izaugsme. 2015.gadā sniegto pakalpojumu apjomi bija par 4% lielāki nekā 2014.gadā. Gada sākumā apjomu pieaugums bija mērenāks, tomēr, sākot ar 2.ceturksni, tie pieauga straujāk. Tirdzniecības nozari pozitīvi ietekmē privātā patēriņa kāpums un mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugums. Savukārt vājas ārējās tirdzniecības aktivitātes ietekmē vairumtirdzniecības nozari.

2015.gadā kopējais mazumtirdzniecības apgrozījums bija par 5,5% lielāks nekā iepriekšējā gadā. Šajā laikā mazumtirdzniecības apjomi nepārtikas preču grupā palielinājās par 6,5%. Lielākais devums pieaugumā bija elektronikas un elektropreču mazumtirdzniecības apgrozījuma kāpumam. Lielu ieguldījumu pieaugumā veidoja arī mazumtirdzniecība pa pastu un interneta veikalos. Auto degvielas mazumtirdzniecības pieaugumu 2015.gadā sekmēja salīdzinoši zemās degvielas cenas. 2015.gadā auto degvielas mazumtirdzniecības apjomi bija par 9,1% lielāki nekā pirms gada. Tas nodrošināja apmēram ceturtdaļu no kopējā mazumtirdzniecības apgrozījuma pieauguma. Savukārt pārtikas preču mazumtirdzniecības apgrozījums 2015.gadā pieauga par 2,7%, kas bija nedaudz lēnāk nekā iepriekšējos gados.

2016.gada 1.ceturksnī tirdzniecības nozarē sniegto pakalpojumu apjomi bija par 3,7% lielāki nekā pirms gada un nozare nodrošināja 1/3 no kopējās izaugsmes 1.ceturksnī. Pretēji tendencēm 2015.gadā, 2016.gada sākumā mazumtirdzniecībai ir

mazāks devums kopējā nozares izaugsmē. Neraugoties uz darba samaksas pieaugumu un uzlabojumiem darba tirgū, mazumtirdzniecības apgrozījums 2016.gadā aug mēreni. Gada piecos mēnešos mazumtirdzniecības apgrozījums bija par 1,8% lielāks nekā pirms gada. Kopējo mazumtirdzniecības apgrozījuma dinamiku 2016.gadā visbūtiskāk ietekmē degvielas mazumtirdzniecības apjomu kritums. Janvārī-maijā auto degvielas mazumtirdzniecības apjomi bija par 5,1% zemāki nekā pirms gada. Tas ir skaidrojams ar bāzes efektu, jo pirms gada bija vērojams ļoti straujš degvielas mazumtirdzniecības apjomu pieaugums. 2016.gadā nedaudz lēnākos tempos aug nepārtikas preču mazumtirdzniecības apjomi, kas veido gandrīz 60% no kopējās mazumtirdzniecības. 2016.gada piecos mēnešos nepārtikas preču mazumtirdzniecības apjomi bija par 5,1% augstāki nekā pirms gada. Tas joprojām nodrošināja lielāko devumu no kopējā mazumtirdzniecības apgrozījuma pieauguma. Savukārt pārtikas preču mazumtirdzniecības apgrozījums janvārī-maijā bija par 1,2% lielāks nekā pirms gada.

Vairumtirdzniecības nozares apgrozījums 2016.gada 1.ceturksnī bija par 0,6% mazāks nekā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā. Tajā pašā laikā preču apjoms nozarē ir pieaudzis, jo samazinājumu lielā mērā ietekmēja būtiskais cenu samazinājums, it īpaši naftas produktiem.

Komercpakalpojumu nozarēs izaugsme 2015.gadā bija nedaudz straujāka nekā pirms gada. 2015.gadā komercpakalpojumu apjomi bija par 2,5% lielāki nekā 2014.gadā. Pieaugumu lielā mērā noteica izaugsme operācijās ar nekustamo īpašumu, informācijas un komunikācijas pakalpojumos, kā arī mākslas, izklaides un atpūtas nozarē. 2016.gada 1.ceturksnī komercpakalpojumu apjomi bija par 2,4% lielāki nekā pirms gada. Straujš pieaugums šajā laikā bija vērojams informācijas un komunikāciju pakalpojumu nozarē (par 6,8%) un mākslas, izklaides un atpūtas nozarē (par 6,2%).

Palielinoties valdības izdevumiem, 2015.gadā **sabiedrisko pakalpojumu** nozarēs sniegto pakalpojumu apjomi palielinājās par 3%. Savukārt pieaugums nozarē 2016.gada 1.ceturksnī bija nedaudz lēnāks un sabiedrisko pakalpojumu apjomi bija par 1,8% lielāki nekā pirms gada.

Nodaļas turpinājumā sniegta detalizētāka statistiskā informācija par iekšzemes kopprodukta dinamiku un produkcijas izlaidi.

2.1.attēls. **IKP dinamika pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2011.g. 4.cet. = 100

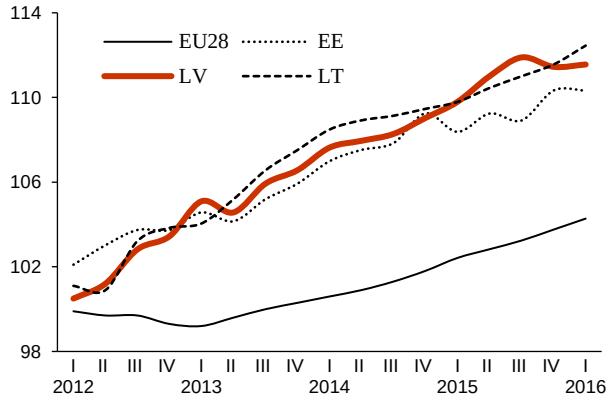

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

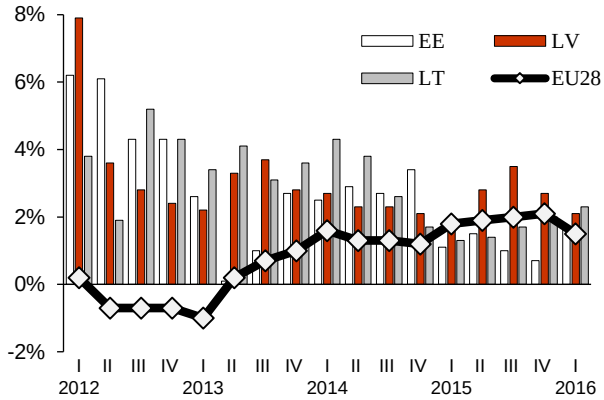

2.1.tabula. **IKP dinamika**

	Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu									
	2014	**2015**	**2014**			**2015**				**2016**
			II	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	1,6	5,0	5,2	-6,4	3,3	-3,9	9,0	8,6	2,6	0,4
Apstrādes rūpniecība	-0,3	4,3	0,1	-0,6	-1,7	4,4	5,9	3,7	3,2	0,5
Pārējā rūpniecība	-3,1	1,4	-5,2	-1,6	2,3	-4,1	3,3	5,9	2,2	10,5
Būvniecība	8,1	-1,1	15,8	0,6	4,4	-0,1	-3,4	4,9	-6,2	-19,0
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	2,3	4,0	2,1	2,5	2,0	0,6	4,3	6,0	4,2	3,7
Transports un uzglabāšana	3,2	-0,1	2,2	2,3	3,1	-1,5	-4,3	1,7	3,5	1,6
Citi komercpakalpojumi	1,6	2,5	-0,1	4,0	0,9	1,6	3,5	0,5	4,2	2,4
Sabiedriskie pakalpojumi	3,3	3,0	3,4	3,3	3,3	3,9	3,2	3,4	2,1	1,8
IKP	**2,4**	**2,7**	**2,3**	**2,3**	**2,1**	**1,8**	**2,8**	**3,5**	**2,7**	**2,1**

	Struktūra, %		Ieguldījums pieaugumā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu							
	2014	**2015**	**2014**			**2015**				**2016**
			II	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	3,3	3,3	0,2	-0,3	0,1	-0,2	0,3	0,4	0,1	0,0
Apstrādes rūpniecība	12,2	12,2	0,0	-0,1	-0,3	0,8	0,8	0,5	0,4	0,1
Pārējā rūpniecība	4,4	4,3	-0,3	-0,1	0,1	-0,3	0,1	0,2	0,1	0,7
Būvniecība	6,8	6,5	1,1	0,1	0,4	0,0	-0,2	0,4	-0,5	-0,9
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	15,8	15,7	0,4	0,5	0,4	0,1	0,6	1,1	0,6	0,7
Transports un uzglabāšana	10,1	9,5	0,3	0,3	0,4	-0,2	-0,4	0,2	0,3	0,2
Citi komercpakalpojumi	32,2	32,9	-0,1	1,4	0,4	0,8	1,1	0,2	1,3	1,0
Sabiedriskie pakalpojumi	15,3	15,7	0,6	0,5	0,6	0,9	0,5	0,5	0,3	0,3
IKP	**100**	**100**	**2,3**	**2,3**	**2,1**	**1,8**	**2,8**	**3,5**	**2,7**	**2,1**

2.2.attēls. **Tautsaimniecības struktūra**, 2015.gads, %

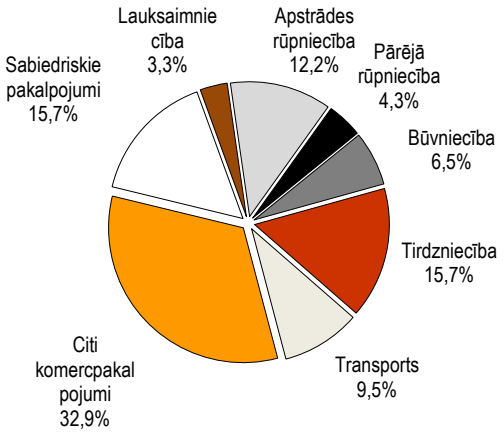

2.3.attēls. **Ekonomikas sentimenta indekss**, sezonāli izlīdzināti dati

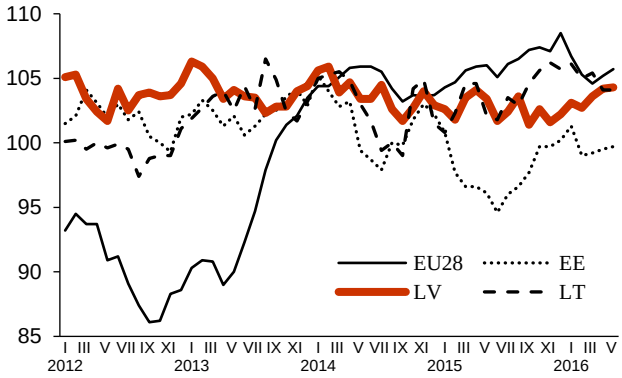

* Ekonomikas sentimenta indeksu aprēķina kā vidējo svērto lielumu no atbilstošā perioda apstrādes rūpniecības, pakalpojumu, būvniecības, mazumtirdzniecības un patērētāju konfidences rādītājiem.

2.4.attēls. **Nozaru ieguldījums IKP pieaugumā**

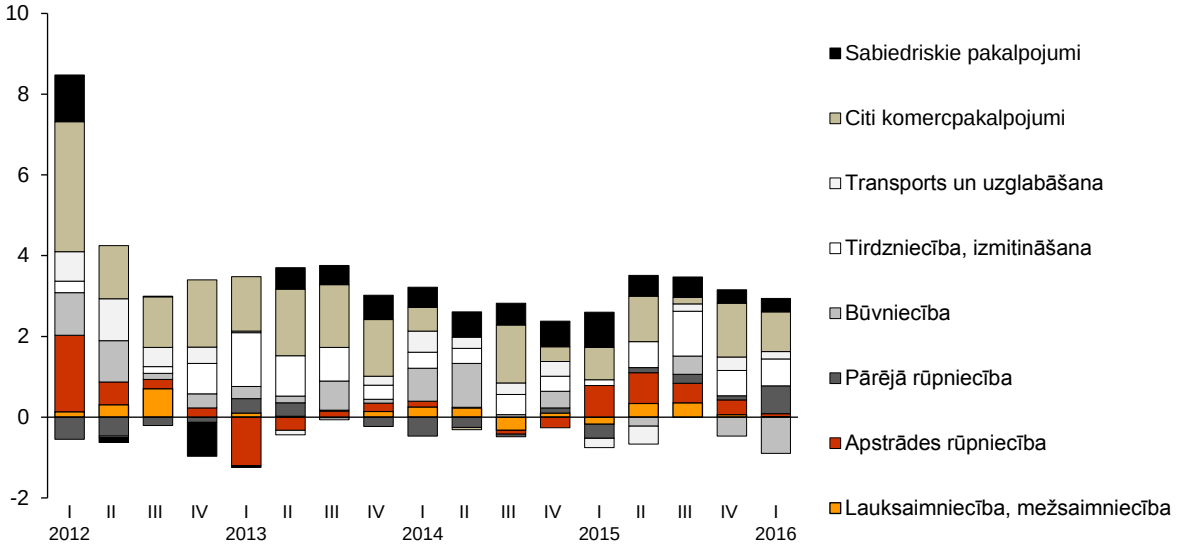

2.5.attēls. **Mazumtirdzniecība**

Apgrozījuma indekss, 2011.g. decembris = 100, sezonāli izlīdzināti dati

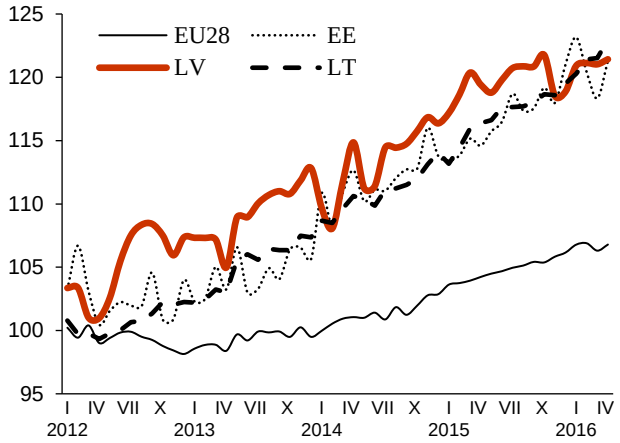

Apgrozījuma indekss, 2010.g. = 100, sezonāli neizlīdzināti dati

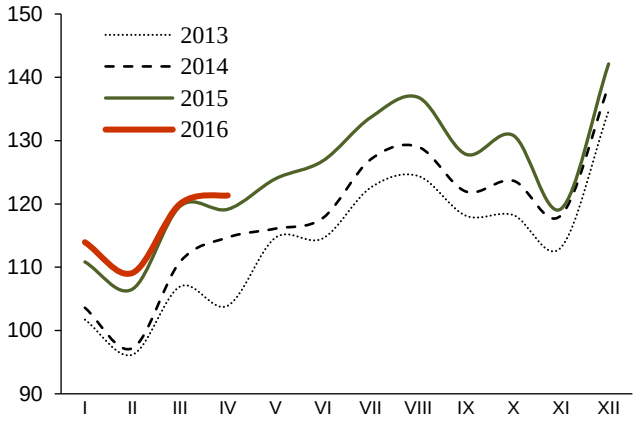

Apgrozījuma indekss, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, kalendāri izlīdzināti dati

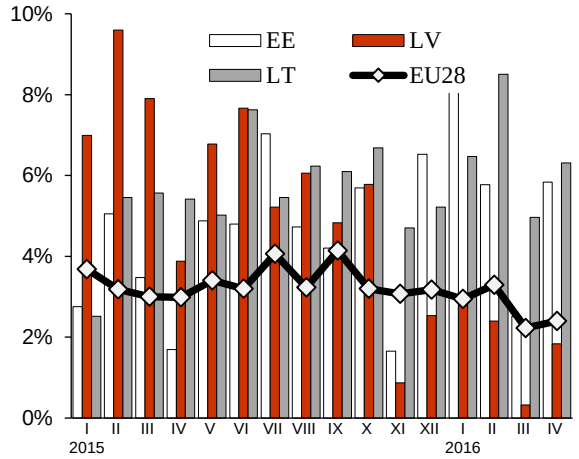

Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs*, sezonāli izlīdzināti dati

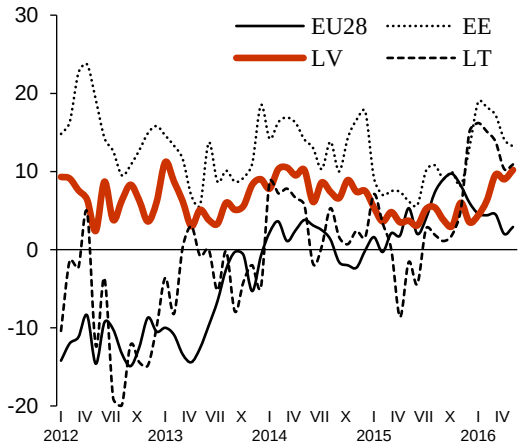

* Mazumtirdzniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 3 jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos 3 mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos 3 mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi). Saldo (bilanci) rēķina kā starpību starp galējo (t.i. pozitīvo un negatīvo) atbilžu īpatsvariem, kas izteikti procentos.

2.6.attēls. **Būvniecība**

Būvniecības apjomi

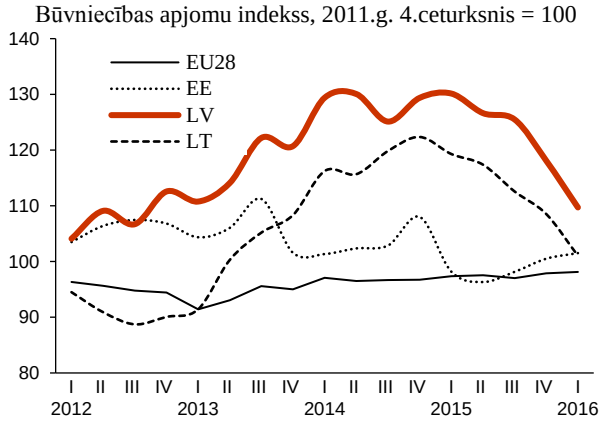

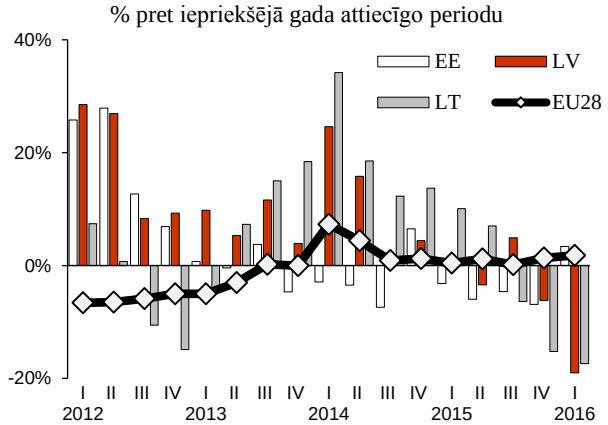

Būvniecības konfidences rādītājs

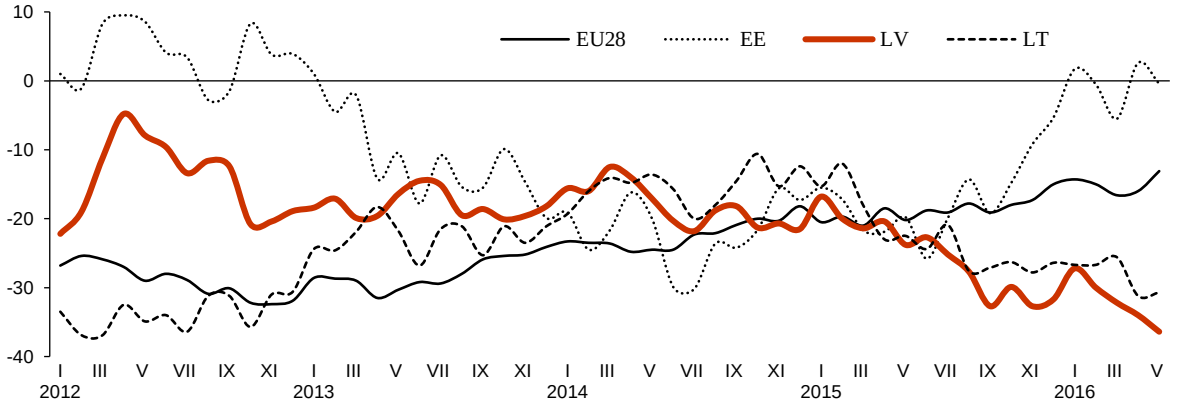

* Būvniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība nākamajos 3 mēnešos. Saldo aprēķina kā starpību starp pozitīvajām un negatīvajām atbildēm, kas izteiktas procentos.

2.7.attēls. **Kravu apgrozījums**

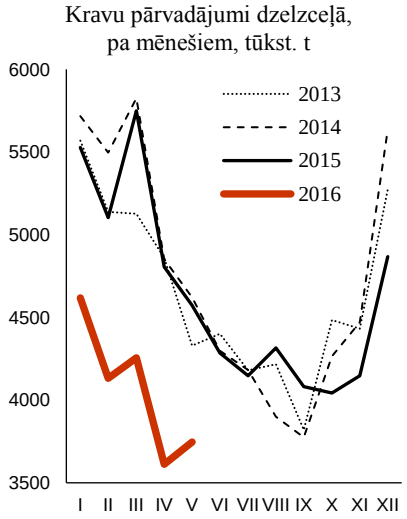

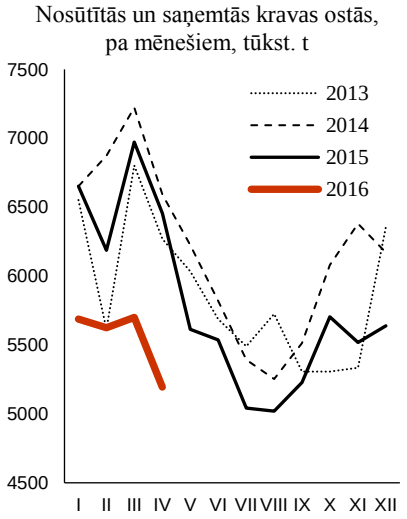

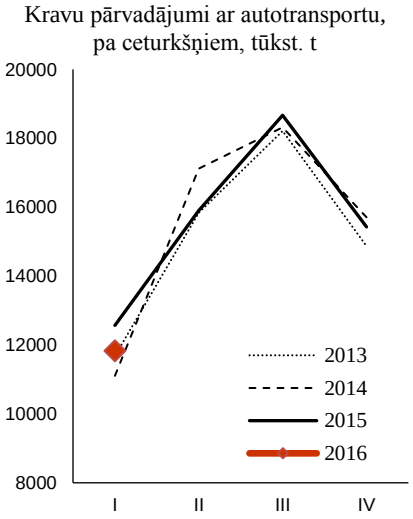

2.8.attēls. **Apstrādes rūpniecība**

sezonāli izlīdzināti dati, 2011.g. decembris=100

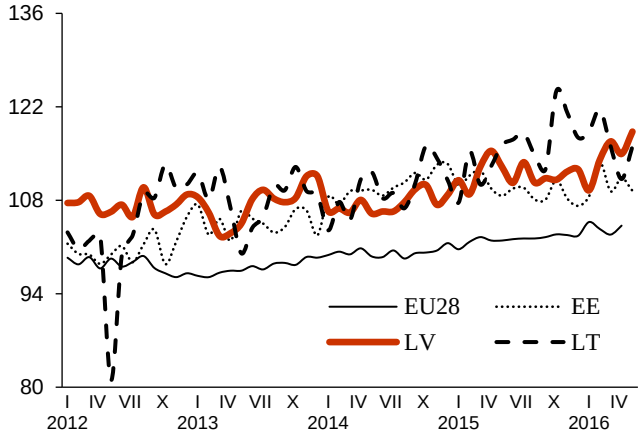

procentos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pēc darba dienu skaita izlīdzināti dati

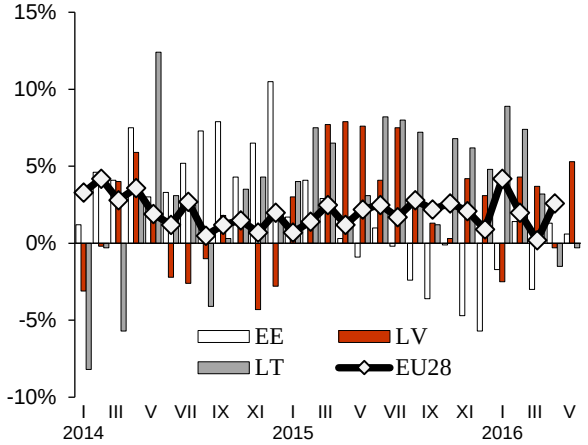

2.9.attēls. **Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze**

Rūpniecības konfidences rādītājs*

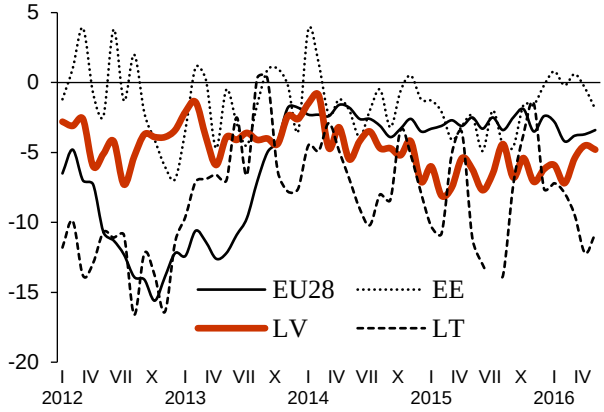

* Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis; gaidāmās ražošanas aktivitātes izmaiņas un gatavās produkcijas krājumu līmenis.

Ražošanas jaudu noslodze, %

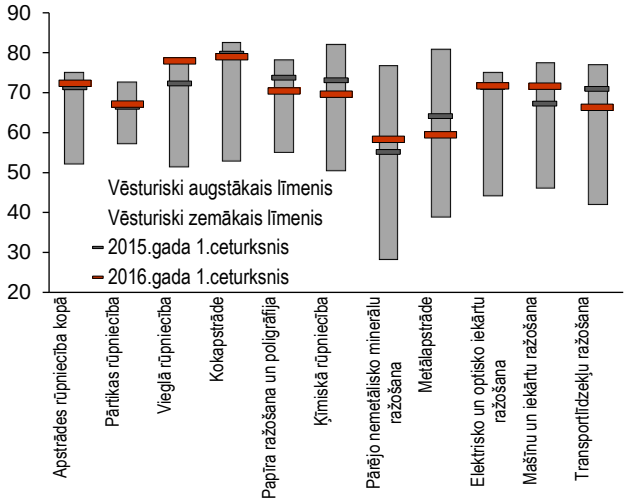

2.2.tabula. **Apstrādes rūpniecības struktūra un nozaru attīstības tendences**

	Struktūra, 2015.gadā %			**Ražošanas apjomu izmaiņas**, %			
	Izlaide	**Aizņemto darbavietu skaits**	**Eksporta īpatsvars realizācijā**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016 I-IV**
Apstrādes rūpniecība – kopā	**100**	**100**	**63,8**	0,1	-0,3	4,3	1,0
Pārtikas un dzērienu ražošana	23,6	20,6	34,3	6,0	0,1	-4,6	-1,9
Vieglā rūpniecība	3,9	10,1	86,4	1,4	-13,6	-13,2	2,4
Kokapstrāde	27,0	21,0	74,7	2,7	6,9	7,1	9,1
Papīra ražošana un poligrāfija	4,4	4,1	61,2	5,6	-0,6	0,0	4,9
Ķīmiskā rūpniecība	7,5	7,0	76,4	-8,7	-2,6	-4,1	-9,6
Pārējo nemetālisko minerālu ražošana	5,9	4,5	48,0	4,6	1,2	-9,8	8,4
Metālu un metālu izstrādājumu ražošana	9,0	10,2	67,6	-17,6	-10,5	…	…
Elektrisko un optisko iekārtu ražošana	7,3	3,9	90,9	18,4	32,3	16,7	2,5
Mašīnu un iekārtu ražošana	2,3	2,9	83,8	1,4	2,4	7,9	6,8
Transportlīdzekļu ražošana	3,5	3,3	88,0	3,0	-15,2	3,5	-4,9
Pārējās apstrādes rūpniecības nozares	5,6	12,4	58,1	-7,6	-12,0	3,5	-9,5

... – konfidenciāli dati

2.10.attēls. **Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars tautsaimniecībā 2015.gads, %

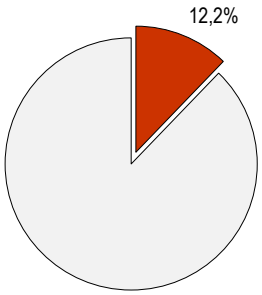

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

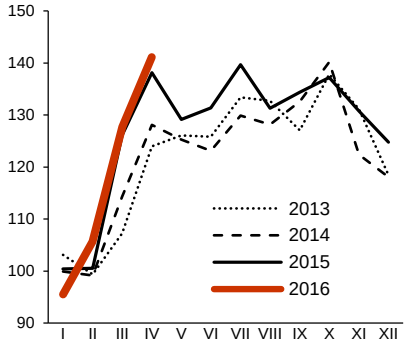

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

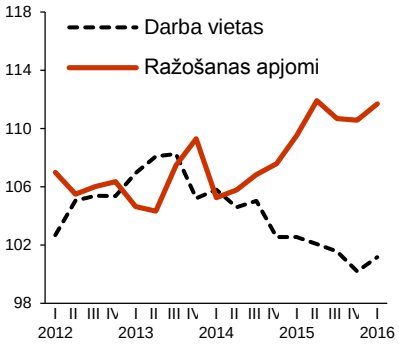

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

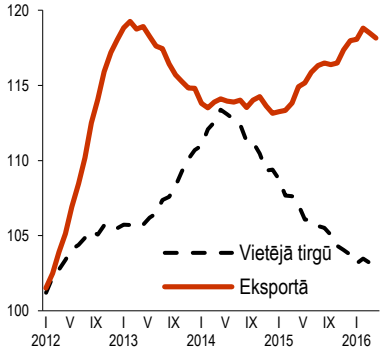

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

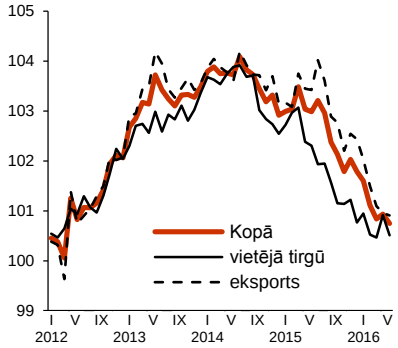

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

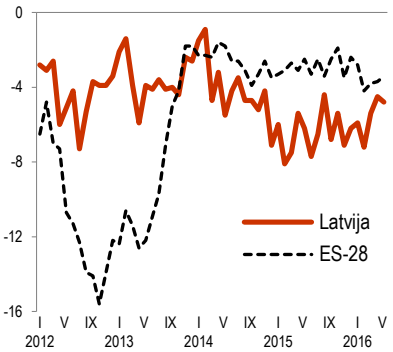

2.11.attēls. **Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

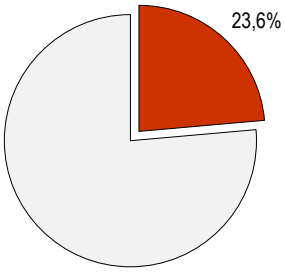

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

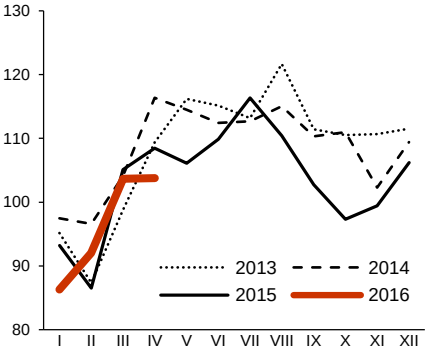

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

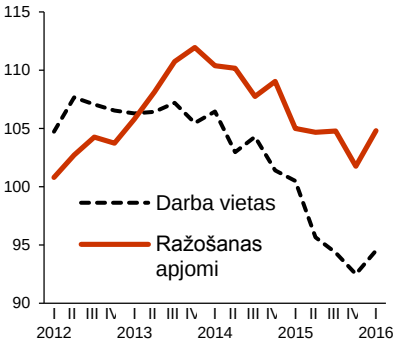

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

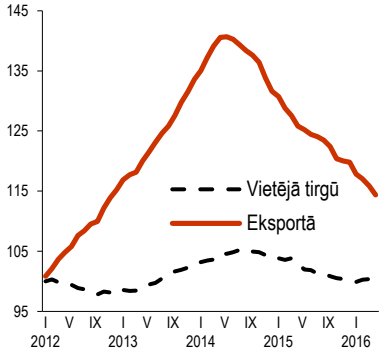

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

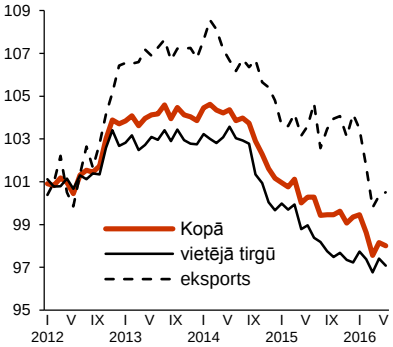

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

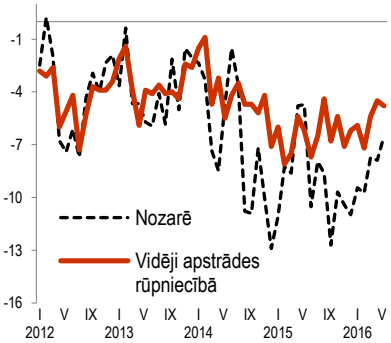

2.12.attēls. **Vieglo rūpniecību raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

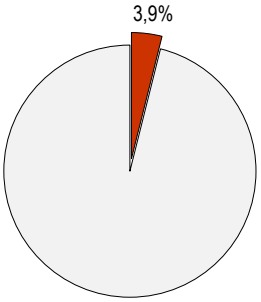

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

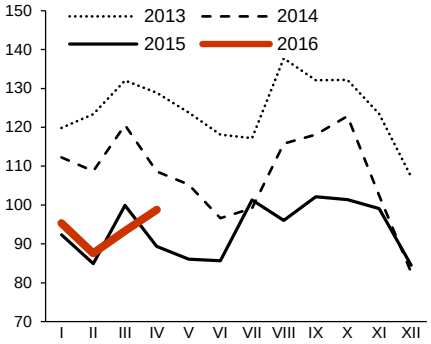

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

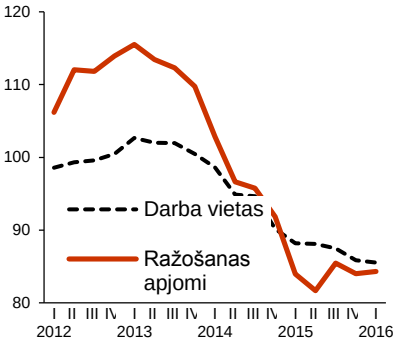

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

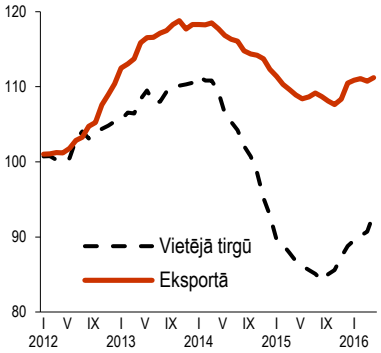

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

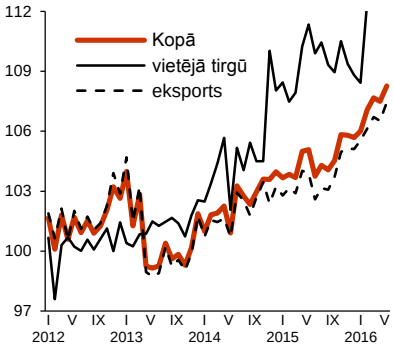

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

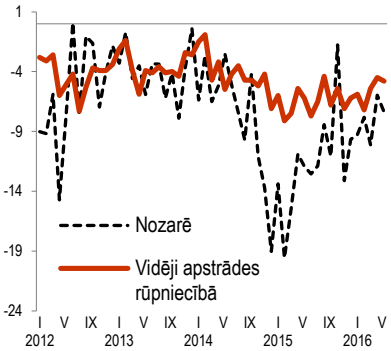

2.13.attēls. **Kokapstrādi raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

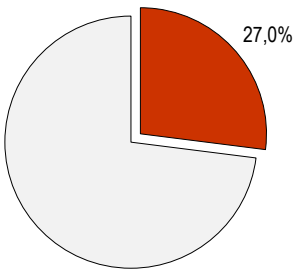

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

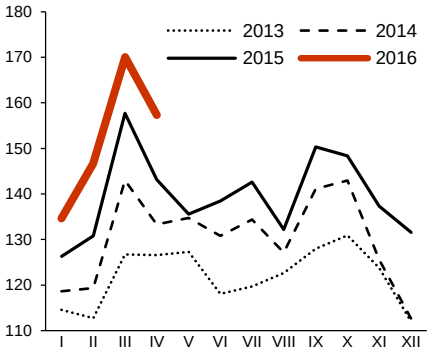

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

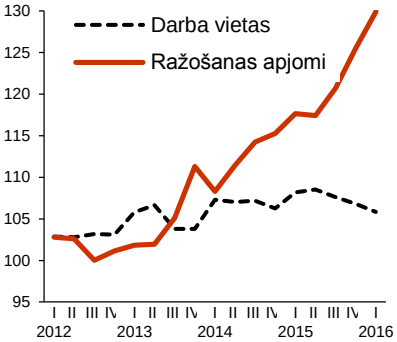

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

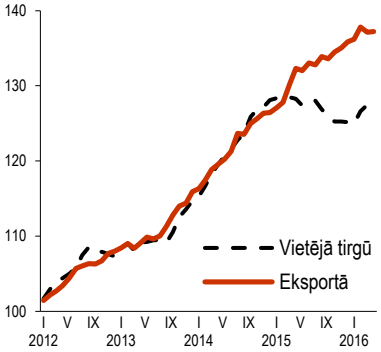

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

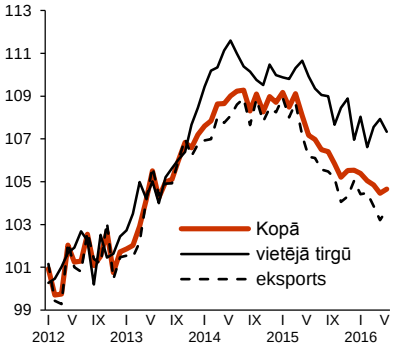

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

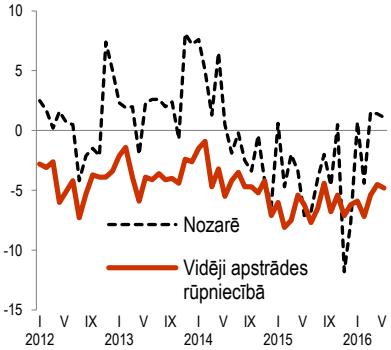

2.14.attēls. **Papīra ražošanu un poligrāfiju raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

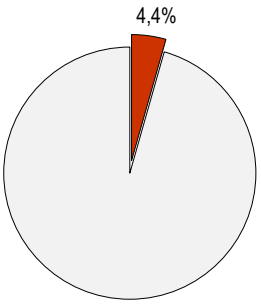

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

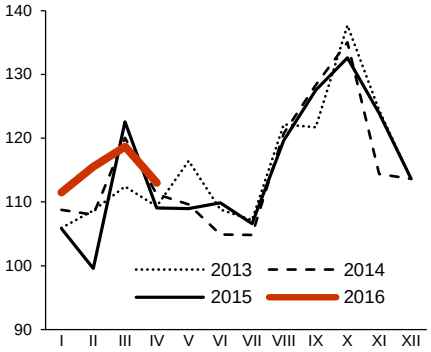

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

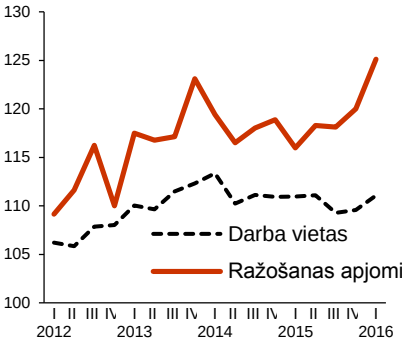

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

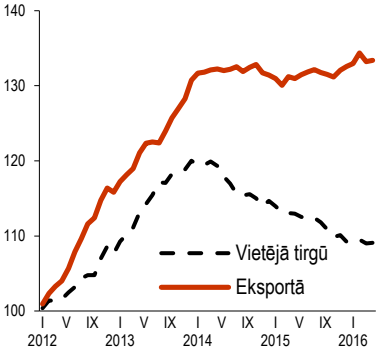

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

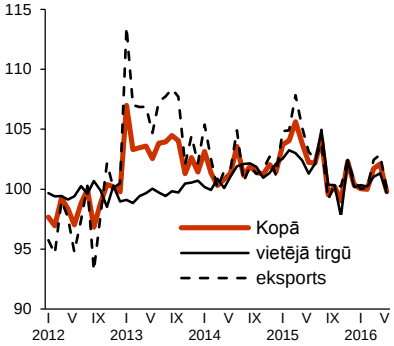

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

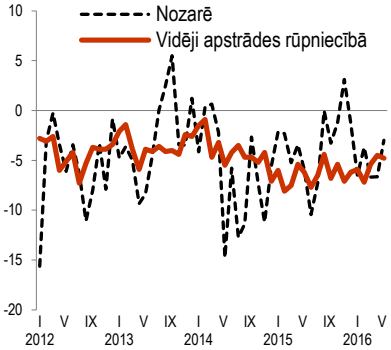

2.15.attēls. **Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

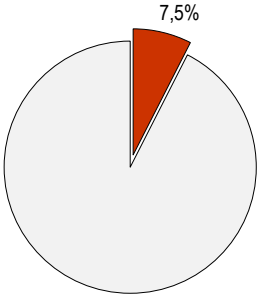

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

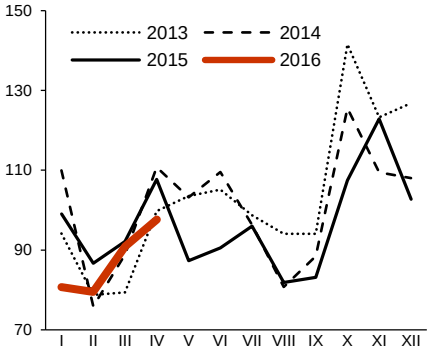

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

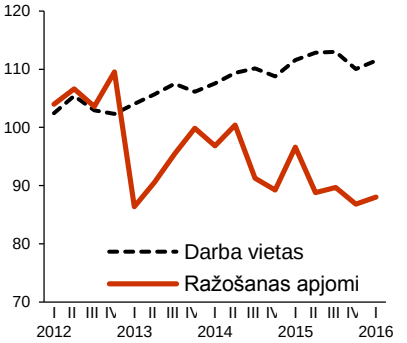

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

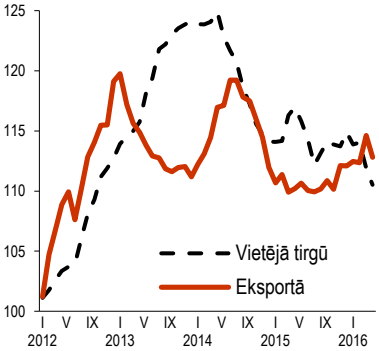

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

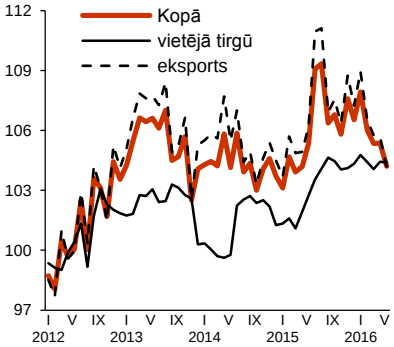

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

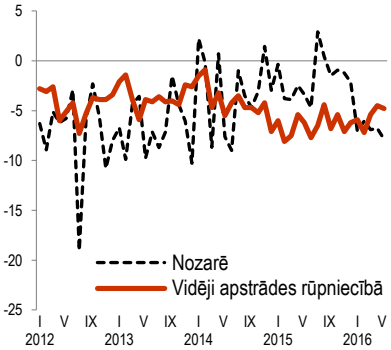

2.16.attēls. **Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

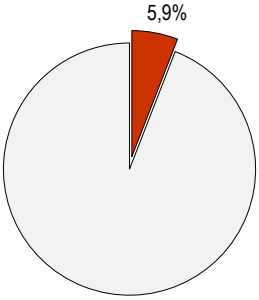

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

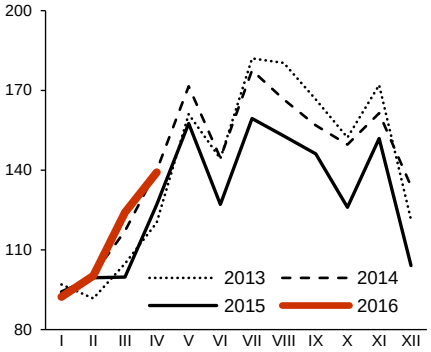

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2010.g. 4.ceturksnis =100

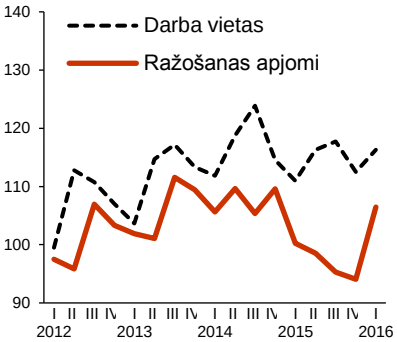

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

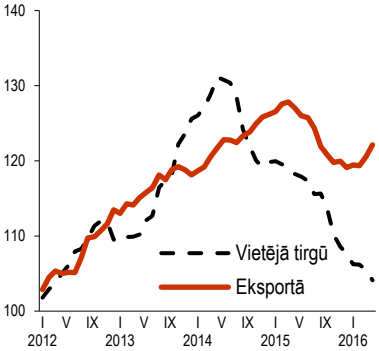

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

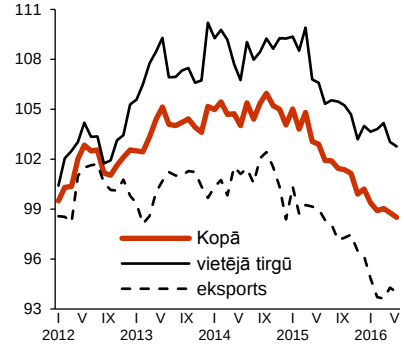

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

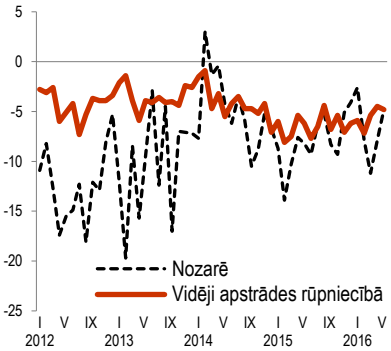

2.17.attēls. **Metālapstrādi raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

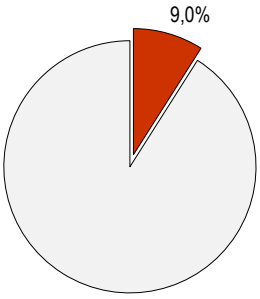

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100*

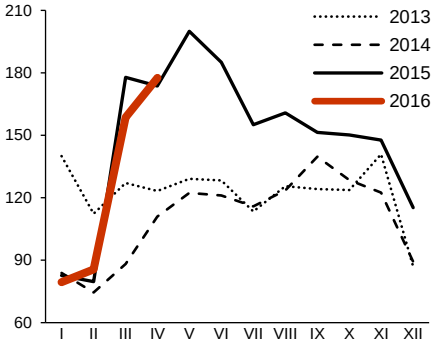

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100*

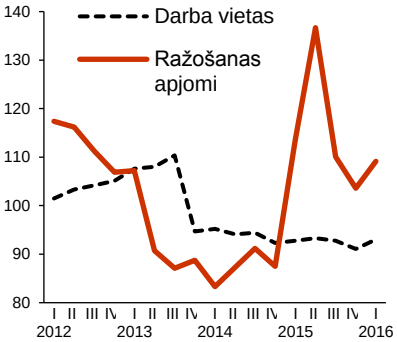

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100*

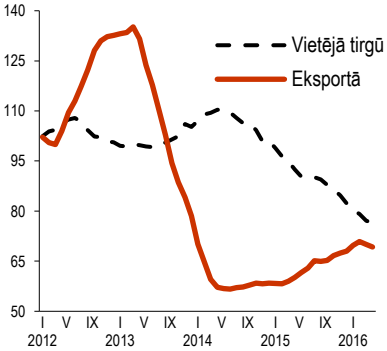

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

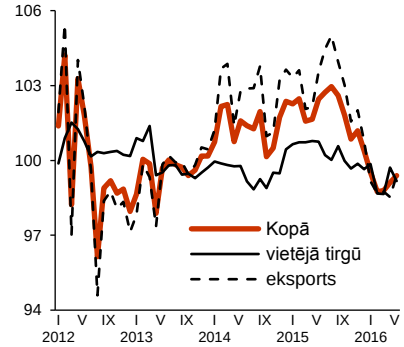

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

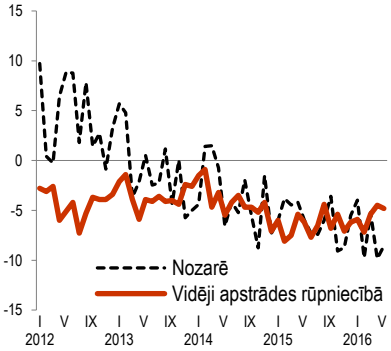

* – dati kopš 2015.gada marta EM novērtējums

2.18.attēls. **Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

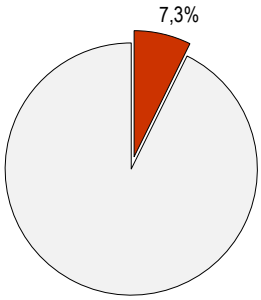

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

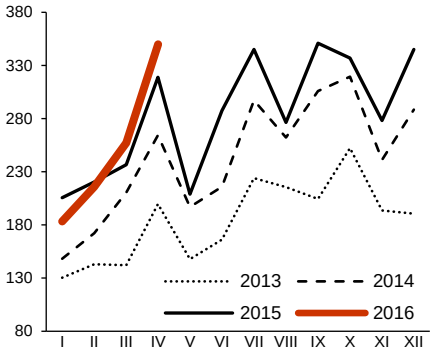

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

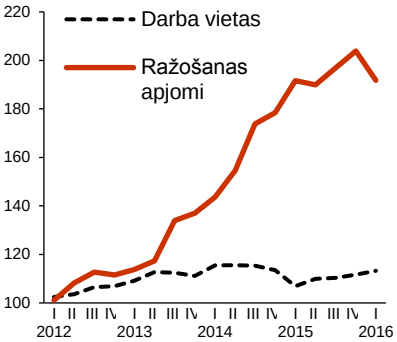

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

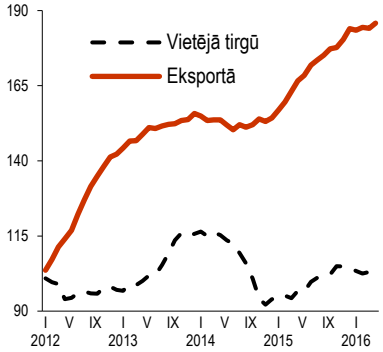

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

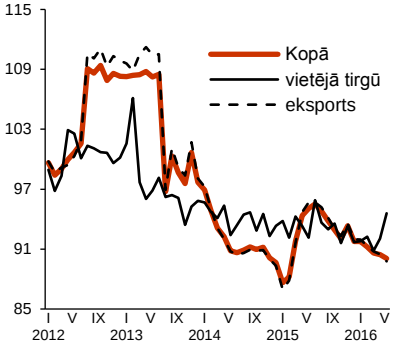

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

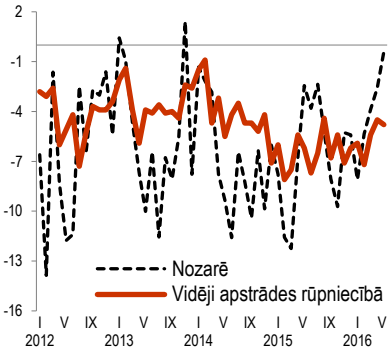

2.19.attēls. **Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

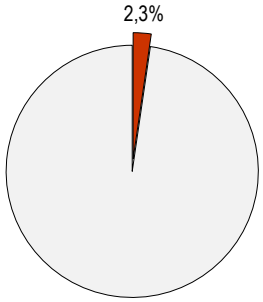

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

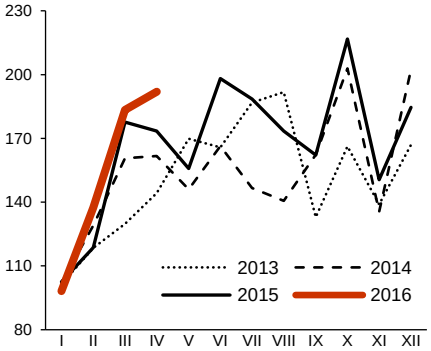

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

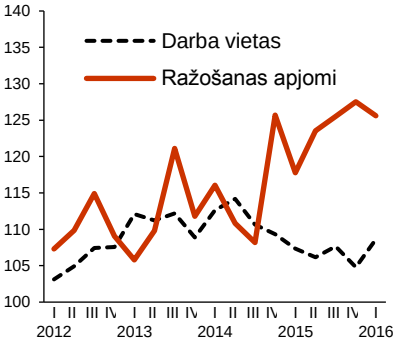

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

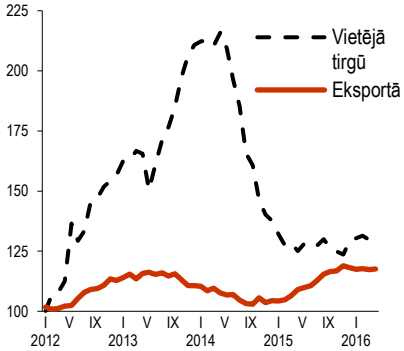

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

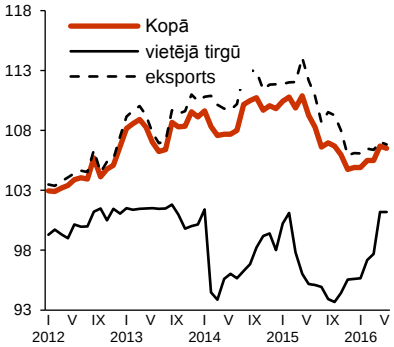

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

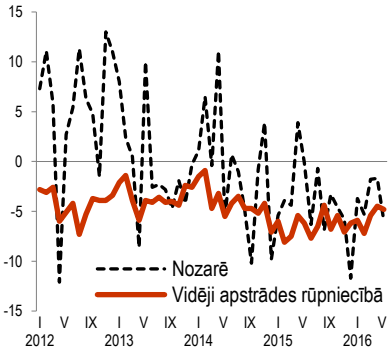

2.20.attēls. **Transporta līdzekļu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Nozares īpatsvars apstrādes rūpniecības izlaidē, 2015.gads, %

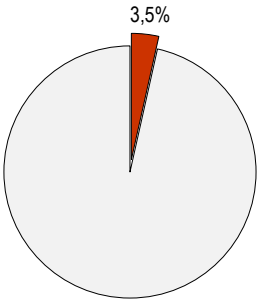

Produkcijas apjoma indekss 2010.gads = 100

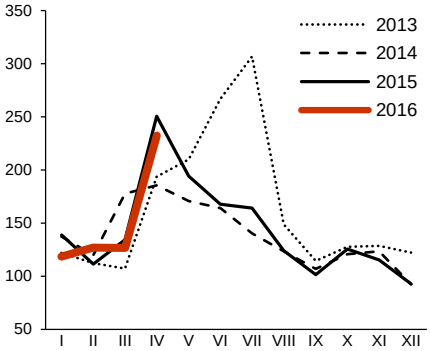

Ražošanas apjomu izmaiņas (sezonāli izlīdzināti dati) un aizņemtās darbvietas, 2011.g. 4.ceturksnis =100

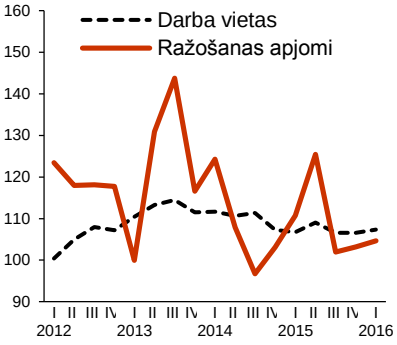

Produkcijas realizācija, 12 mēnešu slīdošais vidējais, 2011.gads = 100

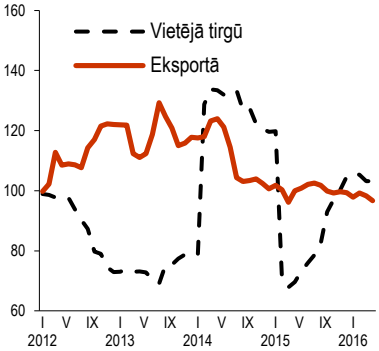

Ražotāju cenu izmaiņas, 2011.gada decembris = 100

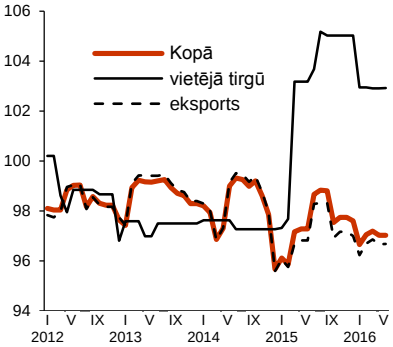

Nozares konfidences rādītājs, atbilžu saldo, sezonāli izlīdzināti dati

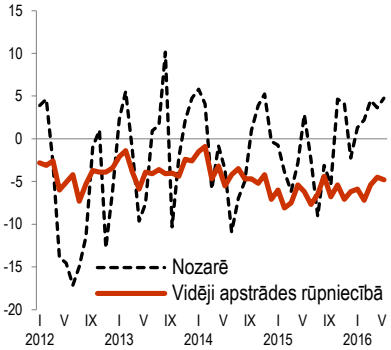

3. Pieprasījums

2015.gadā **iekšzemes pieprasījuma** pieauguma tempi kļuva straujāki un tā devums izaugsmē bija lielāks nekā 2014.gadā. 2015.gadā kopumā tas pieauga par 3,1%. Iekšzemes pieprasījuma kāpumu noteica privātā un sabiedriskā patēriņa pieaugums, kamēr investīciju dinamika bija mērena. 2016.gada 1.ceturksnī iekšzemes pieprasījums dēļ straujā investīciju krituma saglabājās iepriekšējā gada līmenī.

Joprojām salīdzinoši straujais vidējās darba samaksas kāpums un zemā inflācija veicina iedzīvotāju pirktspējas pieaugumu. 2016.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar 2015.gada 4.ceturksni, **privātais patēriņš** pieauga par 1,2% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 3,7% lielāks nekā pirms gada. Salīdzinājumā ar 2015.gadu privātā patēriņa pieauguma tempi ir kļuvuši straujāki. 2016.gada 1.ceturksnī mājsaimniecību izdevumi pārtikai pieauga par 5%, transportam – par 9%, atpūtai un kultūrai – par 3%, bet izdevumi mājokļa uzturēšanai saglabājās iepriekšējā gada līmenī.

Palielinoties budžeta ieņēmumiem, pieaug **sabiedriskais patēriņš**. 2016.gada 1.ceturksnī tas bija par 2,2% lielāks nekā pirms gada.

Pēdējos gados **investīciju** dinamika ir ļoti svārstīga. Salīdzinot ar 2014.gadu, 2015.gadā investīciju dinamika nedaudz uzlabojās. 2015.gadā kopumā investīcijas pieauga par 2,7%. Investīciju līmenis joprojām ir ievērojami zemāks nekā pirmskrīzes gados. Salīdzinoši lēno investīciju pieaugumu ietekmē uzņēmēju nogaidošā attieksme saistībā ar nenoteiktību ārējā vidē. Arī zems banku kreditēšanas līmenis joprojām ir viens no investīcijas ierobežojošiem faktoriem. Jāatzīmē, ka būtiska ir valsts loma investēšanas procesā – vājas kreditēšanas apstākļos valsts nodrošina nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām, izmantojot ES struktūrfondu līdzfinansējumu. 2016.gada 1.ceturksnī investīciju apjoms gada griezumā samazinājās par 15,8%, galvenokārt bremzējoties struktūrfondu apguvei.

Kopš 2013.gada, saistībā ar zemo pieprasījumu ārējos tirgos, **preču un pakalpojumu eksporta** dinamika ir mērena. 2015.gadā kopējais eksporta apjoms nedaudz palielinājās – par 1,4%, lai arī eksports uz Krieviju ievērojami saruka.

2016.gada 1.ceturksnī eksporta apjomi salīdzināmās cenās gada griezumā samazinājās par 1,9%. 2016.gada 1.ceturksnī preču eksporta apjomi salīdzināmās cenās (71% no kopējā eksporta) bija par 3,8% mazāki nekā pirms gada. Preču eksportu pozitīvi ietekmēja lauksaimniecības un pārtikas preču, koksnes un tās izstrādājumu, kā arī ķīmiskās rūpniecības preču eksporta vērtība. Pakalpojumu eksporta apjomi šajā laikā palielinājās par 3,1 procentu.

Lēnāku eksporta dinamiku ietekmē Krievijas importa pieprasījuma būtiskais samazinājums. 2015.gadā kopējie preču eksporta apjomi uz Krieviju faktiskajās cenās bija par 24% mazāki nekā pirms gada. 2016.gada 4 mēnešos eksports uz Krieviju samazinājās par 15 procentiem.

Latvijas kopējais preču eksports 2015.gadā pieauga par 1,2%. Savukārt 2016.gada janvārī-aprīlī eksports samazinājās par 5,7%, t.sk., uz ES valstīm par 6,7%, bet uz trešajām (bez ES un NVS) – pieauga par 5,2%. Tomēr jāatzīmē, ka trešo

valstu daļa Latvijas preču eksportā vēl ir relatīvi zema (2016.gada 4 mēnešos – 16,1% un 2015.gadā – 15,2%).

Kopš 2012.gada vidus arī importa dinamika ir mērena. 2015.gadā preču un pakalpojumu importa apjomi bija par 1,8% lielāki nekā 2014.gadā. Savukārt 2016.gada 1.ceturksnī preču un pakalpojumu imports bija par 5% lielāks nekā pirms gada. Preču importa apjomi salīdzināmās cenās (84% no kopējā importa) 1.ceturksnī pieauga par 5,2%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. 2016.gada 1.ceturksnī kopējo preču importa attīstību pozitīvi ietekmēja lauksaimniecības un pārtikas preču, ķīmiskās rūpniecības preču un koksnes un tās izstrādājumu importa pieaugums, savukārt negatīvi – importa vērtības samazinājums minerāliem produktiem (galvenokārt saistībā ar naftas cenu samazināšanos pasaulē), mehānismiem un ierīcēm, metāliem un to izstrādājumiem, kā arī vieglās rūpniecības precēm.

Preču un pakalpojumu ārējās tirdzniecības bilances deficīts 2016.gada 1.ceturksnī bija 0,6% līmenī no IKP.

Nodaļas turpinājumā ir atspoguļota statistiskā informācija par IKP komponentēm no izlietojuma puses – privātā un valdības patēriņa, bruto pamatkapitāla veidošanas, krājumu izmaiņu, kā arī eksporta un importa dinamiku, struktūru un devumu iekšzemes kopproduktā.

3.1.tabula. **IKP no izlietojuma puses**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati

	2014	2015	2014			2015				2016
			II	III	IV	I	II	III	IV	I
Privātais patēriņš	2,3	3,3	2,1	2,2	2,0	3,1	2,4	5,2	2,4	3,7
Valsts patēriņš	4,9	3,1	5,7	3,2	5,4	3,4	3,3	3,7	2,0	2,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	0,5	2,7	1,2	-0,8	0,1	-0,6	2,9	6,0	1,2	-15,8
Eksports	3,1	1,4	2,8	1,4	4,2	4,6	0,8	1,4	-0,9	-1,9
Imports	0,8	1,8	1,2	-1,9	3,0	0,8	2,6	5,3	-1,3	5,0
IKP	**2,4**	**2,7**	**2,3**	**2,3**	**2,1**	**1,8**	**2,8**	**3,5**	**2,7**	**2,1**

Struktūra, % no IKP

	2014	2015	2014			2015				2016
			II	III	IV	I	II	III	IV	I
Privātais patēriņš	61,2	61,4	63,1	63,2	61,7	57,3	63,5	62,8	62,1	57,5
Valsts patēriņš	17,6	18,0	17,3	18,4	15,6	19,1	18,7	18,8	15,6	19,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	22,9	22,8	18,3	21,3	25,5	25,7	17,9	21,4	25,7	25,4
Izmaiņas krājumos	0,6	-0,8	4,5	-0,5	-0,3	-0,8	1,9	-0,5	-0,9	-3,3
Eksports	59,5	58,8	62,3	58,0	58,3	59,8	62,8	57,4	57,0	58,4
Imports	61,8	60,2	65,5	60,3	60,7	61,0	64,8	59,9	59,5	57,3
Eksporta-importa saldo	-2,2	-1,4	-3,1	-2,3	-2,5	-1,2	-2,0	-2,5	-2,5	1,1
IKP	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Ieguldījums pieaugumā, %

	2014	2015	2014			2015				2016
			II	III	IV	I	II	III	IV	I
Privātais patēriņš	1,4	2,0	1,3	1,4	1,2	2,0	1,5	3,2	1,4	2,4
Valsts patēriņš	0,9	0,5	1,1	0,5	1,0	0,6	0,6	0,6	0,4	0,4
Kopējā pamatkapitāla veidošana	0,1	0,6	0,3	-0,2	0,0	-0,1	0,6	1,5	0,3	-2,8
Izmaiņas krājumos	-1,4	-0,1	-1,3	-1,4	-0,7	-3,0	1,1	0,5	0,4	6,5
Eksports	1,9	0,8	1,7	0,8	2,6	2,9	0,5	0,8	-0,6	-1,2
Imports	-0,5	-1,1	-0,7	1,2	-1,9	-0,5	-1,5	-3,2	0,8	-3,2
IKP	**2,4**	**2,7**	**2,3**	**2,3**	**2,1**	**1,8**	**2,8**	**3,5**	**2,7**	**2,1**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējo ceturksni, sezonāli izlīdzināti dati

	2013				2014				2015				2016
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I
Privātais patēriņš	0,9	1,3	1,1	0,0	0,8	0,5	0,1	1,2	0,6	0,8	1,3	0,5	1,2
Valsts patēriņš	-0,4	0,0	1,6	0,2	2,3	1,0	0,4	1,6	0,6	0,6	0,7	0,4	0,7
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-8,4	4,2	-1,7	1,2	0,9	-0,5	-2,6	1,5	3,8	-0,3	-0,6	-3,1	-9,7
Eksports	-1,1	0,6	0,3	0,3	1,2	1,1	0,2	1,4	0,5	-0,7	0,0	-0,7	-0,5
Imports	-0,7	-1,2	1,3	-0,7	0,9	-0,4	-1,4	4,2	-1,8	1,1	1,6	-1,3	3,5
IKP	**1,6**	**-0,5**	**1,3**	**0,6**	**1,0**	**0,3**	**0,3**	**0,7**	**0,7**	**1,1**	**0,8**	**-0,4**	**0,1**

3.1.attēls. **Iekšzemes kopprodukts**

Devums IKP pieaugumā, procentpunktos

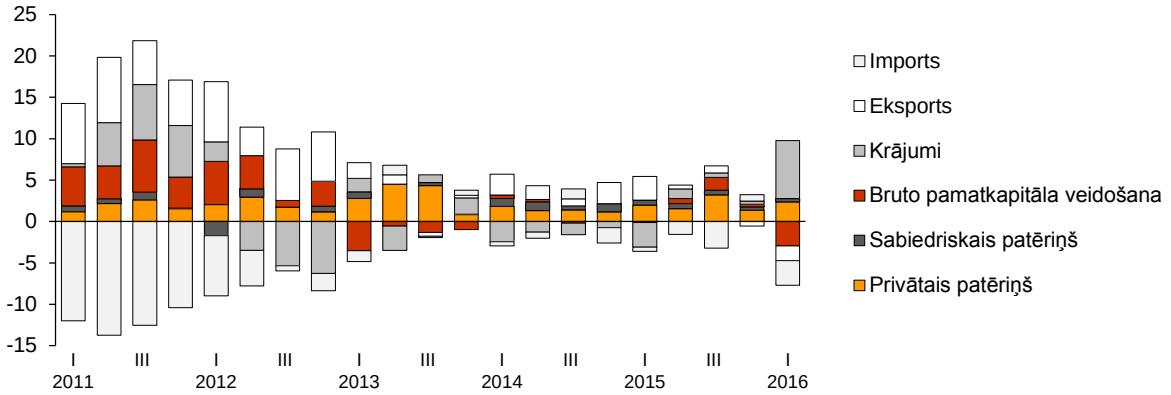

3.2.attēls. **Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2010.g. IV ceturksnis = 100

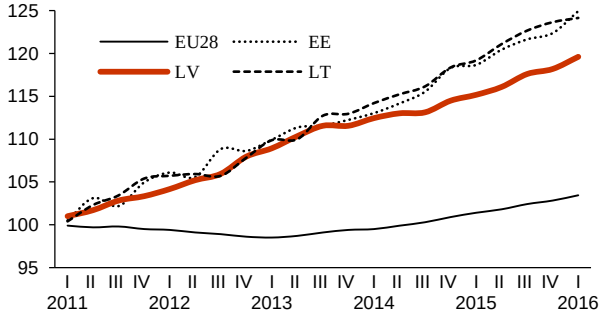

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

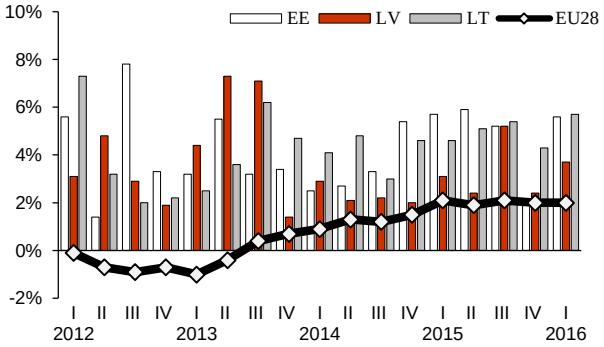

Patērētāju konfidences rādītājs*

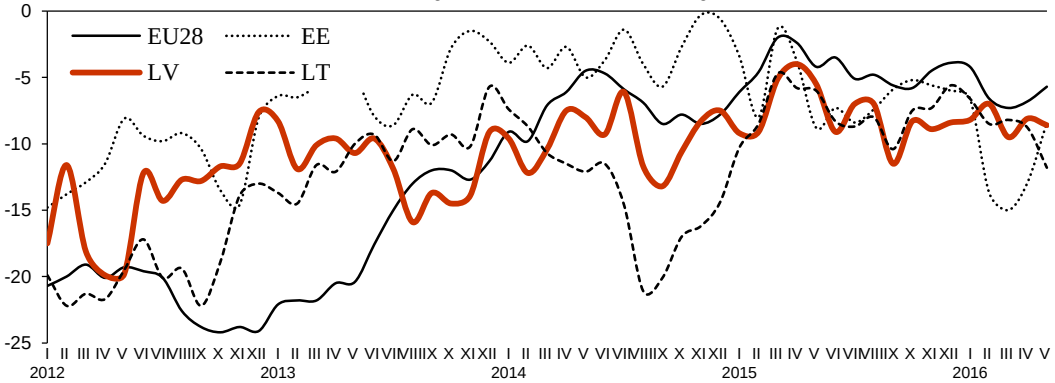

* Patērētāju konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 4 jautājumiem: par finansiālo situāciju, vispārējo ekonomisko situāciju, bezdarba novērtējumu un uzkrājumiem nākošos 12 mēnešos.

3.3.attēls. **Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2010.g. IV ceturksnis = 100

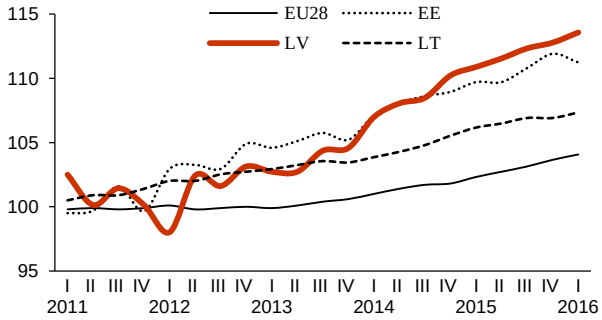

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

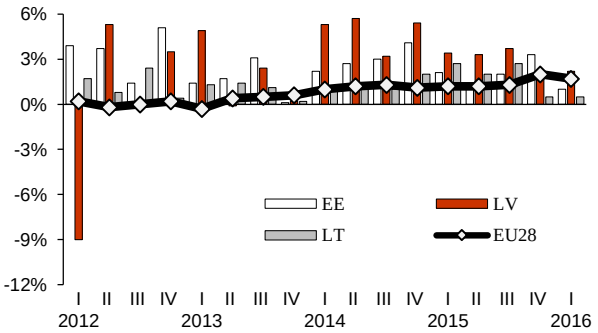

3.4.attēls. **Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2010.g. IV ceturksnis = 100

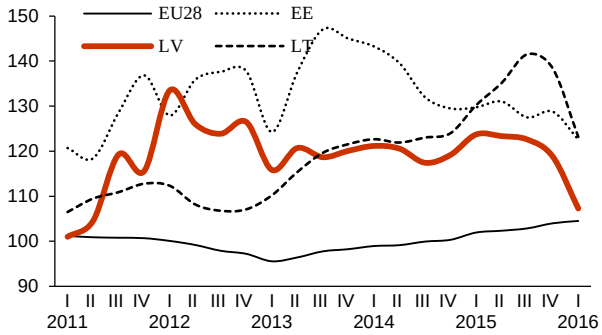

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

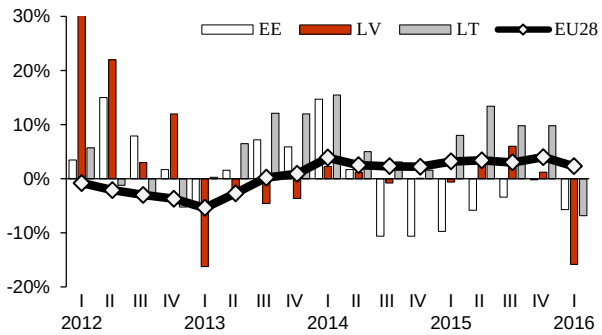

3.5.attēls. **Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2010.g. IV ceturksnis = 100

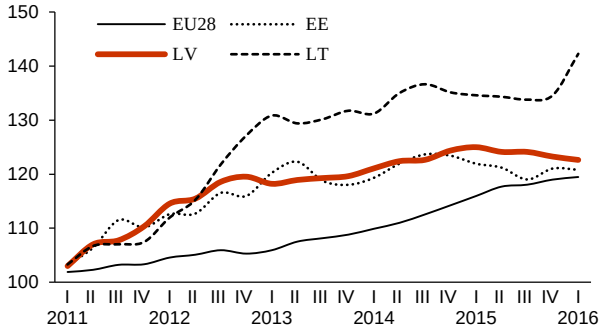

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

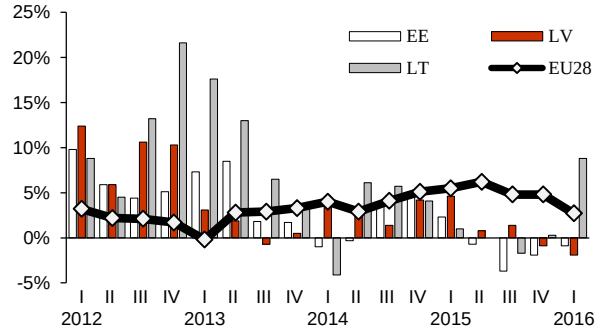

3.6.attēls. **Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2010.g. IV ceturksnis = 100

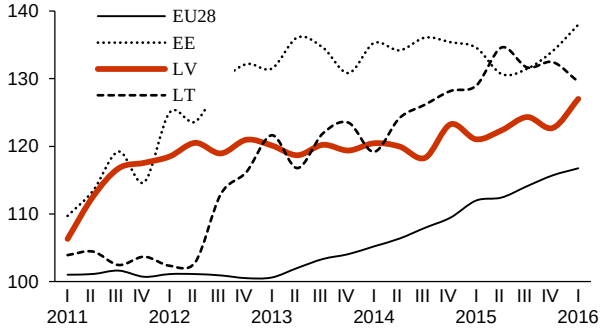

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

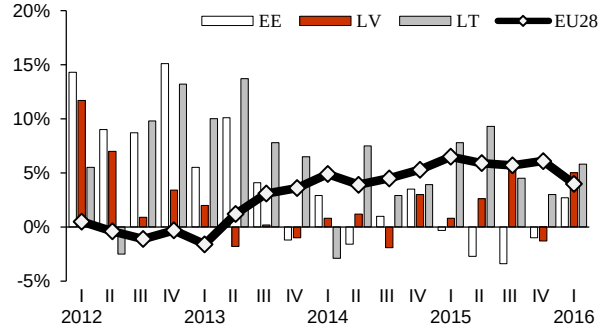

4. Ārējais sektors

Maksājumu bilances tekošais konts pēdējos gados ir neliela deficīta līmenī, kas liecina par ārējo sabalansētību. Vidēji pēdējos trīs gados tekošā konta negatīvā bilance bija 2% no IKP līmenī, kas nepārsniedz ES agrās brīdināšanas mehānismā noteikto indikatīvo slieksni (4% no IKP) un ir vērtējams kā ilgtspējīgs. 2015. gadā maksājumu bilances tekošais konts bija ar nelielu deficītu – 1,2% no IKP, savukārt 2016.gada 1.ceturksnī tekošā konts bija pārpalikumā – 1,8% no IKP līmenī.

Tekošā konta stāvokli galvenokārt nosaka izmaiņas ārējās tirdzniecības bilancē. Latvijai ir raksturīgs ārējās tirdzniecības deficīts, kas straujās izaugsmes gados pieauga, bet recesijas gados samazinājās. Tekošā konta cikliskās korekcijas lielā mērā noteica importa apjomu būtisks samazinājums. Ekonomikai stabilizējoties, palielinājās arī importa apjomi. Tomēr preču eksports pieauga straujāk nekā imports, un ārējās tirdzniecības bilance uzlabojās. Pēdējos gados gan eksporta, gan importa dinamika kļuvusi lēnāka.

Kopš 2011. gada ārējās tirdzniecības deficīts ik gadu samazinās, ko galvenokārt nosaka eksporta straujāks pieaugums nekā importa. Pēdējos trīs gados ārējās tirdzniecības deficīts bija vidēji 9,8% no IKP līmenī. Laika periodā no 2013. līdz 2015.gadam preču eksports faktiskajās cenās ik gadu pieauga par 2,2%. Savukārt preču imports vidēji gadā palielinājās par 0,5%. Ārējās tirdzniecības deficīts 2015.gadā bija 8,7% no IKP.

2016.gada 1.ceturksnī preču gan preču eksports, gan imports bija zemākā līmenī nekā pirms gada. Salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, preču eksports un imports (faktiskajās cenās) samazinājās, attiecīgi par 6,3% un 7,3%. Preču eksporta dinamiku lielā mērā ietekmēja mehānismu, ierīču un elektroiekārtu un minerālo produktu eksporta vērtības samazinājums. Samazinājās arī vieglās rūpniecības preču, metālu un to izstrādājumu, kā arī transportlīdzekļu eksports, ko tikai daļēji kompensēja lauksaimniecības un pārtikas preču eksporta pieaugums. Savukārt preču importa vērtības kritumu ietekmēja minerālo produktu importa samazinājums. Tā kā preču eksporta vērtība samazinājās mazāka mērā nekā importa, ārējās tirdzniecības bilance turpināja uzlaboties un šī gada 1.ceturksnī ārējās tirdzniecības deficīts bija 8,4% līmeni no IKP (2015.gada 1. ceturksnī – 9,7% no IKP).

Pakalpojumu bilance Latvijā ir pozitīva. Vidēji 2013.-2015. gadā pakalpojumu bilances pārpalikums bija 7,5% no IKP līmenī. 2016. gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, pakalpojumu importa dinamika bija straujāka nekā eksporta. Pakalpojumu eksports faktiskajās cenās bija par 3,8% un imports – par 4,8% lielāks nekā pirms gada un pakalpojumu bilance sasniedza 7,8% no IKP. Pakalpojumu eksportu pozitīvi ietekmēja ienākumu pieaugums no ārvalstu tūristiem, kā arī no nerezidentiem sniegtajiem datorpakalpojumiem un informācijas pakalpojumiem. Savukārt transporta pārvadājumu eksports bija par 7,6% zemākā līmenī nekā gadu iepriekš. 2016.gada 1.ceturksnī pakalpojumu pozitīvā bilance gandrīz par 93% nosedza preču ārējās tirdzniecības deficītu.

Sākotnējo ienākumu bilance pēdējos trīs gados ir negatīva – vidēji gadā 0,3% līmenī no IKP ar relatīvi nelielām svārstībām. Sākotnējo ienākumu bilances svārstības galvenokārt nosaka nerezidentu ieguldījumu ienākumu izmaiņas, kā arī ES

fondu līdzekļu ieplūde. 2015.gadā sākotnējo ienākumu deficīts bija 0,3% no IKP, savukārt 2016.gada 1.ceturksnī sākotnējo ienākumu bilance bija pozitīva - 2,2% no IKP līmenī, ko noteica ES fondu līdzekļu ieplūde.

Otrreizējo ienākumu un kapitāla konta izmaiņas lielā mērā nosaka ES fondu līdzekļu plūsmas, kā arī Latvijas iemaksas ES budžetā. Minēto Pēdējos trīs gados otrreizējo ienākumu bilance bija pozitīva - vidēji 0,7% no IKP līmeni. Arī 2016.gada 1.ceturksnī otrreizējo ienākumu konts ir ar pārpalikumu - 0,3% no IKP.

Kapitāla konts ir pozitīvs. Pēdējos trīs gados kapitāla konta pārpalikums bija vidēji gandrīz 3%, tai skaitā 2015.gadā 2,8% no IKP līmenī. 2016.gada 1.ceturksnī kapitāla konta pozitīvā bilance bija 2% no IKP. Kapitāla konta pārpalikuma izmaiņas ir saistītas ar ES fondu līdzekļu apgūšanas aktivitāšu izmaiņām.

Finanšu konta bilances stāvokli pēdējos gados pārsvarā noteica finanšu sektora stabilizācijas pasākumi, valsts sektora parādu restrukturizācijas un parādsaistību samazināšanas politika, kā arī Latvijas Bankas pasākumi paplašinātās aktīvu iegādes programmas (PAIP) ietvaros. 2015. gadā finanšu konta saldo (bez rezerves aktīviem) bija negatīvs – 1,9% no IKP līmenī. Savukārt 2016.gada 1.ceturksnī finanšu konts bija pozitīvs – 1,1% no IKP līmenī.

Tiešo investīciju ieplūde pārsniedz aizplūdi, un tiešo investīciju bilance pēdējos gados ir negatīva. Laikā no 2013. līdz 2015. gadam piesaistītās ĀTI plūsmas vidēji veidoja 2,5% no IKP, tai skaitā 2015.gadā – 2,4% no IKP. Piesaistītās ĀTI bija par gandrīz 30% lielākā apjomā nekā pirms gada. Savukārt 2016.gada 1.ceturksnī ĀTI plūsmas bija negatīvas – 1,6% no IKP, ko lielā mērā noteica dividenžu izmaksu pieaugums.

Saskaņā ar starptautisko investīciju bilanci 2016.gada marta beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 14,3 miljardus eiro (58,4% līmenī no IKP). Gada laikā tās pieauga par 5,3%. Nozaru struktūrā lielāks uzkrāto ĀTI īpatsvars ir ieguldījumiem finanšu starpniecībā, darījumos ar nekustamo īpašumu un apstrādes rūpniecībā. Lielākā ieguldītājvalsts Latvijas ekonomikā ir Zviedrija. 2016.gada marta beigās Zviedrijas uzņēmēju investīcijas veidoja gandrīz 18% no kopējām uzkrātajām ĀTI. Pārsvarā tās ir investīcijas finanšu starpniecībā.

Portfeļieguldījumu daļa pēdējos trīs gados nepārtraukti mainās. Plūsmu svārstības būtiski ietekmē banku sektora bilanču stabilizācijas darījumi, kā arī valsts ārējā parāda restrukturizācija un Latvijas Bankas pasākumi PAIP ietvaros. 2015. gadā kopumā, kā arī 2016.gada 1.ceturksnī porfeļieguldījumu bilance bija pozitīva, attiecīgi, 8,5% un 21,6% no IKP, ko galvenokārt ietekmēja Latvijas Bankas un kredītiestāžu portfeļieguldījumi ārvalstu ilgtermiņa parāda vērtspapīros.

Maksājumu bilances **citu ieguldījumu** konts laika periodā no 2009. gada līdz 2014.gadam bija pozitīvs ar izteiktām ceturkšņu svārstībām, ko galvenokārt ietekmēja noguldījumu samazinājums banku sektorā. Savukārt 2015.gadā citu ieguldījumu konta saldo bija negatīvs – 8,8% no IKP, ko lielā mērā noteica kredītiestāžu naudas un noguldījumu aktīvu samazinājums. Arī šī gada 1.ceturksnī citu ieguldījumu konta saldo bija negatīvs – 21,8% no IKP līmenī. Tāpat kā portfeļieguldījumu, arī citu investīciju bilances svārstības pārsvarā ir saistītas ar finanšu sektora stabilizācijas

pasākumiem Latvijas Bankas pasākumiem PAIP ietvaros. Kopumā jāatzīmē, ka ārvalstu kapitāla plūsmas pakāpeniski stabilizējas, bet ir krietni mazākas nekā pirms krīzes.

Latvijas bruto ārējais parāds saglabājās salīdzinoši augstā līmenī. Kā liecina Latvijas starptautisko investīciju bilances dati, 2016. gada marta beigās bruto ārējais parāds bija 143,7% no IKP līmenī. Tai skaitā valdības bruto ārējais parāds sasniedza 6 759,8 milj. eiro (27,6% no IKP).

Nodaļas turpinājumā atspoguļota preču un pakalpojumu eksporta-importa dinamika, kā arī maksājumu bilances tekošais un finanšu konts.

4.1.attēls. **Preču eksports un imports pa mēnešiem**

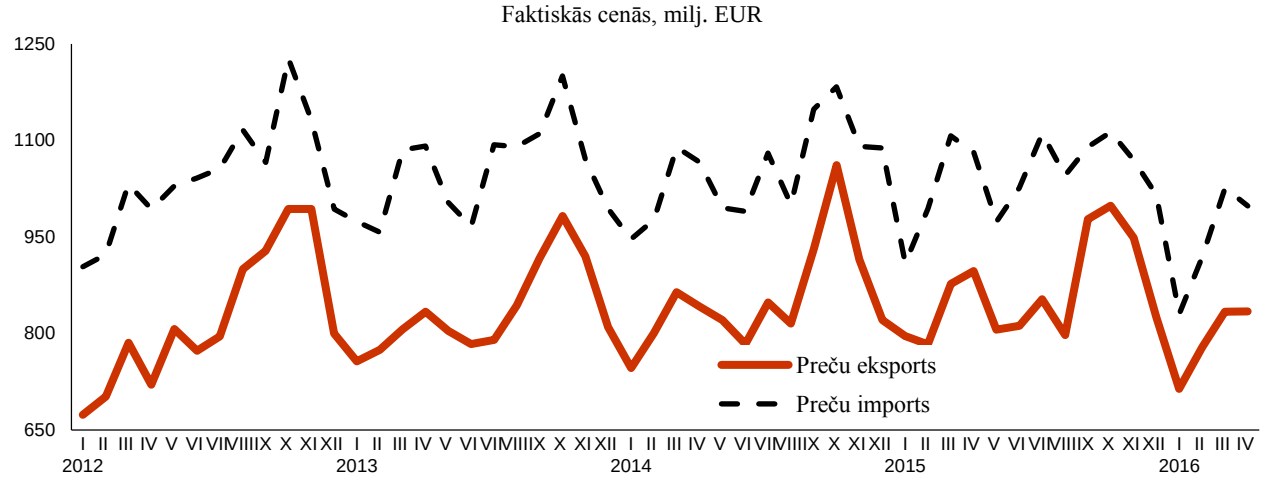

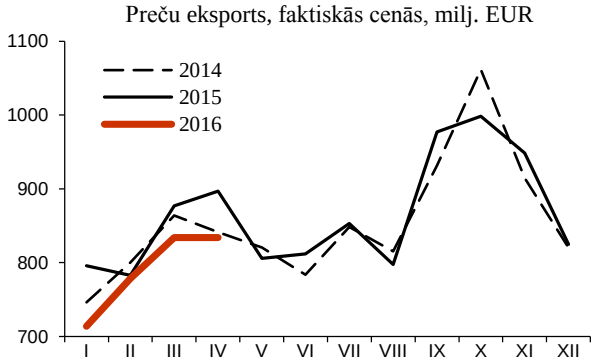

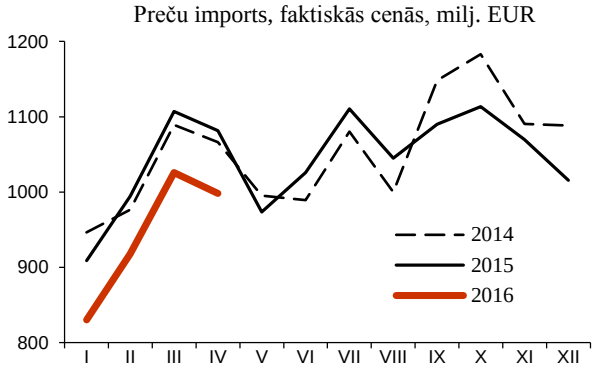

4.1.tabula. **Preču eksports un imports pa galvenajām preču grupām**

(%, faktiskajās FOB cenās)

	Preču eksports				Preču imports			
	2015	**2016 I-IV**			**2015**	**2016 I-IV**		
	Izmaiņas	Izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu	Devums apjomu izmaiņās	Struktūra	Izmaiņas	Izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu	Devums apjomu izmaiņās	Struktūra
Kopā tai skaitā:	**1,2**	**-5,7**	**-5,7**	**100**	**-0,9**	**-7,8**	**-7,8**	**100**
lauksaimniecības un pārtikas produkti	-2,3	14,6	2,2	18,6	-4,3	10,4	1,5	17,1
minerālie produkti	-15,4	-31,2	-2,3	5,3	-17,4	-30,4	-3,8	9,3
ķīmiskās rūpniecības, tās saskarnozaru produkcija un plastmasas	3,4	9,1	0,9	11,7	1,3	6,5	1,0	18,3
vieglās rūpniecības preces	-9,0	-33,6	-1,9	3,9	-10,7	-17,0	-1,1	5,8
koksne un tās izstrādājumi	2,1	5,5	1,0	19,7	9,9	10,4	0,3	3,6
metāli un to izstrādājumi	-2,8	-9,8	-0,9	8,4	-4,8	-16,2	-1,3	7,4
mašīnbūves produkcija	11,6	-19,3	-3,7	16,6	7,3	-9,5	-2,0	21,0
transporta līdzekļi	2,4	-14,6	-0,7	4,6	18,0	-22,3	-2,0	7,6
pārējās preces	8,0	-3,3	-0,4	11,3	-0,2	-4,6	-0,4	9,9

4.2.attēls. **Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem**

Faktiskās cenās, milj. EUR

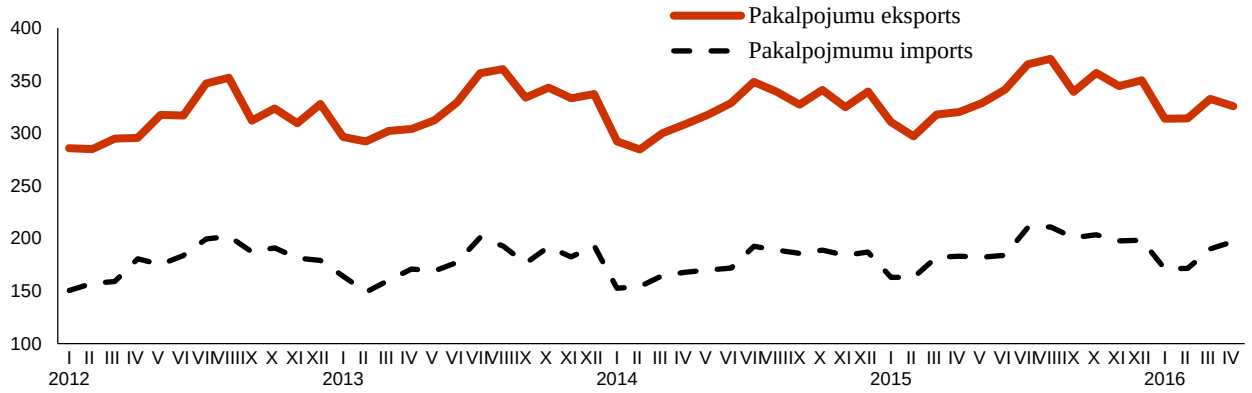

Pakalpojumu eksports, faktiskās cenās, milj. EUR

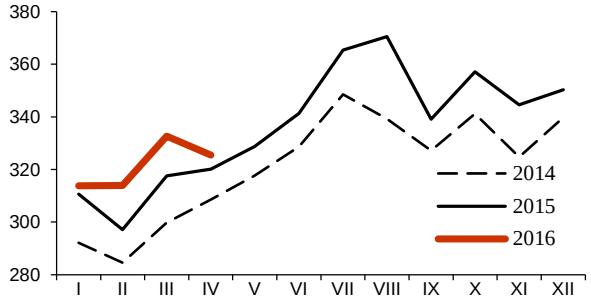

Pakalpojumu imports, faktiskās cenās, milj. EUR

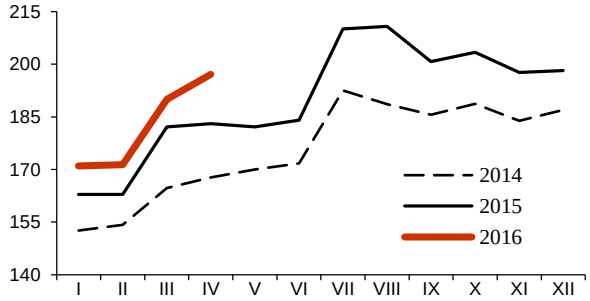

4.2.tabula. **Pakalpojumu eksports un imports**

(%)

	Pakalpojumu eksports				**Pakalpojumu imports**			
	2015	**2016 I-III**			**2015**	**2016 I-III**		
	Izmaiņas	Izmaiņas	Devums apjomu izmaiņās	Struktūra	Izmaiņas	Izmaiņas	Devums apjomu izmaiņās	Struktūra
Pakalpojumi – pavisam, tai skaitā:	**4,9**	**3,8**	**3,8**	**100**	**8,1**	**4,8**	**4,8**	**100**
Pārvadājumi	-0,7	-7,6	-3,3	38,8	6,4	-9,1	-3,1	29,4
– jūras transports	7,8	-9,8	-1,2	10,7	-7,4	-12,7	-0,9	5,8
– gaisa transports	5,4	2,8	0,1	5,1	20,5	-4,8	-0,6	11,0
– dzelzceļa transports	-3,3	-21,3	-2,9	10,3	14,4	-15,2	-0,8	4,1
– autotransports	-7,3	6,5	0,7	11,3	-3,5	-9,1	-0,8	7,9
– citi transporta pakalpojumi	-12,7	-4,0	-0,1	1,4	14,3	-0,7	0,0	0,5
Ceļojumi	12,2	13,8	2,3	18,1	3,2	21,9	4,7	25,2
Citi pakalpojumi	7,4	12,0	4,8	43,1	12,3	7,1	3,2	45,4
– būvniecības pakalpojumi	-30,8	-13,9	-0,3	1,9	-29,5	-70,2	-1,5	0,6
– finanšu un apdrošināšanas pakalpojumi	10,7	-5,9	-0,7	11,4	25,0	-9,3	-1,0	9,4
– sakaru pakalpojumi	11,0	51,4	1,3	3,7	13,1	5,7	0,2	4,3
– informācijas un datorpakalpojumi	30,2	23,8	1,5	7,6	18,9	33,5	1,6	6,0
– citi komercpakalpojumi	5,7	20,2	3,0	17,2	12,6	20,5	4,3	23,9
– pārējie pakalpojumi	3,5	3,2	0,0	1,2	-3,2	-24,0	-0,4	1,2

4.3.attēls. **Maksājumu bilance pa ceturkšņiem**

Maksājumu bilances konti, % no IKP

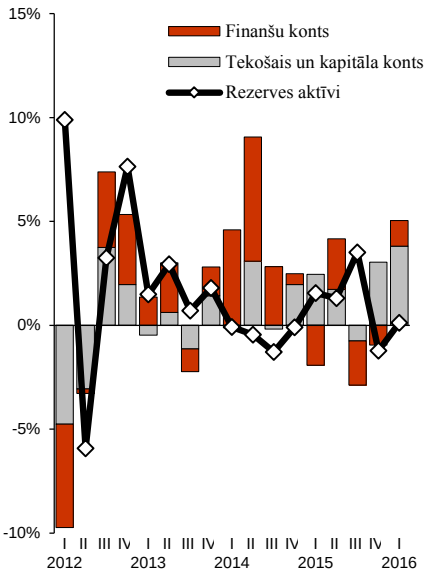

Maksājumu bilances tekošais konts, % no IKP

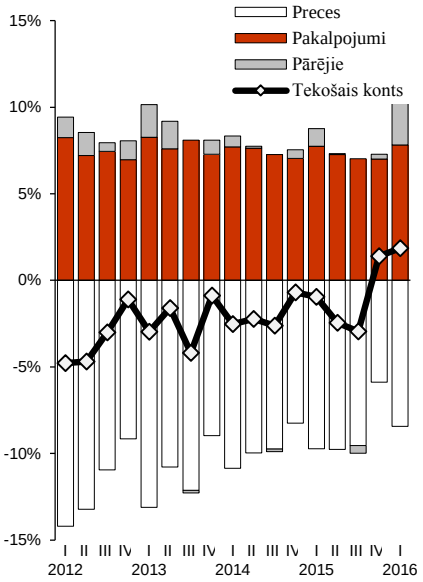

Maksājumu bilances finanšu konts, bez rezerves aktīviem, % no IKP

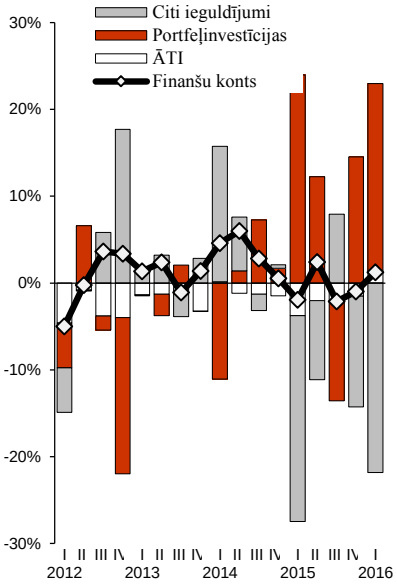

4.4.attēls. **Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā**

ĀTI plūsmas pa ceturkšņiem, milj. eiro

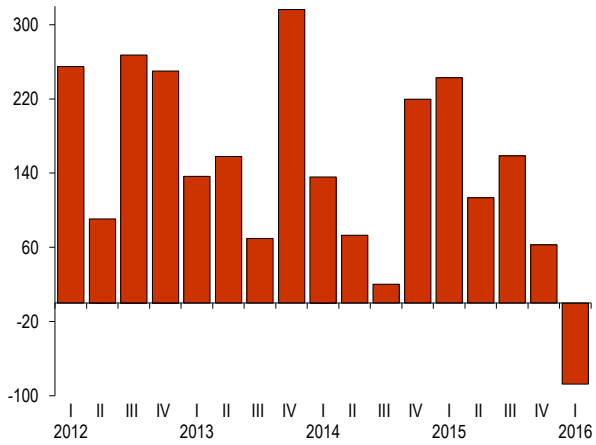

ĀTI pa valstu grupām beigu atlikums, miljrd. eiro

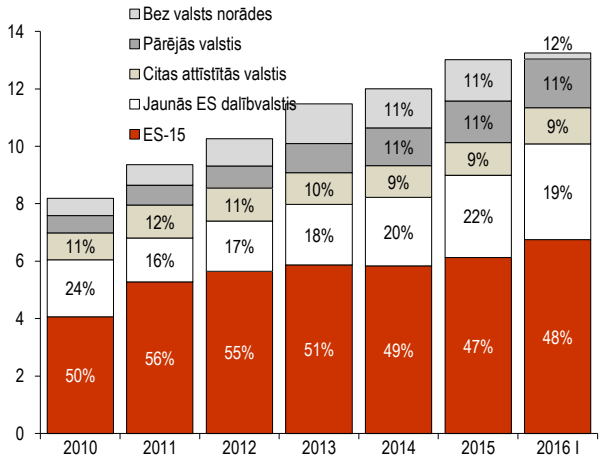

5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors

Valdības finanses

2016.gada pieci mēneši konsolidētajā kopbudžetā noslēgti ar 188,6 milj. eiro pārpalikumu, salīdzinājumā ar 2015.gada janvāri-maiju pārpalikums samazinājies par 69 milj. eiro. Kopbudžeta ieņēmumi iekasēti 3 820,6 miljonu eiro apmērā, kas ir pērnā gada līmenī. Lielāki nodokļu un nenodokļu ieņēmumi nekā pērn kompensēja ieņēmumu kritumu no ārvalstu finanšu palīdzības par 178,1 milj. eiro jeb 29,2 procentiem.

Kopējie nodokļu ieņēmumi 2016. gada piecos mēnešos (neieskaitot iemaksas fondēto pensiju shēmā) bija 2 983,1 milj. eiro, kas bija par 129,0 milj. eiro jeb 4,5% vairāk nekā iepriekšējā gada piecos mēnešos. Šajā periodā to galvenokārt noteica sociālo apdrošināšanas iemaksu, pievienotās vērtības nodokļa, iedzīvotāju ienākuma nodokļa un akcīzes nodokļa ieņēmumu pieaugums.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi 2016. gada piecos mēnešos bija 196,8 milj. eiro, kas ir par 15,0 milj. eiro jeb 8,2% vairāk nekā iepriekšējā gadā, kas galvenokārt skaidrojams ar lielākām nodokļa iemaksām. Salīdzinot ar 2015. gada pieciem mēnešiem, 2016. gadā šajā periodā iemaksas pieaugušas par 16,1 milj. eiro jeb par 7,9%, savukārt atmaksātās summas pieaugušas vien par 1,1 milj. eiro jeb 5 procentiem.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2016. gada piecos mēnešos ir 781,3 milj. eiro, kas ir par 35,0 milj. eiro jeb 4,7% vairāk nekā 2015. gada attiecīgajā periodā. Ieņēmumu pieaugums galvenokārt tiek nodrošināts ar atmaksu samazināšanos.

Pievienotās vērtības nodokļa bruto iemaksas 2016. gada piecos mēnešos ir 1 120,3 milj. eiro, t.i., par 11,7 milj. eiro jeb 1,0% mazāk kā 2015. gada atbilstošajā periodā, ko ietekmēja iemaksu samazinājums šī gada janvārī un aprīlī. Tomēr jāatzīmē, ka maijā jau ir vērojams neliels iemaksu pieaugums. Lielākais iemaksu samazinājums piecos mēnešos bija no nodokļu maksātājiem, kuri darbojas elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarē, valsts pārvaldes un sabiedrisko organizāciju darbības nozarē, izglītības un zinātnes nozarē un tirdzniecības un automobiļu un motociklu nozarē, t.sk. degvielas tirdzniecībā (2016.gada piecos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada pieciem mēnešiem, degvielas tirdzniecības nozares iemaksas samazinājās par 25% jeb 26,0 milj. euro). Iemaksu samazinājums no nodokļu maksātājiem, kuri darbojas valsts pārvaldes un sabiedrisko organizāciju darbības nozarē vai izglītības un zinātnes nozarē saistīts ar celtniecības un ēku rekonstrukcijas darbu apjomu samazināšanos. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem dzīvojamo, nedzīvojamo ēku un inženierbūvju būvniecība un remonta apjoms faktiskajās cenās, 2016.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar 2015.gada attiecīgo periodu, ir samazinājies par 7,9 %.

2016. gada piecos mēnešos no pievienotās vērtības nodokļa atmaksāti 339,0 milj. eiro, kas ir par 46,7 milj. eiro jeb 12,1% mazāk kā iepriekšējā gada piecos mēnešos, kas ir deklarēto atmaksu samazināšanas rezultātā. Straujākais atmaksu samazinājums ir elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšanas nozarē, bet lielākais atmaksu samazinājums pēc apjoma 2016.gada

piecos mēnešos, salīdzinot ar 2015.gada attiecīgo periodu, ir nodokļu maksātājiem, kuri darbojas būvniecības nozarē (par 17,89 milj. EUR jeb 32,5 %).

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2016. gada piecos mēnešos bija 332,6 milj. eiro, kas bija par 23,1 milj. eiro jeb 7,5% vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā.

Salīdzinot ar iepriekšējā gada pieciem mēnešiem, akcīzes nodokļa ieņēmumi no naftas produktiem pieauga par 14,1 milj. eiro jeb 8,5%. Tas saistīts ar patēriņam nodotās dīzeļdegvielas apjoma palielinājumu, kas 2015. gada decembrī un 2016. gada četros mēnešos, salīdzinot ar atbilstošo periodu 2014. un 2015. gadā, pieauga par 2,6 procentiem.

2016. gada piecos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada pieciem mēnešiem, par 5,5 milj. eiro jeb 8,2% pieauga arī ieņēmumi no tabakas izstrādājumiem. Pieaugumu ietekmēja akcīzes nodokļa likmes cigaretēm restrukturizēšana ar 2014. gada 1. jūliju un ar 2015. gada 1. jūliju, kad tika paaugstināta nodokļa specifiskā likme, kā arī tabakas izstrādājumu patēriņa pieaugums – cigarešu patēriņš 2015. gada decembrī un 2016. gada 4 mēnešos, salīdzinājumā ar 2014. un 2015. gada atbilstošo periodu pieauga par 2,3 procentiem.

Salīdzinot ar 2015. gada pieciem mēnešiem, akcīzes nodokļa ieņēmumi no alus pieauga par 1,7 milj. eiro jeb 18,7%, kas skaidrojams ar būtiski paaugstināto akcīzes nodokļa likmi alum ar 2015. gada 1. augustu un 2016. gada 1. martu. Ieņēmumi no alkoholiskajiem dzērieniem pieauga par 0,7 milj. eiro jeb 1,3 procentiem. Ieņēmumu pieaugums saistīts ar akcīzes nodokļa likmju paaugstinājumu ar 2015. gada 1. augustu un 2016. gada 1. martu un patēriņam nodotā alkoholisko dzērienu apjoma pieaugumu – kopējais alkoholisko dzērienu patēriņš litros 2015. gada decembrī un 2016. gada četros mēnešos, salīdzinot ar atbilstošo periodu 2014. un 2015. gadā, pieaudzis par 1,4 procentiem.

Ieņēmumi no dabasgāzes 2016. gada piecos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, pieauga par 1,4 milj. eiro jeb 13,1 procentu. Savukārt ieņēmumi no pārējām akcīzes precēm 2016. gada piecos mēnešos, salīdzinot ar 2015. gada pieciem mēnešiem, samazinājās par 0,3 milj. eiro jeb 4,6%, ko ietekmēja patēriņam nodoto preču samazinājums.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2016. gada piecos mēnešos bija 592,2 milj. eiro, kas ir par 23,4 milj. eiro jeb 4,1% vairāk nekā 2015. gada atbilstošajā periodā. Ieņēmumu pieaugums skaidrojams ar nodarbināto darba samaksas palielināšanos. Saskaņā ar Valsts ieņēmuma dienesta datiem pēc informācijas iesniegtajos darba devēju ziņojumos par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli, 2015. gada decembrī un 2016. gada pirmajos četros mēnešos nodarbināto ienākumi palielinājušies par 5,7% salīdzinājumā ar atbilstošo periodu pērn. Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras informāciju, bezdarba līmenis 2016. gada maija beigās bija 8,4%, kas ir par 0,2 procentpunktiem mazāk nekā 2015. gada maijā.

2016. gada piecos mēnešos būtiski pieaugušas iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksas, salīdzinot ar pērnā gada attiecīgo periodu, tās pieaugušas par 19,1 milj. eiro jeb 69,2%. Atmaksu palielināšanās skaidrojama ar iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksas procesa daļēju automatizēšanu pēc gada ienākumu deklarācijas apstrādes.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas 2016. gada piecos mēnešos tika iekasētas 1 000 milj. eiro apmērā, kas bija par 63,2 milj. eiro jeb 6,7% vairāk nekā 2015. gada piecos mēnešos. Tai skaitā sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts speciālajā budžetā bija 845,2 milj. eiro un iemaksas fondēto pensiju shēmā – 154,8 milj. eiro. Tāpat kā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus, arī sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumus ietekmēja nodarbināto darba samaksas palielināšanās.

Kopbudžeta nenodokļu ieņēmumos šā gada pirmajos piecos mēnešos iekasēts 261,1 milj. eiro, kas ir par 47,4 milj. eiro jeb 22,2% vairāk nekā pērn, kas galvenokārt saistāms ar AS "Latvenergo" valstij izmaksātajām dividendēm par 2015.gadu 77,4 milj. eiro apmērā, kas ir par 45,9 milj. eiro vairāk nekā 2015.gadā.

Ieņēmumi no ārvalstu finanšu palīdzības šā gada piecos mēnešos iekasēti 431,8 milj. eiro apmērā. Neskatoties uz to, ka gada sākumā tika saņemti avansa maksājumi ES struktūrfondiem, kā arī atmaksas lauksaimniekiem par jaunā perioda aktivitātēm, kuras tika uzsāktas jau 2015.gada nogalē, vērojams ieņēmumu kritumu pret pērnā gada pieciem mēnešiem. Ieņēmumu samazinājumu šogad skaidro pagājušā gada atbilstošajā periodā saņemtie maksājumi par realizētajiem Eiropas reģionālas attīstības fonda (ERAF) un Kohēzijas fonda (KF) projektiem, noslēdzoties 2007.-2013.gada plānošanas periodam.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2016. gada piecos mēnešos bija 3 632 milj. eiro un salīdzinājumā ar pērnā gada atbilstošo periodu pieauga par 76,9 milj. eiro jeb 2,2%.

Lielākais kāpums par 159,3 milj. eiro jeb 23,3% vērojams tēriņiem **subsīdijām un dotācijām**, galvenokārt valsts pamatbudžetā, kur aprīlī 59,2 milj. eiro apmērā veikts līdzekļu pārskaitījums AS "Enerģijas publiskais tirgotājs", lai daļēji kompensētu obligātās iepirkuma komponentes izmaksas. 2016. gada piecos mēnešos par 55,8 milj. eiro pieauguši maksājumi lauksaimniekiem, jo notiek aktīvāka jaunā plānošanas perioda ES fondu apguve nekā pērn. Tāpat par 16,4 milj. eiro pieauga Veselības ministrijas izdevumi veselības aprūpes nodrošināšanai, salīdzinot ar pagājušā gada janvāri-maiju, tai skaitā izdevumiem ārstniecībai un kompensējamo medikamentu un materiālu apmaksāšanai. Tēriņu kāpums vērojams arī maksas segšanai par dzelzceļa infrastruktūras izmantošanu, kā arī publiskā transporta attīstības projektu īstenošanai Liepājā un Daugavpilī.

Kopbudžeta izdevumi **sociālajiem pabalstiem** 2016.gada piecos mēnešos pieauga par 87,9 milj. eiro jeb 8,4%, salīdzinot ar atbilstošo periodu pērn. Šo izdevumu pieaugumu valsts speciālajā budžetā ietekmēja lielāks bezdarbnieka pabalsta, vecāku pabalsta un slimības pabalsta saņēmēju skaits nekā pagājušajā gadā. Palielinoties vidējai darba samaksai tautsaimniecībā, ir pieauguši arī pabalstu vidējie apmēri mēnesī. Savukārt valsts pamatbudžetā, uzlabojoties dzimstības rādītājiem valstī, pieaug izdevumi ģimenes valsts pabalstiem un bērnu kopšanas pabalstiem. Izdevumi **valsts pensijām** šā gada piecos mēnešos bija par 42,7 milj. eiro jeb 5,8% augstāki nekā pirms gada, kas saistāms ar to, ka 2016. gada maijā tika uzsākta pensiju pārrēķināšana un izmaksāšana cilvēkiem, kuriem pensija piešķirta vai pārrēķināta 2010.gadā, proti, kuru aprēķināšanā piemērots 2009.gada negatīvais apdrošināšanas iemaksu algas kapitāla indekss. Pārrēķins turpināsies līdz 2016.gada augustam.

Savukārt kopbudžeta **kapitālie izdevumi** šā gada piecos mēnešos kritās par 100,7 milj. eiro jeb 42,6%, pamatā pašvaldību budžetos, kur investīcijas saruka gan pamatdarbības nodrošināšanai, gan ES finansēto projektu īstenošanai. Tas skaidrojams ar iepriekšējā plānošanas perioda beigām un gatavošanos jaunā plānošanas perioda projektu realizācijas straujākai uzsākšanai šā gada otrajā pusē.

Turpinājumā sniegti dati par valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumiem uz izdevumiem.

5.1.attēls. **Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji**, milj. EUR

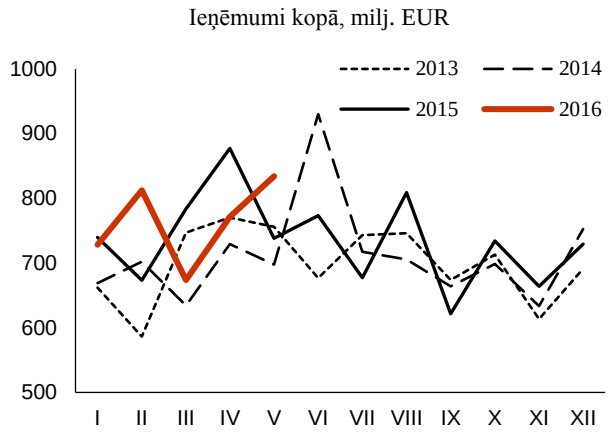

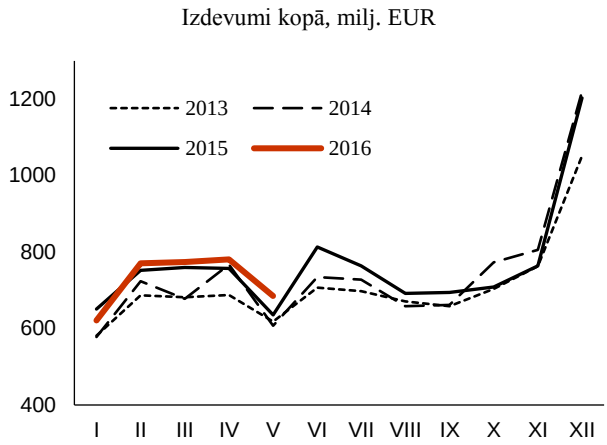

5.2.attēls. **Nodokļu ieņēmumi** milj. EUR

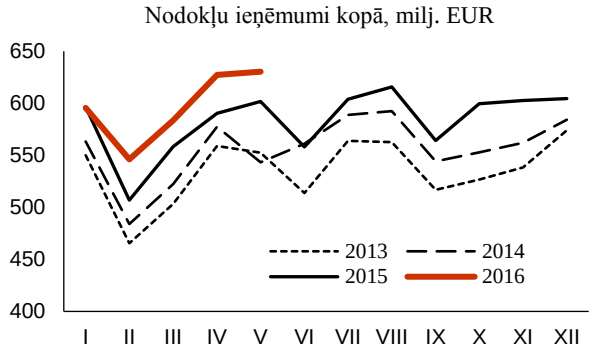

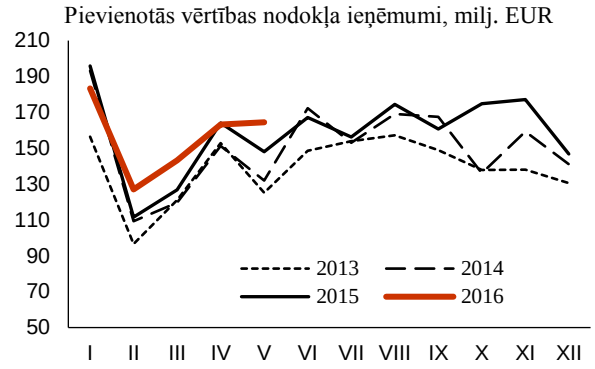

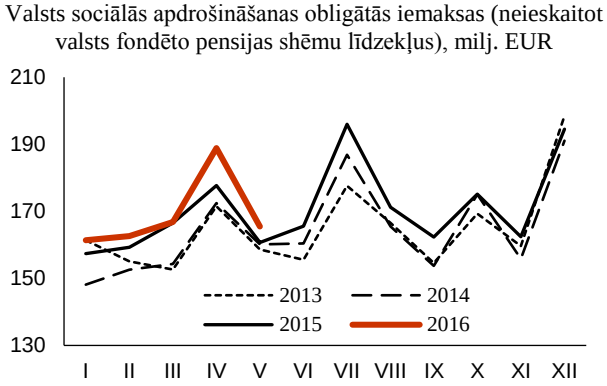

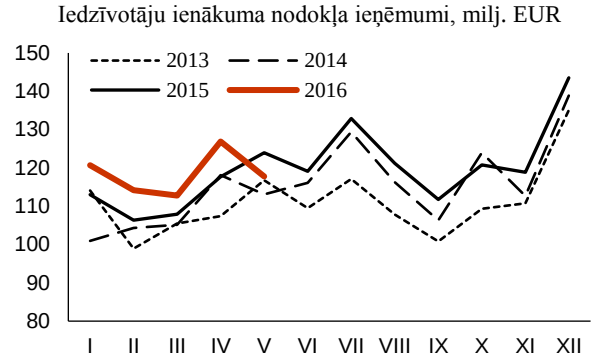

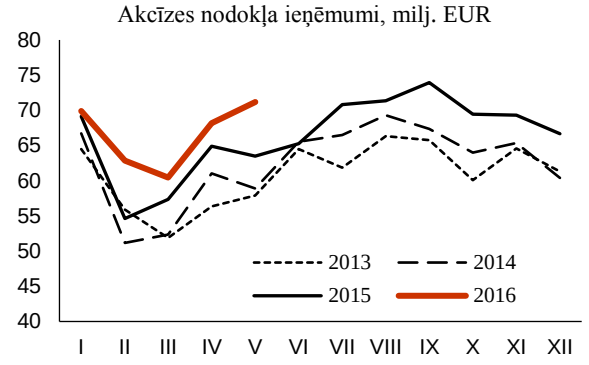

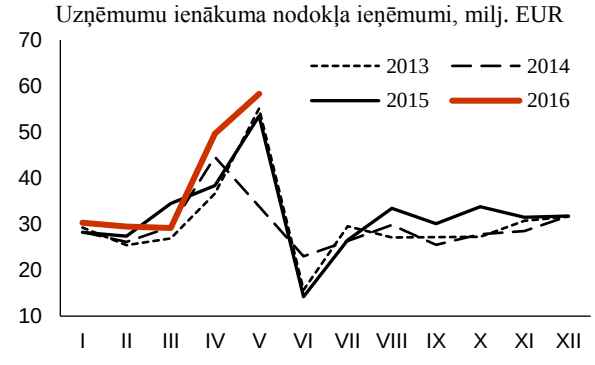

Banku sektors

Monetārie rādītāji pakāpeniski uzlabojas, tomēr kreditēšana vēl ir samērā vāja.

Noguldījumu apjomu pieauguma temps sarūk. 2016.gada 1.ceturksnī noguldījumu apjomi bija tikai par 0,2% lielāki nekā pirms gada. Kopš 2009.gada pirmo reizi saruka nerezidentu noguldījumu apjomi un 2016.gada 1.ceturksnī tie veidoja pusi no kopējā noguldījumu apjoma. Kopējā noguldītāju struktūrā 9,1% ir NVS valstu noguldījumi, 17,2% – pārējo EEZ valstu noguldījumi un 24,1% – citu valstu noguldījumi. Šis sadalījums ir gandrīz nemainīgs vairāku gadu garumā.

Pēc ievērojama no jauna izsniegto kredītu apjoma sarukuma 2014.gadā, 2015.gadā situācija uzlabojās, un no jauna izsniegto kredītu apjomi atsāka pieaugt, tomēr 2016.gada sākumā to apjoms saruka. Bankas joprojām ir piesardzīgas aktīvākas tautsaimniecības kreditēšanas īstenošanā, un kreditēšanas apjomi nav tik lieli, lai stimulētu ekonomikas izaugsmi. 2016.gada 1.ceturksnī banku sektorā kopumā no jauna izsniegti kredīti 585,6 milj. eiro apmērā, kas bija par gandrīz 2,7% mazāk nekā pirms gada.

Mājsaimniecību kreditēšanā vērojamas pozitīvas tendences. 2016.gada 1.ceturksnī mājsaimniecībām no jauna izsniegto kredītu apjoms pieauga par 41,3% un veidoja 20% jeb 118,2 milj. eiro no kopējā no jauna izsniegto kredītu apjoma. Pieaugot mājsaimniecību ienākumiem un attiecīgi arī uzkrājumiem, palielinās arī to kredītspēja. Līdz ar to pieauga arī no jauna izsniegto kredītu apjoms mājokļu iegādei. Neskatoties uz situācijas uzlabošanos, mājokļu kreditēšanu joprojām kavē nepietiekami mājsaimniecību ienākumi pirmās iemaksas segšanai.

Lai gan uzņēmējdarbības kreditēšanā 2015.gadā bija vērojamas pozitīvas tendences un no jauna izsniegto kredītu apjoms pieauga, tad 2016.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, uzņēmumiem no jauna izsniegto kredītu apjomi atkal saruka un bija par 5,9% mazāki nekā 2015.gada attiecīgajā periodā. Tie veidoja vien 25% jeb 153,3 milj. eiro no kopējā no jauna izsniegto kredītu apjoma, kas kopumā liecina, ka uzņēmējdarbības kreditēšana joprojām ir samērā vāja un uzņēmēji joprojām samērā piesardzīgi uzņemas jaunas kredītsaistības.

Banku kopējais kredītportfelis 2016.gada 1.ceturksnī saruka vien par 0,8%, salīdzinājumā ar 2015.gada attiecīgo periodu.

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos, kā arī ar slikto kredītu norakstīšanu, uzlabojas arī kredītportfeļa kvalitāte. Pēdējos divus gadus kredītportfeļa kvalitāte būtiski nemainās. 2016.gada 1.ceturksnī kredītu ar maksājuma kavējumiem apmērs kopējā banku kredītportfelī bija 10,9%, kas bija par 2,1 procentpunktu mazāk nekā pirms gada.

Ilgtermiņa procentu likmes (atlikumiem) nefinanšu sabiedrībām izsniegtajiem kredītiem turpina sarukt un 2016.gada aprīlī bija 2,36% un mājsaimniecībām izsniegtajiem kredītiem mājokļa iegādei tās saruka līdz 2,25%, kas arī ir zemākie rādītāji pēdējo gadu laikā.

Nodaļas turpinājumā sniegti dati par izsniegtajiem kredītiem, to struktūru un veidiem, kā arī izsniegto kredītu procentu likmēm.

5.3.attēls. **Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti**

Privātajām nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu kopsumma, milj. eiro

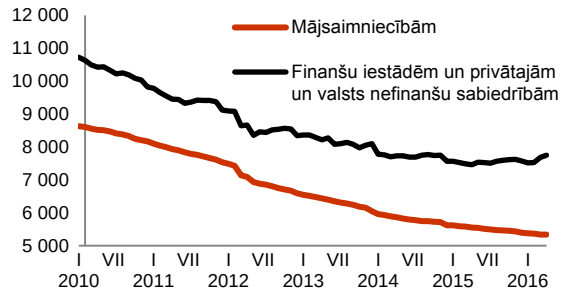

Izsniegto kredītu apjoms un struktūra, perioda beigās, milj. eiro

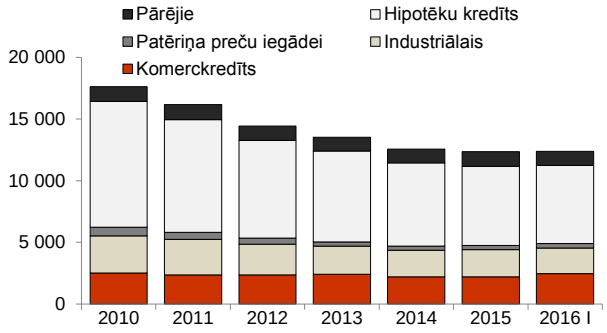

Izsniegtie kredīti pa to veidiem, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni

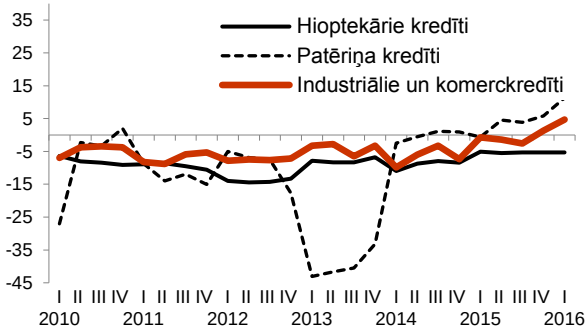

Kredīti ar maksājumu kavējumiem, milj. eiro

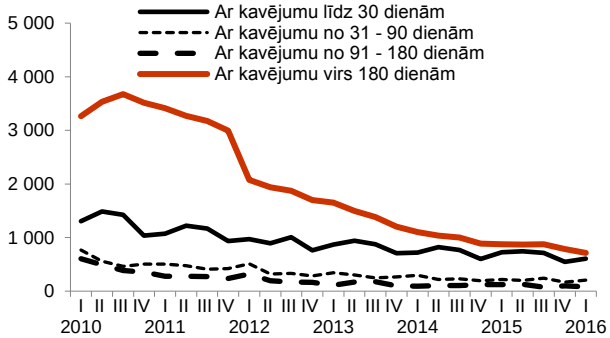

Kredīti rezidentiem sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm

Izsniegto kredītu atlikumi perioda beigās, milj. eiro

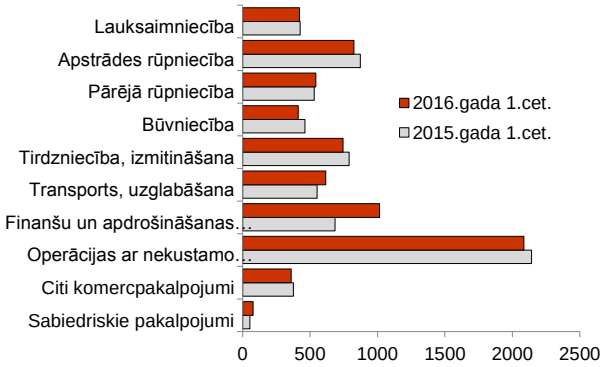

Izsniegto kredītu atlikumu struktūra, % (2016.gada 1.ceturkšņa beigās)

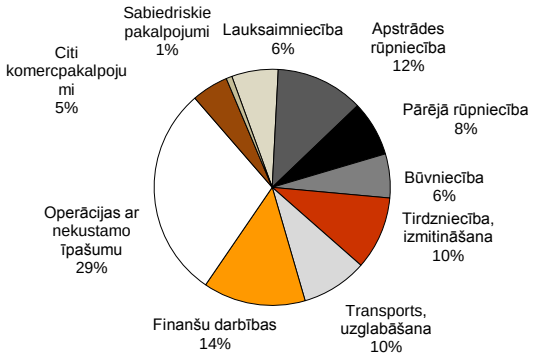

5.4.attēls. **Kredītu % likmes**, (atlikumiem, eiro)

izsniegtajiem kredītiem

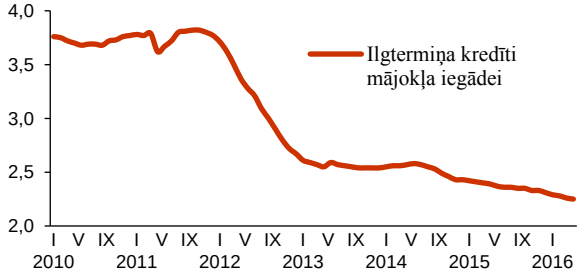

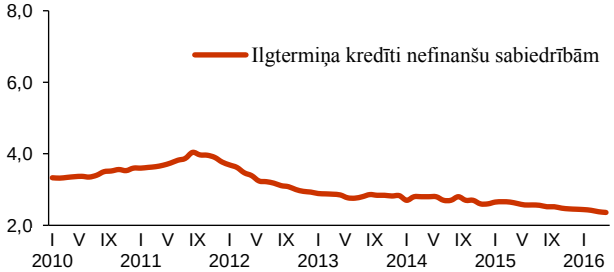

6. Darba tirgus

Nodarbinātība un bezdarbs

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos vērojamas pozitīvas tendences arī darba tirgū – samazinās bezdarbs un palielinās nodarbinātības līmenis. Vienlaikus uzlabojumi kļūst lēnāki.

2015.gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties. Bezdarba līmenis samazinājās līdz 9,9%, kas bija par 0,9 procentpunktu mazāk nekā 2014.gadā, bet nodarbinātības līmenis pieauga par 1,7 procentpunktiem – līdz 60,8%. 2015.gadā nodarbināti bija 896,1 tūkst. iedzīvotāju, bet darba meklējumos bija 98,2 tūkst., kas bija par 9,5 tūkst. mazāk nekā 2015.gadā.

Lai arī lēnākas, tomēr pozitīvas tendences darba tirgū bija vērojamas arī 2016.gada 1.ceturksnī – nodarbināto iedzīvotāju skaits, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, palielinājās par 0,6% un sasniedza 889,2 tūkstošus jeb 61% no iedzīvotāju kopskaita vecumā no 15-74 gadiem. Salīdzinot ar 2015.gada 1.ceturksni, nodarbinātības līmenis ir palielinājies par 1,3 procentpunktiem.

Bezdarba līmenis 2016.gada 1.ceturksnī bija 10,3% un darba meklējumos atradās 101,6 tūkstoši iedzīvotāji. Salīdzinoši ar iepriekšējo gada atbilstošo periodu, bezdarba līmenis pieaudzis par 0,1 procentpunktu. Būtiskākais bezdarba pieaugums ir bijis starp iedzīvotājiem vecumā no 55-74 gadiem.

Vienlaikus turpina samazināties reģistrētais bezdarbs. 2016.gada maija beigās bija reģistrēti 79,1 tūkst. bezdarbnieku, kas bija gandrīz par 1500 personām mazāk nekā pirms gada. Reģistrētais bezdarba līmenis maija beigās bija 8,4%. Augstākais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (18,3%), bet zemākais – Rīgā (5,3%). Gandrīz trešdaļa no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Salīdzinoši augstais bezdarbs galvenokārt saistīts ar cikliskiem faktoriem, tomēr saglabājās arī augsts strukturālā bezdarba risks. Daļai no esošiem bezdarbniekiem ilgstoši var būt problēmas atrast darbu, jo jaunās darbavietas nav tās pašas, kas tika zaudētas krīzes laikā. Vienlaikus būtiska problēma ir darba tirgus reģionālās disproporcijas – darbavietas un darba resursi nav vienmērīgi sadalīti starp reģioniem.

Neskatoties uz nodarbinātības pieaugumu, situāciju darba tirgū negatīvi ietekmē demogrāfijas tendences – darbaspējīgo iedzīvotāju skaits (vecumā no 15-74 gadiem) 2015.gadā samazinājās par 23,2 tūkstošiem jeb 1,5%, salīdzinot ar 2014.gadu, savukārt 2016. gada 1. ceturksnī - salīdzinot ar 2015.gada 1.ceturksni, par 23 tūkstošiem jeb 1,6%. Demogrāfijas tendences arvien vairāk aktualizē darbaspēka pieejamības problēmu darba tirgū.

Iedzīvotāju ienākumi

Stabilizējoties ekonomiskajai situācijai kopš 2010.gada beigām atsākās atalgojuma pieaugums, lai arī bezdarba līmenis saglabājās samērā augstā līmenī.

Augot pieprasījumam pēc darbaspēka, vidējā bruto darba samaksa pakāpeniski palielinās. 2013. un 2014.gadā tā pieauga attiecīgi par 4,6% un 6,8%. Arī 2015.gadā vidējā bruto darba samaksa pieauga par 6,8% un sasniedza 818 eiro.

Straujš atalgojuma pieaugums bija vērojams arī 2016.gada 1.ceturksnī – vidējā bruto alga palielinājās par 5,3%, salīdzinot ar 2015.gada 1.ceturksni. Augstākais atalgojums saglabājās Rīgas reģionā (937 eiro), bet zemākais atalgojuma līmenis bija Latgales reģionā (571 eiro).

Kopš 2010.gada atalgojums ir audzis gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā. 2015.gadā atalgojums privātajā sektorā palielinājās par 7,8%, bet sabiedriskajā sektorā - par 5%. Vienlaikus jāatzīmē, ka sabiedriskajā sektorā 2015.gadā vidējā bruto alga bija vien par 6,2% augstāka nekā 2008.gadā, savukārt privātajā sektorā tā pārsniedza 2008.gada līmeni par vairāk nekā 28 procentiem.

Atalgojums kopš 2010.gada ir pieaudzis visās tautsaimniecības pamatnozarēs. Visbūtiskākais atalgojuma pieaugums ir bijis nekustamo īpašumu nozarē, tirdzniecības nozarē un izmitināšanas un ēdināšanas nozarē.

Nozīmīgākais algas pieaugums 2016.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar 2015.gada 1.ceturksni, bija vērojams lauksaimniecībā (par 8,4%), būvniecībā (par 6,7%) un apstrādes rūpniecībā (par 6,6%).

Augstākais atalgojuma līmenis saglabājās finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozarē – vidēji 1 804 eiro mēnesī.

Līdz ar nominālā atalgojuma pieaugumu, pakāpeniski palielinās reālā darba alga. 2011.-2012.gadā, pieaugot patēriņa cenām, reālās algas pieaugums bija mērens. 2013.gadā reālā alga auga par 5,6%, 2014.gadā par 8%, bet 2015. gadā – par 7,4%. Reālais atalgojums turpināja pieaugt ar 2016.gada 1.ceturksnī, salīdzinot ar 2015.gada atbilstošo periodu, tas palielinājās par 5,6%. Pēdējo 3 gadu laikā reālās algas pieaugumu galvenokārt noteicis straujais nominālās algas pieaugums, kā arī mērenās patēriņa cenu izmaiņas.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par nodarbināto skaita izmaiņām, bezdarba līmeni, brīvo darba vietu skaita izmaiņām un strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu.

6.1.attēls. **Nodarbinātība**

Nodarbināto skaita izmaiņas pa ceturkšņiem
2010.gada 4.ceturksnis = 100

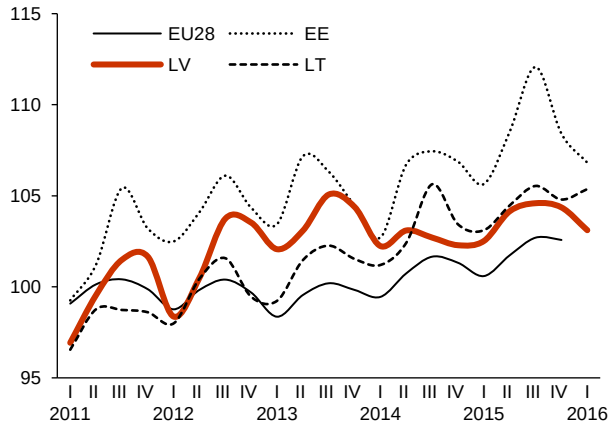

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits,
tūkstošos, vecuma grupā 15-74 gadi

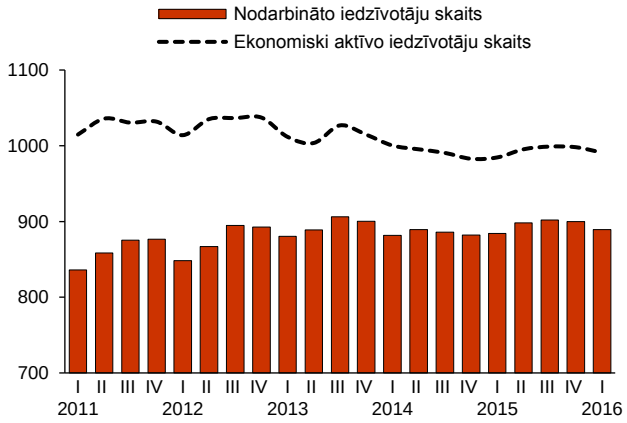

6.2.attēls. **Bezdarbs**

Reģistrēto bezdarbnieku skaits,
tūkstošos

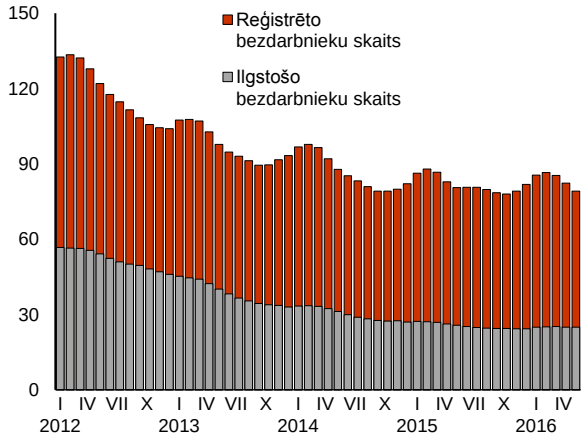

Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojumu datiem,
sezonāli neizlīdzināti dati

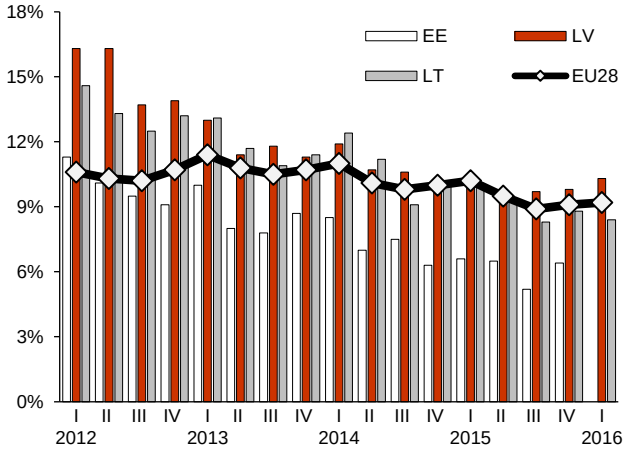

6.1.tabula. **Aizņemtās darbavietas**, tūkstošos

	2014	2015	2014			2015				2016
			II	III	IV	I	II	III	IV	I
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	21,5	21,6	22,2	22,1	20,7	20,9	22,5	22,5	20,6	20,5
Apstrādes rūpniecība	114,4	111,2	114,5	115,0	112,3	112,3	111,8	111,2	109,7	110,7
Pārējā rūpniecība	24,1	23,8	24,8	23,9	23,8	23,6	24,4	23,9	23,4	23,6
Būvniecība	60,3	58,7	62,6	63,6	57,0	57,3	61,7	61,4	54,6	50,3
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	176,0	179,0	175,8	178,5	175,4	175,4	182,0	181,3	177,3	176,9
Transports un uzglabāšana	75,9	76,7	75,9	76,6	75,2	75,8	77,5	77,4	76,0	76,0
Citi komercpakalpojumi	180,2	188,3	179,3	181,6	181,2	182,0	190,5	190,7	189,9	191,4
Sabiedriskie pakalpojumi	222,1	224,3	218,3	229,3	222,4	224,1	224,1	223,5	225,7	225,1
Kopā	**874,5**	**883,7**	**873,5**	**890,7**	**867,9**	**871,3**	**894,4**	**891,9**	**877,3**	**874,6**

6.3.attēls. **Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa**

eiro

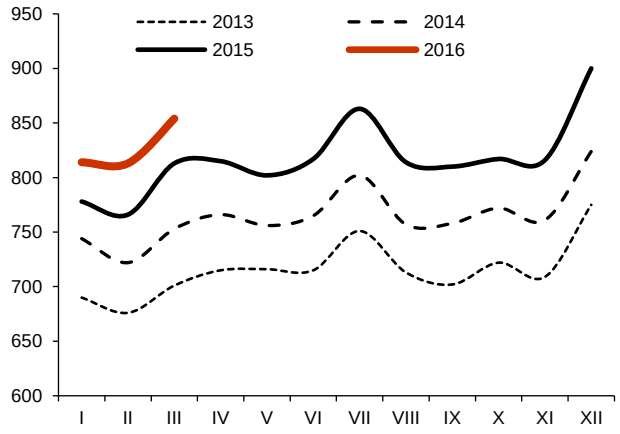

12 mēnešu slīdošais vidējais indekss, 2011.gada decembris = 100

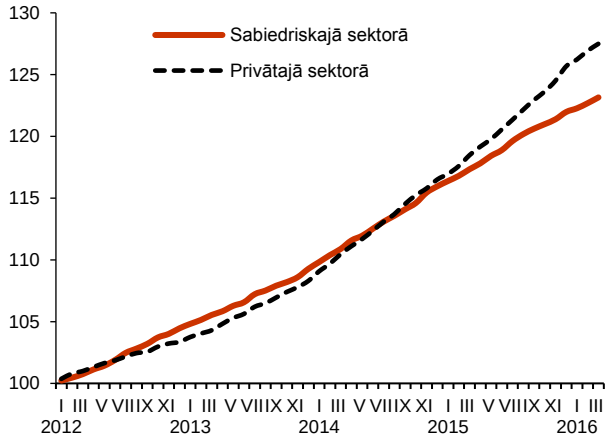

6.4.attēls. **Darba samaksas dinamika**

Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa
izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %

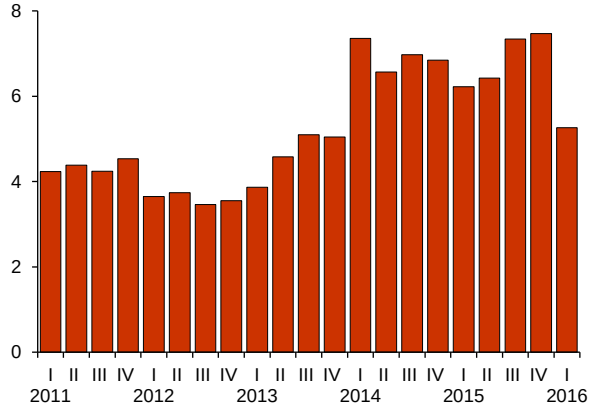

Strādājošo reālā darba samaksa
izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %

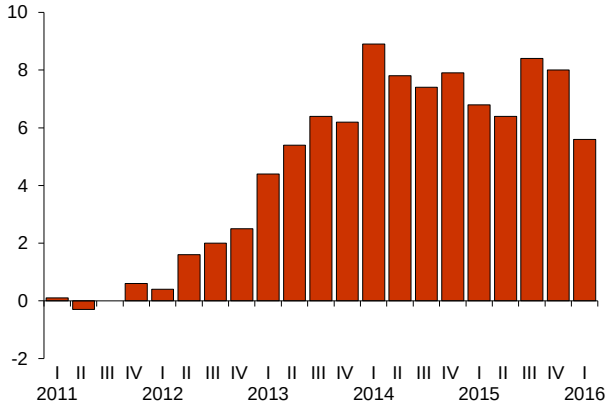

6.5.attēls. **Darbaspēka izmaksas un produktivitāte**

Darbaspēka izmaksas un produktivitāte, 2012.gada 4.ceturksnis = 100

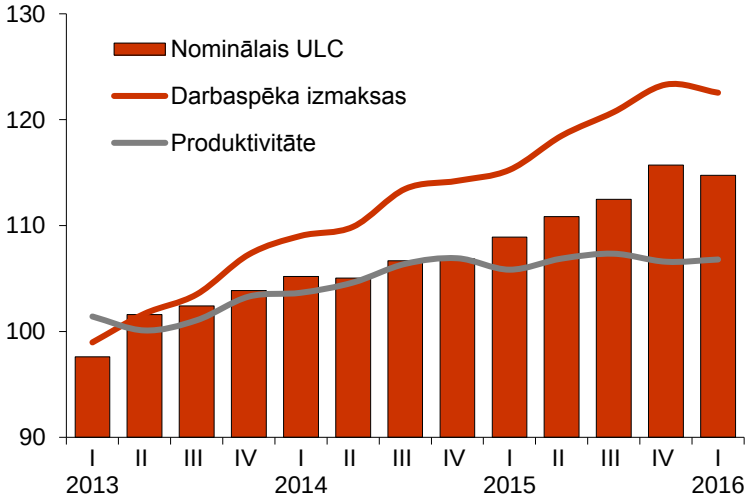

7. Cenas

Patēriņa cenas

2015.gadā bija vērojams ļoti mērens cenu pieaugums – par 0,3% (12 mēnešu inflācija, decembris pret iepriekšējā gada decembri), bet gada vidējais cenu līmenis 2015.gadā pieauga par 0,2%. Lielākā ietekme uz patēriņa cenām pēdējos gados bija naftas un pārtikas cenu kritumam pasaulē.

2016.gadā turpinās mērens cenu pieaugums. 2016.gada maijā, salīdzinot ar 2015.gada decembri, patēriņa cenu līmenis bija palielinājies par 1,2 %. Salīdzinot ar 2015.gada maiju, patēriņa cenas samazinājās par 0,8 procentiem. Lielākā ietekme uz vidējo patēriņa līmeni 2016.gada piecos mēnešos bija cenu kāpumam pārtikai. Pārtikai cenas pieauga par 3,1%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,7 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija sezonai raksturīgajam cenu kāpumam augļiem un dārzeņiem. Cenas pieauga arī cukuram un saldumiem. Jāatzīmē, ka pārtikai gada sākumā ir sezonai raksturīgs cenu palielinājums. Arī pasaules pārtikas cenas janvārī-maijā palielinājās – par 1,6%, ko ietekmēja cenu kāpums praktiski visās galvenajās pārtikas produktu grupās, izņemot piena produktus. Visstraujāk cenas pieauga cukuram saistībā ar bažām par ražas pasliktināšanos Indijā, kas ir otra lielākā cukura ražotāja pasaulē, savukārt pasaules cenu kritums piena produktiem bija saistīts ar vājo pieprasījumu pasaulē un krājumu pieaugumu lielajās eksportētājvalstīs. Janvārī-maijā bija vērojams arī sezonai raksturīgais cenu pieaugums apģērbiem un apaviem – vidēji par 8,2%, kas bija augstākais kopš 1997.gada un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,5 procentpunktiem. Cenu kāpumu ietekmēja arī akcīzes nodokļa likmes paaugstināšana tabakai, kam cenas pieauga par 3,7% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Lielākā pazeminošā ietekme janvārī-maijā bija cenu kritumam siltumenerģijai un gāzei. Dabasgāzes cenas krituma dēļ siltumenerģijai cena samazinājās par 9,2%, bet gāzei – par 2,4%. Mājokļu uzturēšanas grupā cenas samazinājās arī elektroenerģijai par 1,9%, kas kopā ar siltumenerģiju un gāzi kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,5 procentpunktiem. Pazeminošā ietekme janvārī-maijā bija arī degvielas cenu kritumam. Janvāra vidū jēlnaftas cena bija nokritusi līdz zemākajam rādītājam pēdējo divpadsmit gadu laikā (26 USD par barelu), bet kopš februāra naftas cenas pakāpeniski palielinājās un maijā sasniedza 50 USD par barelu. Tas saistīts ar pazīmēm par pārmērīgu enerģijas piegāžu mazināšanos, ņemot vērā plašos ugunsgrēkus naftas ieguves reģionā Kanādā, kura ir ASV lielākā jēlnaftas piegādātāja un nemierus Nigērijā un Venecuēlā. Šī gada maijā, salīdzinot ar 2015.gada decembri pasaules naftas cenas pieauga par 23%, bet, salīdzinot ar iepriekšējā gada maiju, naftas cenas joprojām bija par 27% zemākas. Latvijā degvielas cenas janvārī-maijā samazinājās par 1,5% un samazināja kopējo cenu līmeni par 0,1 procentpunktu. To papildināja cenu kritums pasažieru transporta pakalpojumiem par 3,3%. Kopumā transporta grupā cenas samazinājās par 1,2%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,2 procentpunktiem.

Nodaļas turpinājumā ir sniegta statistiskā informācija par patēriņa cenu pārmaiņām.

7.1.attēls. **Patēriņa cenu pārmaiņas**

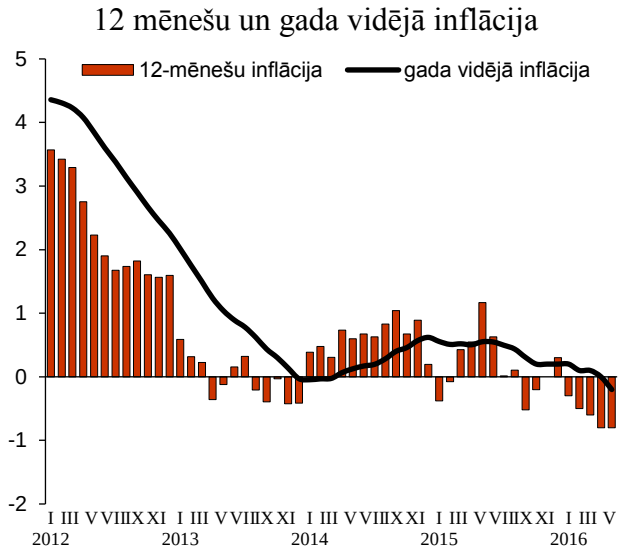

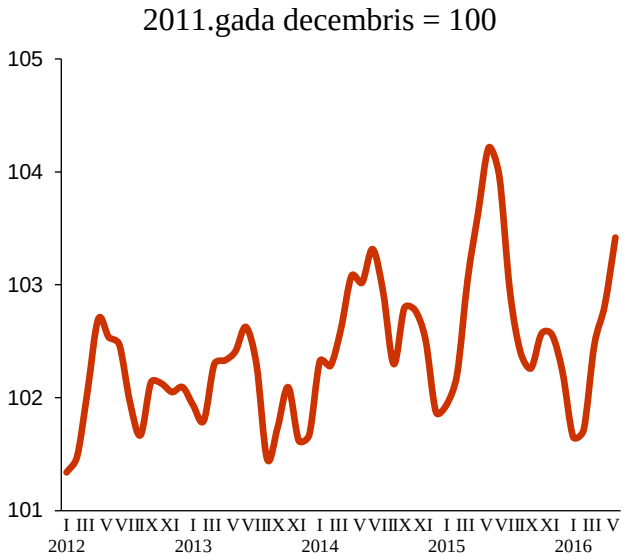

7.1.tabula. **Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem**, procentos

		salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	vidēji gada laikā
2015	Janvāris	0,1	-0,4	0,6
	Februāris	0,3	-0,1	0,5
	Marts	0,8	0,4	0,5
	Aprīlis	0,6	0,5	0,5
	Maijs	0,6	1,2	0,6
	Jūnijs	-0,2	0,6	0,5
	Jūlijs	-1,0	0,0	0,5
	Augusts	-0,5	0,1	0,4
	Septembris	-0,1	-0,5	0,3
	Oktobris	0,3	-0,2	0,2
	Novembris	0,0	0,0	0,2
	Decembris	-0,3	0,3	0,2
2016	Janvāris	-0,6	-0,3	0,2
	Februāris	0,1	-0,5	0,1
	Marts	0,7	-0,6	0,1
	Aprīlis	0,4	-0,8	0,0
	Maijs	0,6	-0,8	-0,2

7.2.attēls. **Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās**,
iepriekšējā gada decembris =100

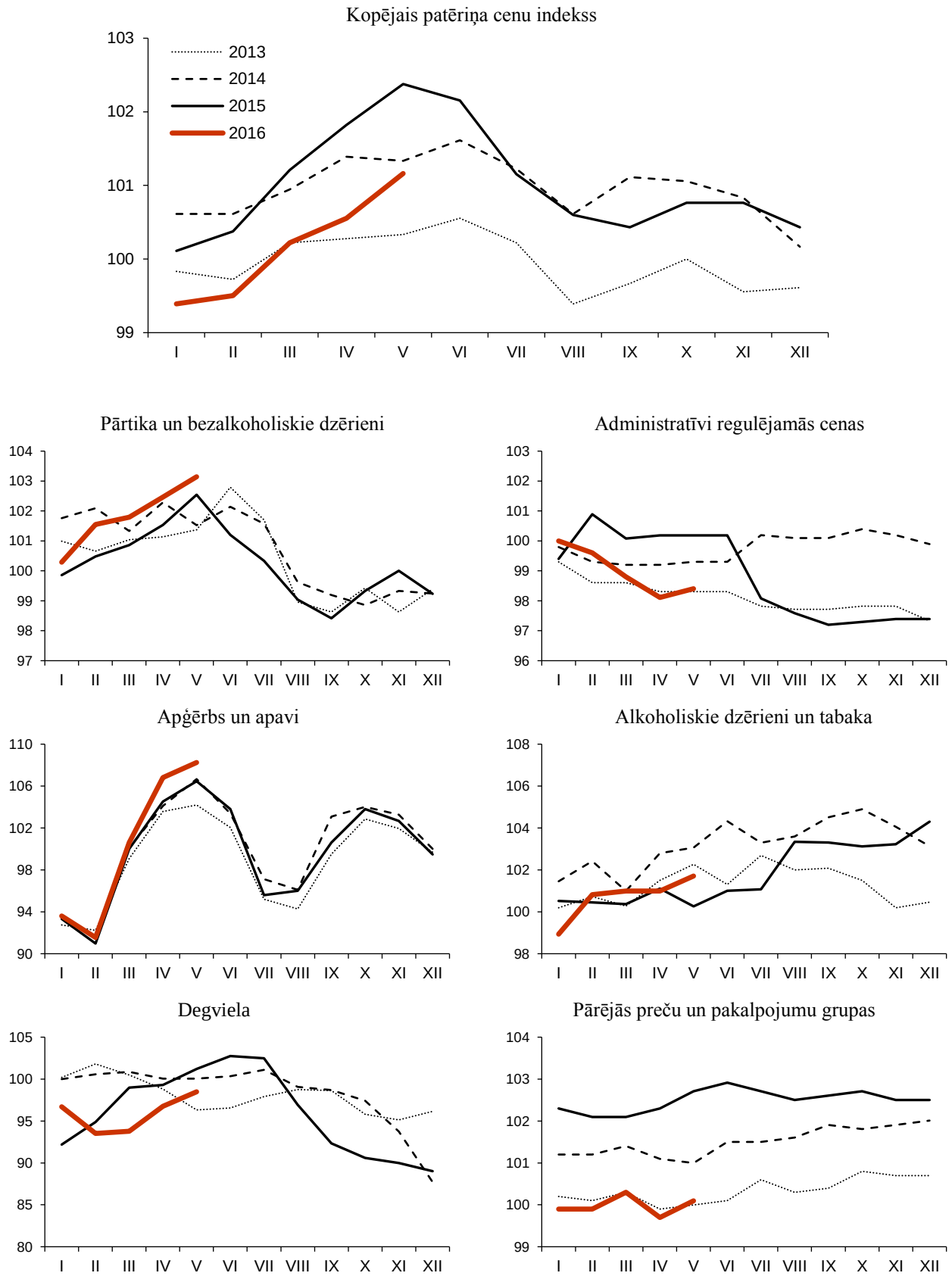

7.3.attēls. **Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu**, 12 mēnešu inflācija, procentpunkti

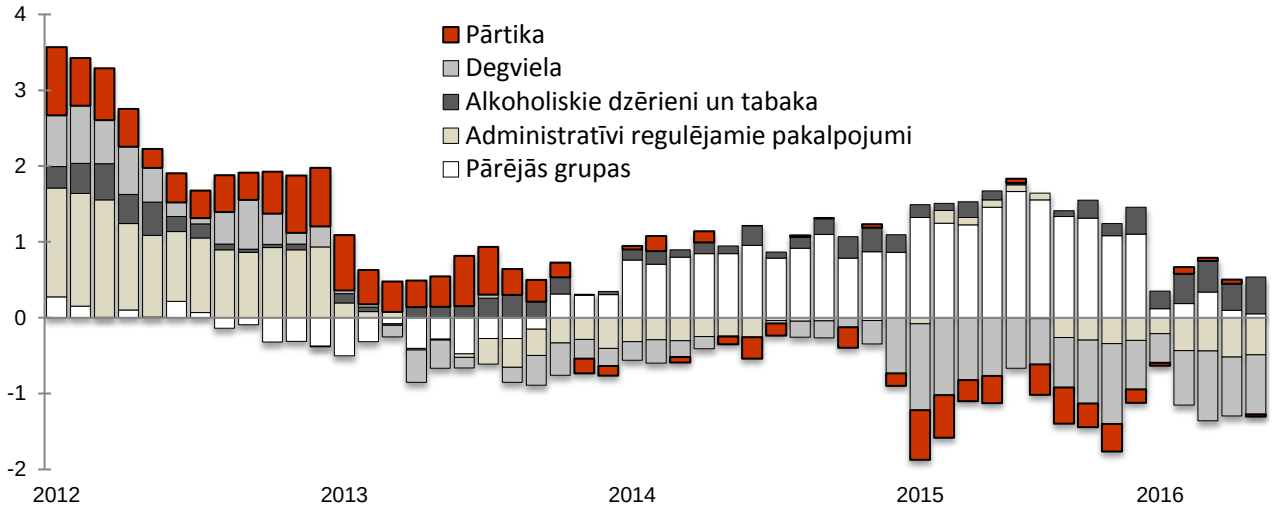

7.4.attēls. **Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem**, 2011.gada decembris =100

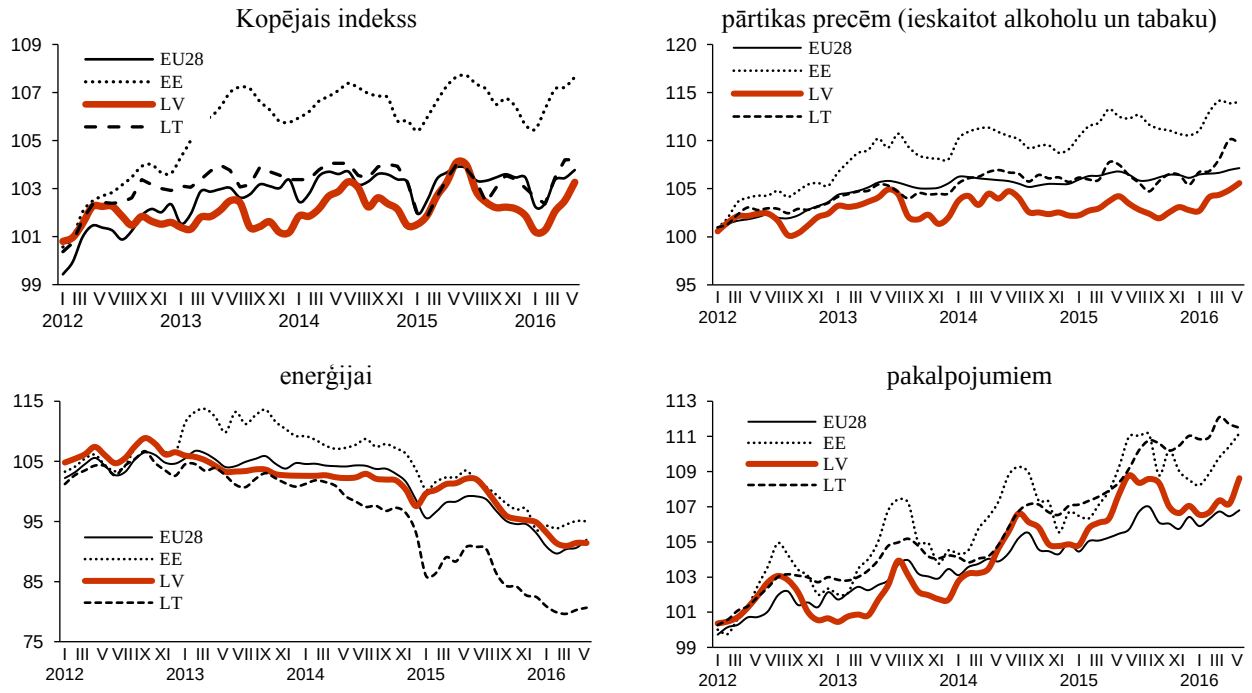

Ražotāju cenas

Pēc straujā pieauguma 2010.-2012.gadā, ražotāju cenas 2013.-2014.gadā auga mēreni. 2015.gadā tās samazinājās par 1%, galvenokārt dēļ cenu krituma apstrādes rūpniecībā.

2016.gada maijā, salīdzinot ar 2015.gada decembri, rūpniecības cenas samazinājās par 1,8%, bet, salīdzinot ar 2015.gada maiju, vidējais ražotāju cenu līmenis samazinājās par 3,3%. Ražotāju cenas ietekmēja straujais energoresursu cenu kritums kopš 2014.gada vidus. Vietējā tirgū realizētās produkcijas ražotāju cenu straujāku kritumu ierobežoja pieprasījums iekšējā tirgū, bet pieprasījums eksporta tirgos joprojām ir vājš. Jāatzīmē, ka 2016.gada piecos mēnešos pasaules enerģijas, rūpniecības izejvielu un lauksaimniecības izejvielu cenas uzrādīja pieaugumu, kas ar laiku ietekmēs ražotāju cenu dinamiku Latvijā. Tomēr 2016.gada maijā izejvielu cenas joprojām bija būtiski zemākas nekā iepriekšējā gada maijā.

Kopējais ražotāju cenu līmenis Latvijas apstrādes rūpniecībā 2015.gada janvārī-maijā samazinājās par 1%. Apstrādes rūpniecībā ražotāju cenas vietējā tirgū realizētajai produkcijai šajā laikā samazinājās par 0,2%, bet eksportētājai produkcijai – par 1,5%.

Vairāk nekā 60% no apstrādes rūpniecībā saražotās produkcijas tiek eksportēta, tādēļ apstrādes rūpniecībā kopējo ražotāju cenu dinamiku lielākā mērā ietekmē eksportētās produkcijas ražotāju cenu svārstības. Savukārt eksportētās produkcijas cenas pamatā nosaka Latvijas galveno eksportpreču, t.sk. kokmateriālu, metāla izstrādājumu un pārtikas preču cenu pieauguma apstāšanās pasaules tirgos. Savukārt vietējā tirgū realizētās produkcijas cenu kāpumu ietekmē iekšzemes pieprasījuma pieaugums.

Apstrādes rūpniecības apakšnozarēs 2016.gada piecos mēnešos ietekmīgākais ražotāju cenu pieaugums nozaru griezumā bija apģērbu un tekstilizstrādājumu ražošanā – attiecīgi par 3,4% un 1,5%. Ražotāju cenu pieaugumu apģērbu un tekstilizstrādājumu ražošanā noteica cenu kāpums gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai, gan eksportētajai produkcijai.

Lielākā pazeminošā ietekme šī gada piecos mēnešos bija ražotāju cenu samazinājumam pārtikas produktu ražošanā – par 1,2%, kokapstrādē – par 0,8%, nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanā – par 1,7%, dzērienu ražošanā – par 2,5%, ķīmisko vielu ražošanā – par 2,3%, datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā – par 2,7% un gatavo metālizstrādājumu ražošanā – par 1%, ko pārsvarā ietekmēja eksportētās produkcijas cenu kritums šajās nozarēs. Jāatzīmē, ka kokapstrādē un pārtikas produktu ražošanā vietējā tirgū realizētajai produkcijai bija vērojams neliels cenu pieaugums.

Nodaļas turpinājumā ir sniegta statistiskā informācija par ražotāju cenu pārmaiņām.

7.5.attēls. **Ražotāju cenu pārmaiņas**

Izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

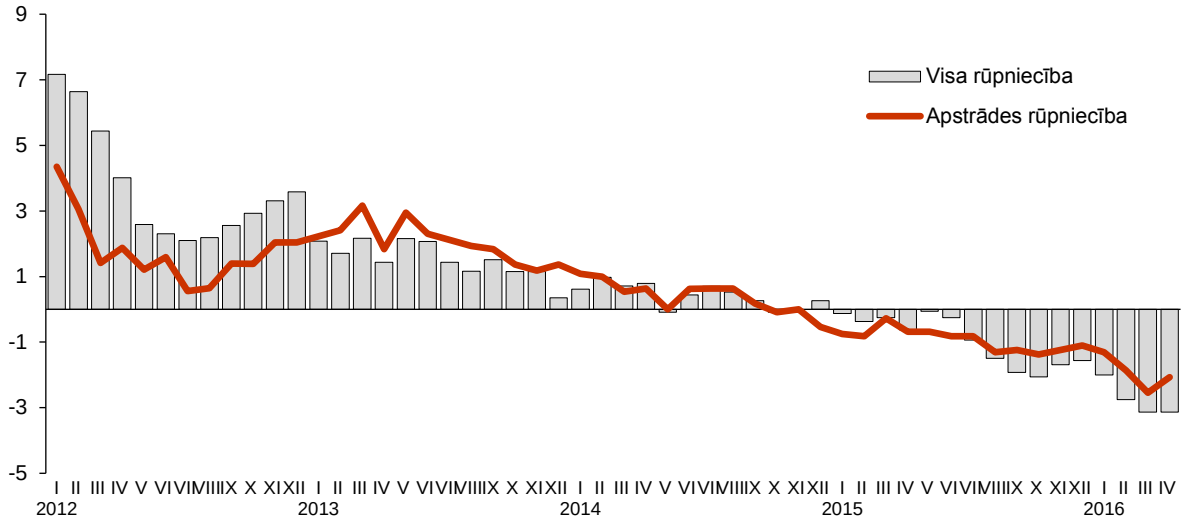

7.6.attēls. **Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā**

2011.gada decembris=100

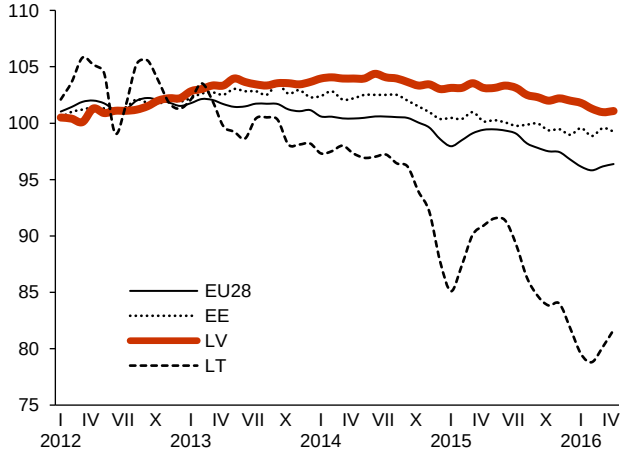

Izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

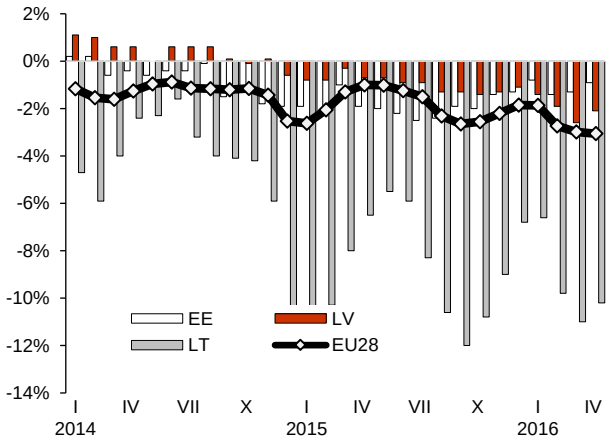

7.7.attēls. **Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas**, izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, %

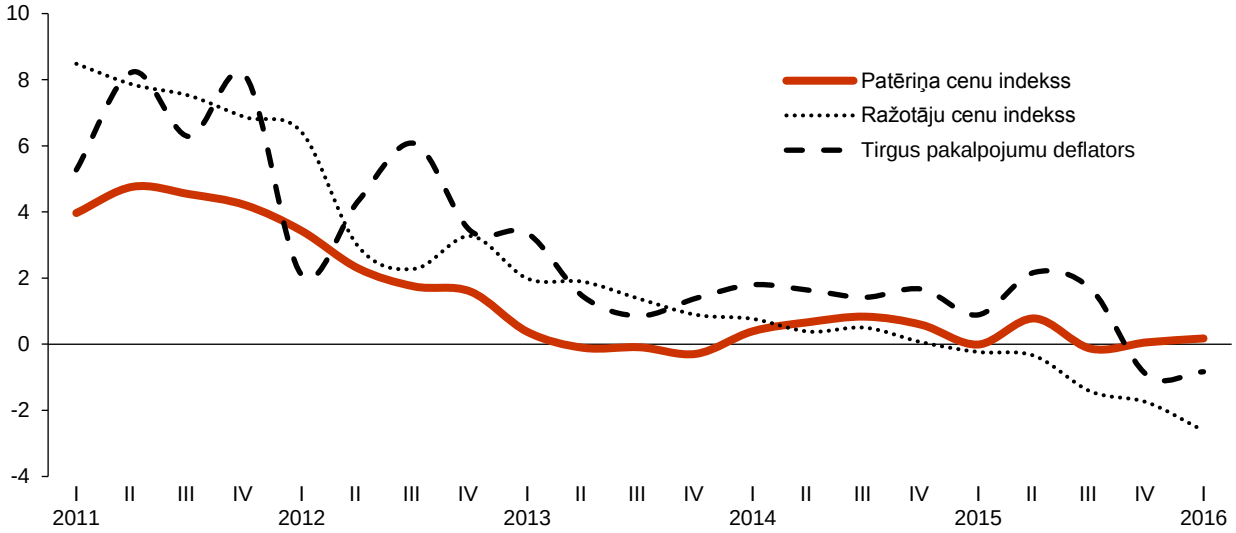

Ārējās tirdzniecības vienības vērtības indeksi

2015.gadā tirdzniecības nosacījumi uzlabojās. 2015.gada decembrī, salīdzinot ar 2014.gada decembri, vienības vērtība eksportētajām precēm pieauga par 0,4%, bet importētajām precēm samazinājās par 3,4%. Gan eksporta, gan importa vienības vērtību 2015.gadā visvairāk ietekmēja vienības vērtības samazināšanās koksa un naftas pārstrādes produktiem.

2016. gada sākumā tirdzniecības nosacījumi uzlabojās. Vienības vērtība eksportētajām precēm aprīlī pārsniedza vienības vērtību importētajām precēm par vairāk nekā 2 procentpunktiem. Vienības vērtība eksportētajām precēm 2016. gada aprīlī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, samazinājās par 6%, importētajām precēm samazinājās par 8,3%. Vidējo eksporta vienības vērtības līmeni 2016.gada aprīlī, salīdzinot ar 2015.gada aprīli, visvairāk ietekmēja vienības vērtības kritums koksa un naftas pārstrādes produktiem, lauksaimniecības produktiem, datoriem, elektroniskām un optiskām iekārtām, koksnei un tās izstrādājumiem, parastiem metāliem un pārtikas produktiem, kā arī pieaugums dzērieniem, zvejniecības produktiem, derīgo izrakteņu ieguvei, ķīmiskām vielām un apģērbiem. Uz vidējo importa vienības vērtības līmeni lielākā ietekme bija vienības vērtības kritumam koksa un naftas pārstrādes produktiem, derīgo izrakteņu ieguvei, parastiem metāliem, citur neklasificētām iekārtām un aprīkojumam, ķīmiskām vielām, datoriem, elektroniskām un optiskām iekārtām un pārtikas produktiem, bet palielinoša – vērtības pieaugumam farmaceitiskām vielām un zvejniecības produktiem.

7.8. attēls **Eksporta un importa vienības vērtības indeksi un tirdzniecības nosacījumi**

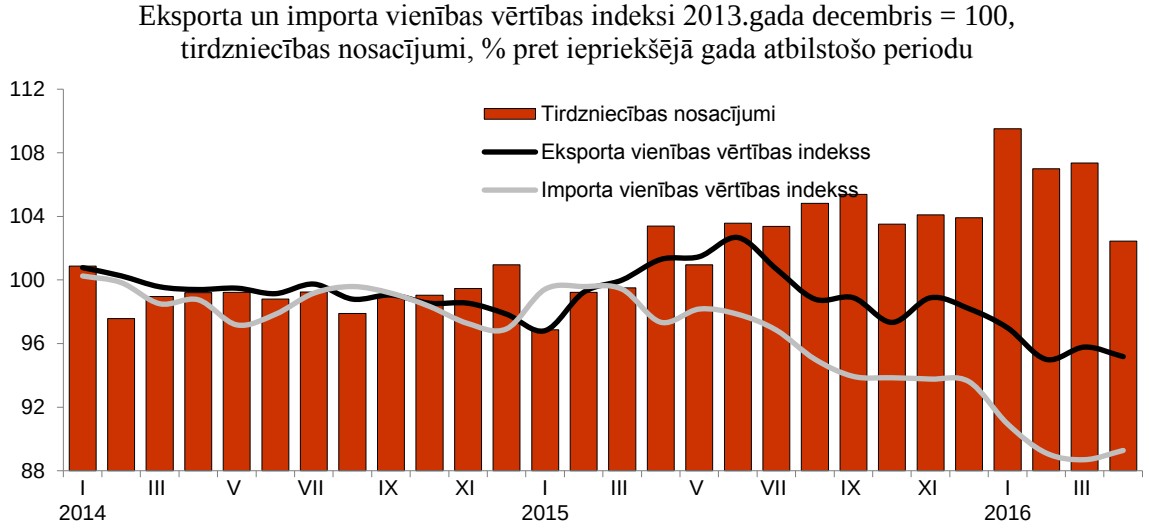

Enerģētika

2016. gada sākumā vērojamā elektroenerģijas tirgus cenu lejupslīdošā tendence ir apstājusies. Tuvojoties vasaras mēnešiem, elektroenerģijas cenām biržā ir tendence pieaugt, vasarā sasniedzot augstāko cenu. Arī palu trūkums aprīlī Baltijas elektroenerģijas tirgū radīja sezonai neraksturīgus apstākļus: vidējā elektroenerģijas cena Nord Pool biržā Latvijas apgabalā pieauga par 4%, salīdzinot ar martu, sasniedzot 30,71 EUR/MWh, Latvijas forward tirgū vērojams viens no augstākajiem kāpumiem pēdējo mēnešu laikā un DHES izstrāde sasniedz augstāko apjomu pēdējo 11 mēnešu laikā. Maijā, salīdzinot ar aprīli, vidējā elektroenerģijas cena Nord Pool Spot biržā Latvijas cenu reģionam pieauga par 6,4% un sasniedza 32,68 eiro/MWh. Tomēr vidējā elektroenerģijas cena maijā Nord Pool Spot biržā Latvijas apgabalā bija par 35% mazāka nekā janvārī novērotais līmenis, kad elektroenerģijas cenas sasniedza šogad augstāko fiksēto līmeni – 50,01 EUR/MWh. Kopumā 2016.gada maijā salīdzinājumā ar 2015.gada maiju vidējā elektroenerģijas cena samazinājās par 12,5%. Cenu samazinājumu gada laikā Skandināvijā un attiecīgi arī Latvijas elektroenerģijas tirgū veicināja būtiska lejupslīde globālajos izejvielu tirgos. Elektroenerģijas cenu ietekmē pārvades jaudas savienojumu darbība un elektroenerģijas importa apjomi, efektīva Rīgas termoelektrostaciju darbība, laika apstākļi, kā arī hidroloģiskie apstākļi (ūdens pietece Daugavā).

7.9.attēls. **Elektroenerģijas cenu dinamika**

Elektroenerģijas cenas dinamika *Nord Pool Spot* biržā
EUR/MWh

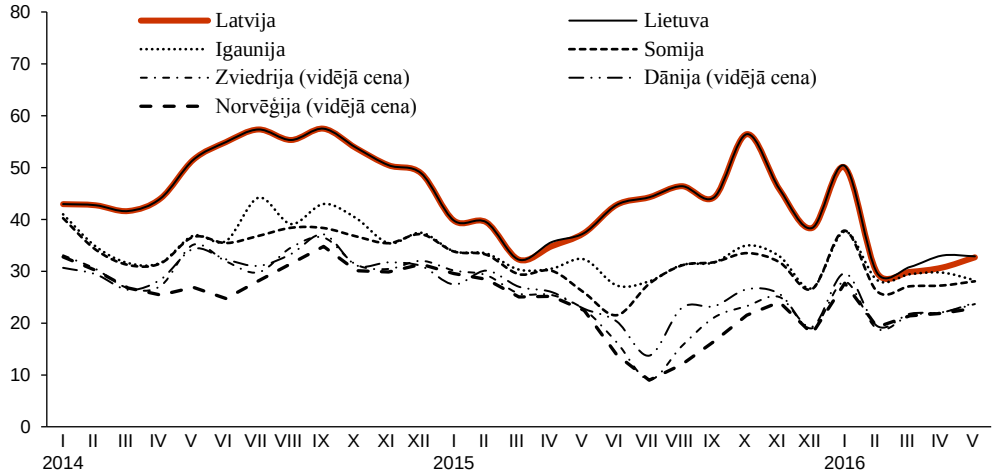

Avots: Nord Pool Spot

Aprīlī iezīmējās viena no augstākajām novērotajām starpībām starp cenām Latvijā un Lietuvā (Lietuvā cena pieauga līdz 33,00 EUR/MWh), ko veicināja samazināta pieejamā jaudas pārvades kapacitāte no Latvijas uz Lietuvu, kā arī periodiski atslēgumi jaunajā NordBalt starpsavienojumā. Maijā cenas starp Latviju un Lietuvu izlīdzinājās un praktiski bija abās valstīs vienādas. Kā ierasts pēdējos mēnešos, viszemāko elektroenerģijas cenu līmeni Baltijā uzrādīja Nord Pool

biržas Igaunijas apgabals, kur cenas maijā bija vidēji 28,26 EUR/MWh – par 5% zemākas, nekā novērots aprīlī.

Jaunie starpsavienojumi nozīmīgi palielinās konkurenci starp ražotājiem, mazinās cenu pīķu veidošanos Baltijā un tuvinās Baltijas elektroenerģijas tirgus cenu līmeni Skandināvijas cenām, kas bija orientējoši par 25% zemākas nekā Baltijā. Vienlaikus jārēķinās: lai arī Skandināvijas tirgus cenas ir caurmērā zemākas, tās ir arī svārstīgākas, to nosaka reģiona nepastāvīgās hidroelektroenerģijas lielais īpatsvars.

Maijā elektroenerģijas cenas Latvijā bija par vidēji 9,2 EUR/MWh augstākas nekā Skandināvijā, bet Igaunijā tās pārsniedza Skandināvijas vidējo elektroenerģijas cenu līmeni par 4,8 EUR/MWh. Turklāt joprojām elektroenerģijas cenas Baltijā vairumā stundu izlīdzinās ar Somijas elektroenerģijas cenu līmeni, un Latvijas elektroenerģijas cenas bija tikai par vidēji 4,6 EUR/MWh augstākas nekā Somijas tirgū.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (SPRK) 5. maijā apstiprināja AS „Sadales tīkls" iesniegto elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu (sadales tarifu) līdzsvarošanas projektu. Plānots, ka līdzsvarotie tarifi varētu stāties spēkā ar 2016.gada 1.augustu. Līdzsvarotie sadales tarifi lielākajai daļai mājsaimniecību par 22% samazinās elektroenerģijas piegādes maksu, vienlaikus ieviešot fiksētu maksu par pieslēguma nodrošināšanu neatkarīgi no elektroenerģijas patēriņa apjoma. Aptuveni 700 tūkstošiem mājsaimniecību šādas izmaiņas elektrības gala rēķinu būtiski neietekmēs vai tas pat samazināsies.

Saskaņā ar CSP patēriņa cenu datiem, gāzes cena Latvijā 2015.gadā samazinājās par 9,5%. 2016.gada janvārī-maijā gāzes cena bija samazinājusies par 2,4%. Dabasgāzes tarifu samazinājums ir saistīts ar naftas un tās produktu cenu samazinājumu, jo dabasgāzes iepirkuma cena ir piesaistīta naftas produktu cenām. Potenciāli lielāku samazinājumu gan rūpnieciskajiem patērētājiem, gan mājsaimniecībām neļāva sasniegt negatīvās valūtu attiecības. Dabasgāzes iepirkuma cena no Krievijas un dabasgāzes tarifi Latvijā ir atkarīgi no pasaules naftas cenām. Apkures sezonā, kad dabasgāze Latvijas patērētājiem tiek piegādāta no Inčukalna pazemes gāzes krātuves, dabasgāzes tarifi ir atkarīgi arī no tā, par kādu cenu daļa uzkrātās dabasgāzes ir nopirkta vasarā, kad to sūknēja krātuvē. Dabasgāzes iepirkuma cena tiek rēķināta atbilstoši iepriekšējo 9 mēnešu mazuta un dīzeļdegvielas kotācijai, tādēļ tarifu izmaiņas iespējamas vien ar laika nobīdi no naftas produktu tirgus aktuālajām tendencēm, kas nodrošina cenu stabilitāti un prognozējamību. Atbilstoši AS „Latvijas gāze" prognozēm par dabasgāzes tarifu izmaiņām, dabasgāzes cenas samazināsies turpmākajos mēnešos.

8. Prognozes

Tautsaimniecības attīstība

Lai arī izaugsme Latvijā ir viena no straujākajām ES, pēdējos gados tā ir piebremzējusies 2-3% robežās.

Latvijas tautsaimniecības attīstība joprojām ir cieši saistīta ar eksporta paplašināšanās iespējām. Latvijas lielākajā noieta tirgū – ES netiek prognozēta būtiska izaugsmes paātrināšanās, kas neļauj cerēt uz jūtamu eksporta pieaugumu. Eksporta dinamiku ierobežo arī vājais pieprasījums NVS valstu tirgos. Nozīmīgs eksporta attīstības virziens ir trešās valstis, bet pašlaik to īpatsvars eksporta struktūrā ir salīdzinoši neliels. Kopumā 2016.gadā eksporta apjomi salīdzināmās cenās varētu būt mazāki nekā 2015.gadā. Savukārt 2017.gadā sagaidāms neliels eksporta pieaugums, ko sekmēs situācijas uzlabošanās ārējos tirgos un Latvijas noieta tirgu diversifikācija.

Ekonomikas attīstībai nozīmīgas ir investīcijas. Privāto investīciju dinamika joprojām ir ļoti lēna. To ietekmē uzņēmēju nogaidošā attieksme saistībā ar pieaugošo nenoteiktību ārējā vidē, kā arī banku piesardzīgā kreditēšanas politika. Savukārt sabiedriskā sektora investīcijas ir cieši saistītas ar ES struktūrfondu apgūšanas cikliskumu. ņemot vērā, ka liela daļa no ES fondu līdzekļiem būs pieejami vien gada otrajā pusē, sagaidāms, ka 2016.gadā investīciju apjomi būs mazāki nekā pērn. Turpretim 2017.gadā ES struktūrfondi jau dos būtisku devumu investīciju pieaugumā.

8.1.tabula. **IKP dinamika**, % pret iepriekšējo gadu

	2012	2013	2014	2015	2016p
IKP	**4,0**	**3,0**	**2,4**	**2,7**	**2,8**
Privātais patēriņš	3,2	5,1	2,3	3,3	3,4
Valsts patēriņš	0,3	1,6	4,9	3,1	2,3
Kopējā pamatkapitāla veidošana	14,4	-6,0	0,5	2,7	-6,5
Eksports	9,8	1,1	3,1	1,4	-1,4
Imports	5,4	-0,2	0,8	1,8	1,4

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

Privātā patēriņa pieaugumu 2016.gadā ietekmēs nodarbinātības un darba samaksas kāpums, kā arī inflācijas dinamika. Šogad patēriņa cenu pieaugums netiek prognozēts vai arī tas būs ļoti minimāls.

Privātā patēriņa kāpums sekmēs mazumtirdzniecības un citu – uz iekšējo tirgu orientēto nozaru izaugsmi. Izaugsme saglabāsies apstrādes rūpniecībā vienlaikus kopējo gada pieauguma tempu lielā mērā noteiks situācija ārējā vide – ES valstu izaugsme un ekonomiskā situācija NVS valstīs.

Savukārt būvniecības nozares attīstība būs mērena. Nozares attīstība ir cieši saistīta ar ES fondu projektiem, līdz ar to straujāka nozares izaugsme sagaidāma pēc jaunā ES fondu plānošanas perioda aktivitāšu intensīvas uzsākšanas. Arī transporta nozarē izaugsme būs lēna. Nozares attīstība lielā mērā būs atkarīga no ģeopolitiskās situācijas reģionā.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2016. gadā kopumā IKP pieauguma tempi visticamāk nebūs būtiski straujāki nekā pērn un 2016.gadā IKP pieaugums varētu būt 2,8% robežās. 2017. gadā, pie labvēlīgiem nosacījumiem ārējā vidē, ekonomikas izaugsme var pārsniegt 3 procentus.

Darba tirgus

Situācija darba tirgū turpina uzlaboties, vienlaikus uzlabojumi kļūs mērenāki, ko arvien vairāk ietekmēs negatīvās demogrāfijas tendences, kas iezīmēsies ne tikai darba tirgus rādītājos, bet arī darbaspēka pieejamībā.

2016.gadā kopumā paredzams mērens nodarbinātības pieaugums – nodarbināto skaits pieaugs par 0,8% jeb 7,1 tūkstošiem, salīdzinot ar 2015.gadu. Vienlaikus nodarbinātības līmenis nedaudz pārsniegs 62%. Lielākais nodarbināto skaita pieaugums sagaidāms uz iekšzemes pieprasījumu vērstajās nozarēs – komercpakalpojumu sektorā un tirdzniecībā. Kopumā nodarbināto skaits 2016.gadā varētu sasniegt 903 tūkstošus.

Turpina samazināties arī bezdarbs – bezdarba līmenis 2016.gadā pietuvosies 9,4%. Savukārt darba meklētāju skaits, salīdzinot ar 2015.gadu, samazināsies par gandrīz 4 tūkstošiem – līdz 94,2 tūkstošiem vidēji gadā.

8.1.attēls. **Darba tirgus attīstības tendences**

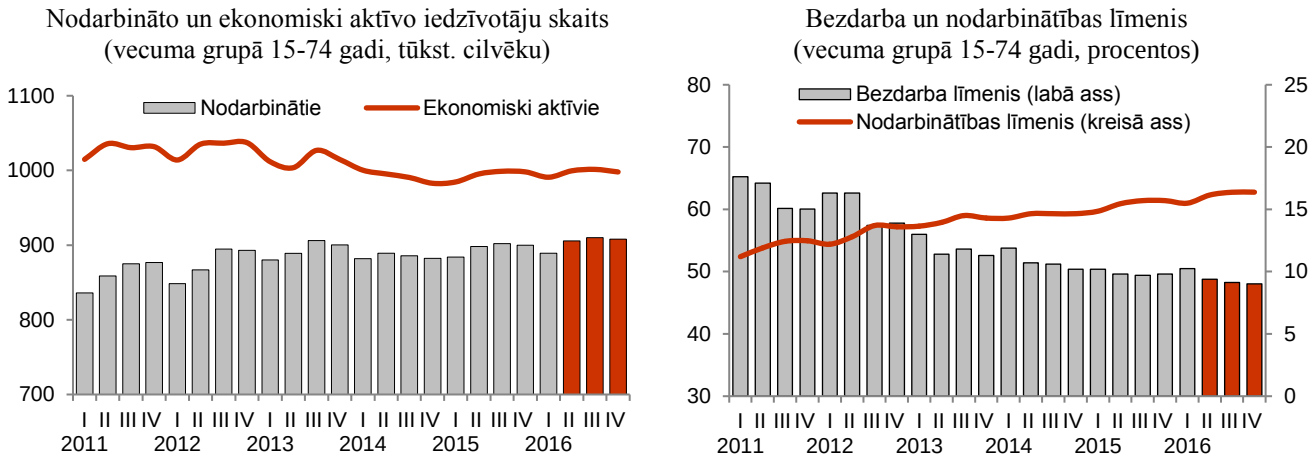

* Sākot ar 2014.gadu ir veiktas izmaiņas darbaspēka apsekojuma metodoloģijā. Ceturkšņa datu vispārināšanai tiek izmantots ceturkšņa vidējais privātajās mājsaimniecībās dzīvojošo iedzīvotāju skaits (iepriekš - iedzīvotāju skaits gada sākumā). Līdz 2015.gada 2.ceturksnim atspoguļoti faktiskie dati.

Cenas

2016.gadā sagaidāma ļoti mērena inflācija. To ietekmē dažādi piedāvājuma puses faktori saistībā ar nodokļu palielināšanos, kā arī pieprasījuma kāpums, ko veicina ekonomisko aktivitāšu un atalgojuma pieaugums. Vienlaikus inflāciju turpina ietekmēt pasaules un pārtikas cenu dinamika. Pēc būtiskā cenu krituma 2015.gadā un šī gada sākumā, kopš februāra pasaules cenām vērojams pieaugums, tomēr to ietekmēja dažādi īslaicīgi faktori un turpmāk straujš to kāpums netiek prognozēts.

8.2.attēls. **Patēriņa cenu tendences**

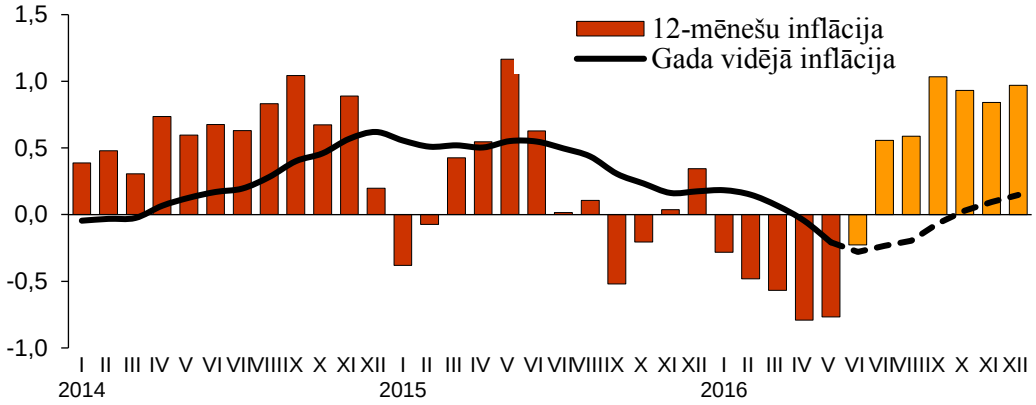

Kopējās izmaksas saglabāsies zemas pateicoties iepriekšējo periodu cenu kritumam, kas cenas vairumā patēriņa preču grupu noturēs zemā līmenī, tādēļ kopumā šogad gada vidējā inflācija varētu būt tuvu nullei.

Ministru prezidenta biedrs,
ekonomikas ministrs A.Ašeradens

Vīza: Valsts sekretārs J.Stinka

07.07.2016. 14:05
13171
Jānis Salmiņš
Janis.Salmins@em.gov.lv, 67013112